

หนังสือเรียนภาษาไทย

ชุดพื้นฐานภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒

DCID LIBRARY

0000014329

ม.๕๕.๑/

ม.๖.๓

๐๕๕๖ ๙

๒๕๕๓ (๑๖๖)

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

กระทรวงศึกษาธิการ

คำแนะนำผู้ปกครอง

ผู้ปกครองจะช่วยบุตรหลานให้อ่านและเขียนหนังสือที่บ้านได้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือที่บ้านอยู่เสมอเพื่อให้มีนิสัยรักการอ่าน
๒. ช่วยเหลือให้อ่านและเขียนหนังสือดังต่อไปนี้
 - ๒.๑ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือเรียนภาษาไทย หนังสือพิมพ์และหนังสืออื่นๆ ที่มีประโยชน์และมีคุณค่า
 - ๒.๒ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฟังวิทยุเกี่ยวกับบทความ ข่าว และส่งเสริมให้นักเรียนได้ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับข่าวและสารคดีที่มีประโยชน์ ซึ่งเป็นพื้นฐานประสบการณ์ในการอ่านต่อไป
 - ๒.๓ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือแล้วนำมาเล่าให้ฟัง หรือช่วยซักถามเรื่องราว หรือให้เขียนเรื่องเล่าตามที่ได้ฟัง
 - ๒.๔ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านบทอ่านเสริมบทเรียนและบทอ่านนอกเวลาในหนังสือเรียนแล้ว ให้เขียนเล่าเรื่องย่อๆ หรือเขียนข้อคิดที่ได้จากการอ่านแล้ว นำมาเล่าให้ผู้ปกครองฟังหรือนำส่งครู เป็นต้น

หากผู้ปกครองส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือทุกวันจนติดเป็นนิสัยแล้ว นักเรียนจะมีนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

หนังสือเรียนภาษาไทย

ชุดพื้นฐานภาษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ISBN 974-00-7230-5

เลขทะเบียน น. ๐๐๓๙๕ น.๒

เลขหมู่ น. ๔๙๕.๙๑ ป.๖:๓ ๐๕๒๓

วันที่ ๑๓ ก.ค. ๔๕

องค์การค้าของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย

ISBN 974-00-7223-2

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑,๐๐๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๔๐

ราคา ๔๙.๐๐ บาท

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

พิมพ์ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๔๐ ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ

ผู้จัดทำต้นฉบับ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

- สงวนลิขสิทธิ์

ISBN 974 - 268 - 4359

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณา
แล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘

(นายสุรัฐ ศิลปอนันต์)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

วันที่	๕ มี.ค. ๕๕
เลขทะเบียน	๕๕๖ ค ๒ ๕๕
เลขเรียกหนังสือ	๕๕๖ ค ๒ ๕๕

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู และแบบฝึกหัดภาษาไทย ระดับประถมศึกษา คณะกรรมการฯ ได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ พร้อมด้วยคู่มือครู และแบบฝึกหัดภาษาไทย เพื่อทดลองใช้ในโรงเรียนในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๓๔ จากนั้นก็ติดตามผลการใช้ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลและจากการจัดประชุมวิเคราะห์มาพิจารณาปรับปรุง เพื่อใช้จริงทั่วประเทศในปีการศึกษาต่อไป

การเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยอย่างมีความหมาย พัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้ และการทำงาน ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น พัฒนาทักษะ ความสามารถทางภาษาทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นี้ จะมีความสอดคล้องต่อเนื่องกับการเรียนการสอนในระดับชั้นต้นๆ สำหรับจุดเน้นในระดับชั้นนี้ ผู้เรียนจะต้องฝึกการเขียนและการอ่าน ตลอดจนการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์ของหลักภาษาและการใช้ภาษา เพื่อปรับหลักเกณฑ์ทางภาษามาใช้ในการเขียนและการอ่านให้ดียิ่งขึ้น ในด้านการเขียนจะต้องฝึกเขียนรูปแบบต่างๆ ฝึกการเขียนเพื่อการติดต่อสื่อสาร และเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน ในด้านการอ่านจะต้องฝึกการอ่านเร็ว การอ่านในใจ การอ่านสำรวจ การอ่านวิเคราะห์ สังเคราะห์ และฝึกอ่านด้วยตนเอง ทั้งอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง อ่านในใจบทอ่านเสริมบทเรียนและบทอ่านนอกเวลา

ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอน
ศูนย์พัฒนาหนังสือ

การเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นี้ ยังคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงได้กำหนดเรื่องให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ทั้งได้สอดแทรกคุณธรรมที่จำเป็นแก่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้บุคคลและสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข นอกจากนี้ยังได้สอดแทรกเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ดึกดำบรรพ์ของชาติไว้ด้วย

กรมวิชาการหวังว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเล่มนี้ จะยังประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้อาจยังมีข้อควรปรับปรุงแก้ไขอยู่บ้าง กรมวิชาการยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขหนังสือเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรมวิชาการขอขอบคุณคณะกรรมการฯ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือเรียนนี้ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

นส. เสงี่ยม

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๔ เมษายน ๒๕๓๘

สารบัญ

บทที่

หน้า

๖ อยู่อย่างไทย ไม่ไร้คุณค่า

๑

๗ เมื่อดอกจ๊วบาน

๒๐

๘ รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์

๓๗

๙ สะพานดวงดาว

๘๒

๑๐ ร่มเกล้า ร่มเกศ

๑๐๗

บทอ่านนอกเวลา

เงาะป่า

๑๒๗

เบิ่งบ่ทัน เบิ่งบ่หมด

๑๔๕

ของดีของไทยในอดีต

๑๖๐

บทที่ ๖

อยู่อย่างไทย ไม่ไร้คุณค่า

เมื่อคืนฝนตกตอนใกล้รุ่ง เช้าวันนี้ท้องฟ้าจึงปลอดโปร่ง ต้นไม้ใบหญ้าที่สนามหน้าบ้านยังมีเม็ดฝนเกาะอยู่ สนามหน้าบ้านบางตอนยังเจ็นองด้วยน้ำฝน เสียงอึ่งอ่างและเขียดร้องแข่งแซ่ เอียดตื่นแต่เช้าทุกวัน และลูกขึ้นอาบน้ำแต่งตัวไปช่วยยายเตรียมอาหารสำหรับดักบาตร ยายและเอียดดักบาตรทุกเช้า จะมีพระ ๕ รูป มารับบาตรเป็นประจำทุกวัน หลังจากนั้นเอียดจะรับประทานอาหารเช้า และแต่งตัวไปโรงเรียนซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก

เอียดอยู่กับยายตั้งแต่เล็กจนโต บ้านที่เอียดอยู่กับยายเป็นบ้านที่พ่อและแม่ของเอียดสร้างขึ้น แม้บริเวณบ้านไม่กว้างขวางมากนัก แต่ก็มีสนามที่พอจะวิ่งเล่นได้ ตัวบ้านเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ หลังบ้านมีที่ว่าง ยายปลูกกล้วย มะละกอ พืชผักสวนครัว และไม้ดอกต่างๆ ยายเคยเล่าให้เอียดฟังว่า เมื่อแม่แต่งงานกับพ่อ แม่เคยขอร้องให้ยายมาอยู่กับแม่ แต่ยายไม่ยอมมาอยู่ด้วย เพราะยายเป็นคนติดที่ อยากอยู่บ้านของตนเองและอยู่กับน้ำเอิบ แต่เมื่อน้ำเอิบแต่งงานกับน้ำชม และแม่ของเอียดตั้งครรภ์ ยายเป็นห่วงแม่ จึงได้ย้ายมาอยู่กับแม่และยกบ้านให้น้ำเอิบ เมื่อแม่คลอดเอียดแล้ว ยายช่วยเหลือเอียด เพราะแม่ของเอียดต้องทำงานนอกบ้าน แต่แล้วพ่อและแม่ของเอียดก็จากเอียดและยายไปอย่างไม่มีวันกลับด้วยอุบัติเหตุ เมื่อเอียดอายุได้เพียง ๒ ขวบ ยายจึงเลี้ยงดูเอียดที่กำพร้าทั้งพ่อและแม่ด้วยความรัก โดยอาศัยเงินที่พ่อและแม่ของเอียดเก็บหอมรอมริบไว้เลี้ยงดูเอียด ส่วนน้ำเอิบก็ส่งเงินให้ยายใช้จ่ายเป็นประจำทุกเดือน ยายรู้จักจ่ายใช้สอยทำให้ยายและเอียดไม่เดือดร้อนในด้านความเป็นอยู่

น้ำเอิบเคยขอร้องยายให้พาเอียดไปอยู่ด้วยกันที่บ้าน แต่ยายห่วงบ้านของแม่ จึงตัดสินใจไม่ไปอยู่กับน้ำเอิบ น้ำเอิบกับน้ำชมมาเยี่ยมยายทุกสัปดาห์ด้วยความเป็นห่วง บางวันก็จะมารับประทานอาหารกับยาย และถ้าวันรุ่งขึ้นเป็นวันหยุดก็ถือโอกาสค้างคืนด้วย น้ำเอิบเคยพูดกับยายว่า น้ำเอิบรักและสงสารหลานกำพร้าคนนี้มาก เอียดก็รักน้ำเอิบ น้ำหลานคู่นี้จึงมีความรักและความห่วงใยซึ่งกันและกัน ถ้าสัปดาห์ใดน้ำเอิบไม่ได้มาเยี่ยมยาย เอียดจะบ่นคิดถึงน้ำเอิบเสมอ

ทุกเช้ายายและเอียดจะช่วยกันเตรียมอาหารตักบาตร ยายห่อกับข้าวด้วยใบตองและใช้ใบตองเป็นเตี๋ยวคาดไว้ แสดงให้รู้ว่าเป็นห่อกับข้าว ส่วนของหวานจะไม่มีเตี๋ยวคาด

“ทำไมยายต้องใช้ใบตองห่ออาหารด้วย ไม่ใช่ถุงพลาสติกซึ่งบรรจุอาหารได้ง่ายกว่า” เอียดถามยายด้วยความสงสัย เพราะเอียดคิดว่ายายคงจะตอบว่า

เพื่อให้ได้บุญมากๆ ที่ต้องทำอะไรให้ลำบากสักหน่อย แต่เอียดได้รับคำตอบจากยายว่า ไบตองหลังบ้านไม่ต้องซื้อ และเมื่อพระท่านทิ้งไบตอง ไบตองก็จะเน่าเปื่อยผุพัง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เอียดได้แต่คิดในใจว่า ยายเป็นคนช่างคิดและคิดอย่างมีเหตุมีผล การกระทำของยายจึงทำตามเหตุผลที่ยายคิดอย่างรอบคอบแล้ว

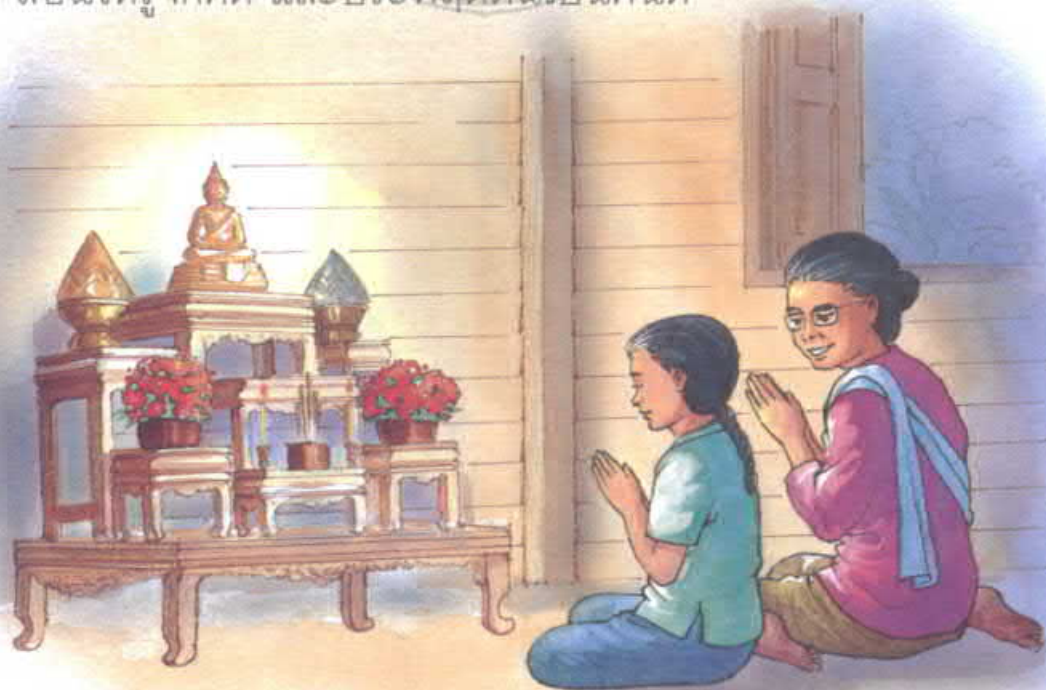
หลังจากตักบาตรแล้ว ยายจะสอนให้เอียดกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้พ่อและแม่ของเอียด และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ยายบอกเอียดว่าการตักบาตรเป็นการทำบุญตั้งแต่เช้า ย่อมเป็นมงคลแก่ชีวิตและทำให้จิตใจผ่องใส เป็นการสร้างความดีคือ การถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์ เป็นการฝึกจิตใจไม่ให้เป็นคนเห็นแก่ตัว ผลแห่งการทำดีจะทำให้จิตใจเป็นสุข นอกจากนี้ ยายยังบอกอีกว่า เอียดตักบาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่พ่อและแม่ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณพ่อและแม่ ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี ความดีที่เอียดทำไม่สูญหายไปไหน ความดีนั้นเองจะช่วยให้เอียดมีความสุขและมีความสุขในชีวิต

เมื่อเอียดยังเล็ก ยายจะเล่านิทานให้เอียดฟังก่อนนอนเสมอ “ครั้งหนึ่ง นานมาแล้ว” ยายจะเริ่มต้นเล่านิทานอย่างนี้ทุกครั้งจนเอียดจำได้ น้ำเสียงของ ยายช่างอ่อนหวานและมีกังวาน สายตาของยายมองดูเอียดด้วยความรัก “...ชายคนหนึ่งมีอาชีพทำสวน ชายคนนี้นัยันขันแข็งมาก เขารู้จักจับจ่ายใช้สอย และเก็บหอมรอมริบ ทำให้เขาเป็นคนมั่งมีเงินทอง...” เอียดจะตั้งใจฟัง นิทานของยาย เพราะนิทานของยายสนุก บางเรื่องตื่นเต้น แต่สอดแทรก คติธรรมด้วยเสมอ ยายจะเน้นให้เอียดเห็นว่า ใครทำกรรมใดไว้อย่อมได้รับผล ตอบแทนจากการทำกรรมนั้น

นิทานของยายสอนให้เอียดรู้จักอดทน ต่อสู้ มานะบากบั่น ไม่ย่อท้อ ต่อความลำบาก ไม่เบียดเบียนสัตว์และผู้หนึ่งผู้ใดให้ได้รับความเดือดร้อน

ก่อนนอนทุกคืนยายจะสอนให้เอียดไหว้พระสวดมนต์ และรำลึกถึง พระคุณของพ่อและแม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ ยายจะสอนให้เอียดแผ่เมตตา ยายบอกว่าสัตว์ทั้งหลายเกิดมาเป็นเพื่อนร่วมโลกด้วยกันทั้งสิ้น จึงควรมี เมตตาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่จองเวรต่อกัน เพื่อให้โลกมีความสงบสุข เอียดจะปฏิบัติตามที่ยายสอน ยายช่วยกล่อมเกล่าจิตใจของเอียดให้เป็นคน อ่อนโยน สอนให้รู้จักคิด และประพฤติตนเป็นคนดี

ชีวิตของเอียดอยู่กับยาย นอนกับยาย ไปวัดกับยาย ไม่ว่ายายจะไปที่ไหน ไกลแสนไกลเพียงใดก็ตาม ยายจะพาเอียดไปด้วยเสมอ ยายกับหลานจึงไม่เคยห่างจากกัน คนแถวบ้านรู้ว่ายายหลานคู่นี้เป็นชีวิตจิตใจของกันและกัน

ยายเป็นคนมีฝีมือในการทำกับข้าวแบบไทย ไม่ว่าจะเป็นแกงเผ็ด หลน น้ำพริก ตลอดจนขนมไทยๆ ยายจะสอนให้เอียดทำจนเอียดทำได้เก่ง นอกจากนั้นยายยังสอนให้เอียดแกะสลักผลไม้ จัดดอกไม้ และร้อยพวงมาลัย ยายปลูกดอกไม้ต่าง ๆ ไว้หน้าบ้านบ้าง หลังบ้านบ้างเพื่อใช้สอนเอียดจัดดอกไม้ และร้อยพวงมาลัย เอียดมีฝีมือไม่แพ้ฝีมืออาชีพ แม้แต่การเย็บกระถาง และเย็บแบบด้วยใบตอง ตลอดจนการทำน้ำอบ น้ำปรุง ยายก็มีใญ่ทำน้ำอบและน้ำปรุง ยายจะลอยน้ำด้วยดอกไม้หอมต่าง ๆ และอบด้วยกำยาน สำหรับทำน้ำอบ และน้ำปรุงไว้ใช้สรงน้ำพระในวันสงกรานต์ และทำน้ำปรุงเพื่ออบเสื้อผ้า เสื้อผ้าของเอียดจึงหอมด้วยน้ำปรุงที่ยายทำขึ้น ยายบอกกับเอียดว่า สิ่งที่ยายสอนล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย

ยายบอกว่าเอียดจะเป็นสาวแล้ว ต้องรู้จักแต่งตัวให้เหมาะสม ต้องฝึกให้มีกิจกรรมรยาทเรียบร้อย จะพูดจาก็ต้องใช้น้ำเสียงให้น่าฟัง ต้องรู้จักกาลเทศะ บัดนี้คนรุ่นใหม่ไม่มีใครสนใจและใส่ใจที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่งเนื้อแต่งตัวไม่น่าดู ยายมักทอ้งโคลงบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เอียดฟัง จนจำได้ขึ้นใจว่า

งามจริตมารยาทเจ้า
งามพูดงามยิ้มยาม
งามเคืองระคายความ
งามเลิศลักษณะแต่งแต้ม

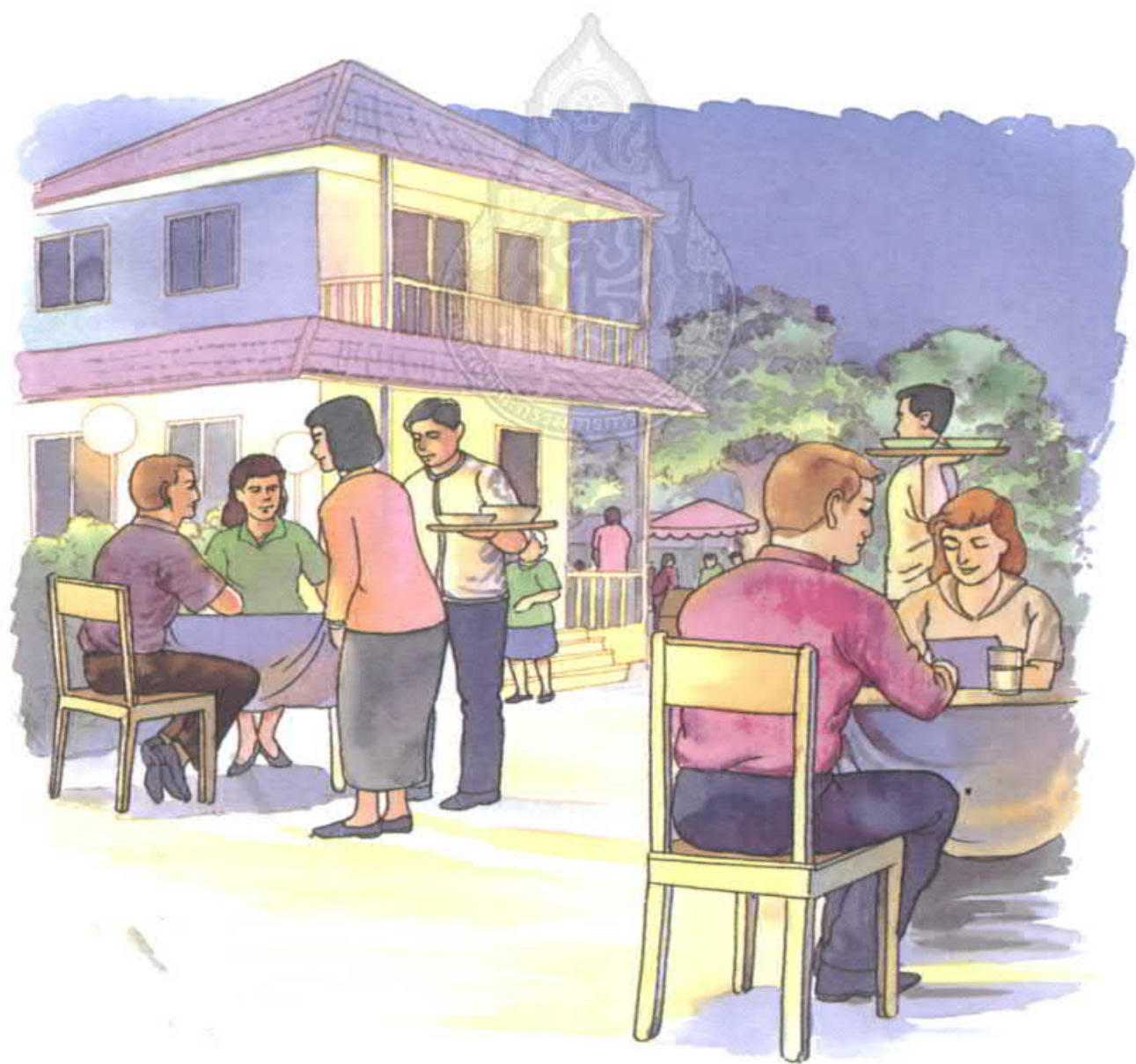
งอนงาม
ยั่วแยม
คมเคียด ค้อนแฮ
ผ่อนแผ้วพางาม

ยายพยายามสอนให้เอียดมีชีวิตอย่างไทย รักษาระเบียบแบบแผนของไทย แต่ให้รู้จักปรับปรุงชีวิตให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เอียดคิดว่ายายเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ยายบอกกับเอียดอยู่เสมอว่า ถ้าคนเรารู้จักปรับปรุงการดำเนินชีวิต โดยมีวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐาน และเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้ชีวิตเป็นสุข

หลายปีผ่านไป กาลเวลาเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างทั้งทำลายและสร้างสรรค์ ร่างกายของยายทรุดโทรมและชราภาพมากขึ้น ส่วนเอียดเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่ความรัก ความผูกพันระหว่างยายกับหลานกลับมีมากขึ้น แต่ก่อนยายเคยดูแลเอียด บัดนี้เอียดเป็นผู้ดูแลยาย

วันหนึ่งเอียดปรึกษากับยายว่า เอียดจะปรับปรุงบ้านเป็นร้านอาหารไทย จะใช้ความรู้ที่ยายถ่ายทอดมาทำให้เกิดประโยชน์ ยายไม่คัดค้าน เอียดรวบรวมเงินที่เก็บหอมรอมริบไว้ปรับปรุงบ้านเป็นร้านอาหาร น้ำเอียบทราบเรื่องก็ตกท้วง ด้วยความเป็นห่วง เพราะเกรงว่าเอียดจะทำไม่ได้ แต่เอียดคิดว่าเกิดมาเป็นมนุษย์ต้องดิ้นรนไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเสมอ ต้องปรับปรุงชีวิตไปสู่ความเจริญ บัดนี้ร้านอาหารของเอียด มีลูกค้าคนไทยและชาวต่างประเทศที่ต้องการรับประทานอาหารไทยในท่ามกลางบรรยากาศแบบไทยมาอุดหนุนอย่างเนืองแน่น ร้าน

อาหารไทยของเอียดจึงเป็นร้านที่มีชื่อเสียง เอียดขายรสมือ เพราะเอียดปรุงอาหารเอง และมีน้ำเอิบช่วยดูแล ความสำเร็จในชีวิตของเอียดเป็นสิ่งที่ยายและน้ำเอิบภาคภูมิใจ เพราะเอียดตั้งใจดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ทำให้ชีวิตของเอียดเป็นชีวิตที่งดงาม มีอาชีพที่มั่นคง

เอียดยังจำคำของยายได้ว่า ถ้าเรามีชีวิตอยู่ก็ต้องต่อสู้ และพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ดำรงชีวิตอยู่อย่างไทยให้ได้ในฐานะเป็นคนไทย เอียดยังจำโคลงที่ยายท่องให้ฟังเมื่อเอียดยังเล็กได้ว่า

	รู้	แล้วให้หมั่นตั้ง	ใจทำ
รัก	แต่นิ่งไปนำ		ชอบให้
จัก	ดีจักชั่วสำ-		เหนียกแน่น ไฉนนา
ดี	และร้ายจักได้		เสร็จด้วยตนทำ

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

สำนวนเปรียบเทียบ หมายถึง ถ้อยคำที่คมคาย มีความหมายลึกซึ้งในเชิงเปรียบเทียบ เช่น

ดำเหมือนถ่าน

บริสุทธิ์ประดุจหยาดน้ำค้าง

ช้าเหมือนเต่า

เบาเหมือนปุยพู่

ชนเหมือนลิง

เร็วราวกับลมพัด

กลมเหมือนมะนาว

ขาวเหมือนสำลี

ใจดำเหมือนอีกา

รักดังแก้วตา

ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก

ไวเหมือนปรอท

เด็กคนนั้นวิ่งเร็วราวกับลมพัด

พ่อแม่รักลูกดังแก้วตา

เขาหายไปไหนนะ ไวเหมือนปรอทจริงๆ

ประโยคเพื่อการสื่อสาร

ประโยคเพื่อการสื่อสารเป็นประโยคที่ใช้สื่อสาร เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของผู้สื่อสาร แบ่งออกได้ดังนี้

ประโยคบอกเล่า

ประโยคปฏิเสธ

ประโยคคำถาม

ประโยคขอร้อง

ประโยคคำสั่ง

ประโยคแสดงความต้องการ

ประโยคบอกเล่า คือประโยคที่มีใจความเพื่อบอกให้ทราบว่าใครทำอะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร เป็นการแจ้งเรื่องราวให้ทราบ หรือบอกเรื่องราวต่างๆ

ตัวอย่าง

ลุงของฉันเป็นหัวหน้าของชาติ

เด็กยุคโลกาภิวัตน์ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง

นักเรียนช่วยครูพัฒนาโรงเรียนในวันหยุด

ทุกเช้ายายและเอยัดจะช่วยกันเตรียมอาหารไว้ต้กกบาตร

แต่ก่อนยายเคยดูแลเอยัด บัดนี้เอยัดเป็นผู้ดูแลยาย

ประโยคปฏิเสธ เป็นประโยคที่มีใจความไม่ตอบรับ มีเนื้อความตรงข้ามกับประโยคบอกเล่า มักใช้คำว่า ไม่ ไม่ได้ ไม่ใช่ มิได้ ประกอบประโยค

ตัวอย่าง

ฉันไม่เคยพูดคำเท็จกับเพื่อนๆ

แดงไม่ได้ไปโรงเรียนเพราะปวดศีรษะ

พ่อแม่ของฉันไม่ใช่คนร่ำรวย ฉันจึงต้องช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงิน

เขามีได้เป็นคนเห็นแก่ตัว

คนคนนั้นคบไม่ได้ เพราะเขาไม่มีคุณธรรม

ประโยคคำถาม คือประโยคที่มีใจความเป็นคำถาม เพื่อต้องการคำตอบ คำที่เป็นคำถามอยู่ต้นประโยคหรือท้ายประโยคก็ได้ ประโยคคำถามมี ๒ ลักษณะ

๑. ประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบเป็นเนื้อความใหม่ มักมีคำที่ใช้ถามว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เหตุใด ทำไม คำเหล่านี้อาจจะอยู่หน้าประโยคหรือหลังประโยคก็ได้

ตัวอย่าง

คำถาม

สมชายจะไปเรียนพิเศษกับใคร
บ้านเธออยู่จังหวัดอะไร
เมื่อไรเธอจะไปกรุงเทพฯ

คำตอบ

ผมจะไปเรียนพิเศษกับโกมลครับ
บ้านฉันอยู่จังหวัดร้อยเอ็ดค่ะ
ฉันจะไปกรุงเทพฯ ปลายเดือน
มกราคมค่ะ

๒. ประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบรับหรือปฏิเสธ มักมีคำที่ใช้ถามว่า หรือ หรือไม่ ไหม อยู่ท้ายประโยค

ตัวอย่าง

คำถาม

กระเป๋าใบนี้เป็นของคุณหรือ
เธอจะไปตลาดกับฉันไหม

คำตอบ

ครับ กระเป๋าใบนี้เป็นของผม
ไม่ใช่ครับ กระเป๋าใบนี้ไม่ใช่ของผม
ไปค่ะ ฉันจะไปตลาดกับเธอ
ไม่ไปค่ะ ฉันจะทำการบ้าน

การใช้ภาษา

การเขียนโฆษณาสินค้า

การโฆษณาสินค้า หมายถึง การเสนอ เผยแพร่สินค้าหรือบริการ เป็นกิจกรรมที่มีการสื่อสารสู่มวลชน มีความต้องการให้มีผู้นิยม และต้องการกำไรเป็นเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการโฆษณาสินค้า

๑. เพื่อแนะนำสินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เป็นที่ต้องการของประชาชน
๒. เพื่อเชิญชวนให้ใช้บริการกิจกรรมหรือสินค้าที่เสนอ

หลักการเขียนโฆษณาสินค้า มีหลักสำคัญดังนี้

๑. บอกเหตุผลของการใช้สินค้าหรือบริการ
๒. บอกรายละเอียดของสินค้าหรือบริการ เช่น คุณภาพ ราคา ความสะดวกสบาย เป็นต้น
๓. โน้มน้าวใจให้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความรู้สึกอยากใช้สินค้าหรือบริการ
๔. มีการจูงใจ เช่น การลดราคา ของแถม บริการเงินผ่อน บริการซ่อมฟรี ฯลฯ

การใช้ภาษาเพื่อการเขียนโฆษณาสินค้า

การใช้ภาษาในการเขียนโฆษณาสินค้า ควรใช้คำหรือข้อความที่กะทัดรัด สละสลวย สำนวนชวนสนใจ จดจำง่าย อ่านแล้วรู้ได้ทันทีว่าเป็นสินค้าอะไร ใช้ประโยชน์อะไร ต้องใช้ศิลปะกลิ้งซึ่งในการจูงใจ เขียนอักษรให้อ่านง่าย เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง ข้อควรคำนึงก็คือ ไม่โฆษณาเกินความเป็นจริง และให้ร้ายสินค้าอื่นๆ

ตัวอย่างการเขียนโฆษณาสินค้า

ถูกเงิน ประหยัดไฟ โปรดใช้ตู้เย็นหิมะ

สิ่งมหัศจรรย์ที่พิสูจน์แล้ว เทคโนโลยีล้ำสุด ปรงอาหารไม่ใช้แก๊ส ใช้เวลาเพียง ๑๐ นาที ง่ายกว่า อร่อยกว่า ใช้หม้อปรง “ครัวเก่า” ลดพิเศษแก่ท่านที่ซื้อภายใน ๑๐ สิงหาคมนี้

การเขียนรายงาน

การเขียนรายงานเป็นการเขียนผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อรายงานให้ผู้อื่นทราบ การเขียนรายงานทำให้ผู้เขียนมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การหาข้อมูลเพื่อเขียนรายงานมีหลายวิธี เช่น อ่านจากหนังสือ หรือเอกสารต่างๆ จากการสัมภาษณ์ จากการศึกษา นอกสถานที่ เป็นต้น

วิธีการเขียนรายงาน

๑. เขียนโครงร่างหัวข้อย่อยๆ ว่าจะกล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง เช่น ถ้าเป็นประวัติศาสตร์ชาติ ควรจะกล่าวถึงความสำคัญ สถานที่ตั้ง ผู้สร้าง การปฏิบัติตน เมื่อไปในสถานที่นั้นๆ ดังนี้ เป็นต้น

๒. อ่านหนังสือหลายๆ เล่ม ตามเรื่องที่จะเขียนรายงาน แล้วเขียนเรียบเรียงเป็นภาษาของผู้เขียนรายงาน

๓. บางเรื่องอาจใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เช่น วิธีทำหนังตะลุง ในรายงานจะต้องบอกด้วยว่า สัมภาษณ์ผู้ใด เมื่อไร ที่ไหน และในคำนำของรายงานต้องเขียนขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย

๔. ถ้าจำเป็นต้องลอกข้อความตอนใดตอนหนึ่งจากหนังสือ ควรเขียนในรายงานด้วยว่าอยู่ในหนังสือเล่มใด หน้าใด ใครเป็นผู้เขียน

๕. ถ้ามีภาพหรือแผนที่ประกอบ ก็จะทำให้รายงานนั้นสมบูรณ์มากขึ้น เพราะผู้อ่านจะเข้าใจชัดเจน แต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นด้วย จึงไม่ควรอย่างยิ่งที่จะตัดภาพจากหนังสือที่ใช้ค้นคว้า ควรวาดหรือถ่ายเอกสาร

ส่วนประกอบของรายงาน

๑. หน้าปก
๒. คำนำ
๓. สารบัญ
๔. เนื้อหาสาระ (แผนผังและภาพประกอบถ้ามี)
๕. บรรณานุกรม

ตัวอย่างส่วนต่างๆ ของรายงาน หน้าปก

รายงานกลุ่มทักษะภาษาไทย
เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวกับข้าว

เด็กชายยังยืน อยู่ดี
ผู้เขียนรายงาน

เสนอต่อ
คุณครูน้ำฝน เย็นใจ
ส่งรายงานเมื่อ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๑

สารบัญ

สารบัญ	หน้า
คำนำ	
อาชีพหลักของคนไทย	๑
ความสำคัญของข้าว	๒
ประเพณีที่เกี่ยวกับข้าว	๓
ความเห็นของผู้ทำรายงาน	๖
บรรณานุกรม	๘

บรรณานุกรม

อนุমানราชธน, พระยา. **ประเพณีต่างๆ ของไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๕.

วิชาการ, กรม. **การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๒.

บทร่ายกรอง

สังคมคนไทย

นิสัยคนไทยทุกบ้าน
ต้อนรับขับสู้ใส่ใจ
น้ำใสในขันที่ยืน
ซาบซึ่งตรึงใจไม่วาย
ชื่นจมน้ำใจไม่ตรี
รักใคร่นับถือซื่อตรง
เรียบง่ายจริงจังจริงใจ
โอบเอื้อเผื่อแผ่เมตตา
น้ำใสในขันที่ยืน
เพราะว่าสังคมร่มเย็น

ใครมาเยือนชานอาศัย
น้ำดื่มส่งให้ทักทาย
ชุ่มชื่นดับร้อนผ่อนหาย
เป็นสายสัมพันธ์มั่นคง
เหมือนญาติน้องพี่บอกบ่ง
ยินยงสืบทอดตลอดมา
อบอุ้มเยื่อใยห่วงหา
ช่วยยามเหนื่อยล้าลำเค็ญ
ชุ่มชื่นยิ่งเหลือเมื่อเห็น
ด้วยเป็นสังคมคนไทย

อ่านเสริมบทเรียน

คนไทยไม่แล้งน้ำใจ

เสียงระฆังตอนย่ำรุ่งจากวัดข้างบ้านดังไปทั่วคુંน้ำ ปลุกผู้คนในละแวกบ้านให้กระวีกระวาดลุกขึ้นทำภารกิจประจำวัน ตอนเด็กๆ ฉันยังจำได้ว่า ยายของฉันจะลุกขึ้นเข้าครัวตระเตรียมหาอาหารอย่างขมิ้นมัน ในไม่ช้าควันข้าวหอมฉุยก็ลอยกรุ่นอยู่บนชั้นข้าว และสำหรับความหวานก็พร้อมสรรพ ยายถือถาดอาหารและขันข้าวเดินไปที่หัวบันไดทำน้ำหน้าบ้าน บางวันที่ฉันตื่นทัน ฉันจะตามยายไปนั่งรอพระที่ทำน้ำแต่เช้ามีด

ท้องฟ้าที่สลับรางและฟุ้งด้วยละอองหมอกเหนือท้องน้ำ เริ่มมีแสงสีทองฉายเรือเรื่อ แต่ยังคงมีแสงไฟวับแวมแถมแต่งอยู่ตามบ้านเรือนที่แฝงตัวอยู่ตามแมกไม้ มองเห็นลิลิบอบอยู่ฝั่งกระโน้น พลั้วคลื่นไหวเป็นระลอกบางๆ ด้วยลมยามเช้า เรานั่งคอยอยู่ไม่นานนักก็จะเห็นเรือพายลำน้อย มีพระภิกษุครองจีวรสีเหลืองล้่มค่อยๆ จั้วฝีพายอย่างมนคงตรงมาที่บ้านของเรา

ท่านค่อยๆ วาดฝีพายเข้ามาเทียบหัวกระโดอย่างสงบ พร้อมกับที่ยายและฉันจะยกมือไหว้อย่างสำรวม ยายเอาทัพพีคดข้าวจากขันตักใส่บาตรที่ละทัพพี ฉันจะช่วยยายตักบาตรบ้าง ส่งอาหารคาวหวานให้บ้าง ยายทำกับข้าวเก่ง เด็กๆ ในบ้านก็เป็นลูกมือที่ดี อาหารตักบาตรทำบุญจึงมีต่างๆ กันไป วันธรรมดาก็ตักบาตรหน้าบ้าน วันพระก็ไปทำบุญที่วัด อาหารที่ฉันเห็นบ่อยๆ มีหลายอย่าง เช่น ห่อหมกใบยอในห่อใบตองที่ยายเตรียมไว้แต่กลางคืน บางทีก็มีขนมจีนแกงเขียวหวาน หน้าชมพูจะมียำเกสรชมพูมาเหมียวสีชมพูสดยากับหมูต้ม บางวันมีผัดหมี่กรอบโรยหน้าด้วยไข่ฝอยสีทองแถม

ด้วยสีเขียวของผักชี และสีแดงของพริกชี้ฟ้าหั่นซอยเล็กๆ ขนมหวานนี้ขีที่ฉันชอบนัก ข้าวเหนียวสังขยาห่อใบตองจีบสวยกะทัดรัด ขนมลิ่มกลืนสีข้าวโรยถั่วทอง หยอดลงบนใบตองสีเขียวเข้ม บางฤดูกาลก็มีกะละแมกวนสีดำนกลิ้นหอมที่หยอดเป็นคำๆ ลงบนใบตองแห้ง บางทีก็มีขนมเปียกปูนสีดำ โรยมะพร้าวขูดฝอย หรือขนมถ้วยฟูสีต่างๆ สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ล้วนแล้วแต่ทำให้ฉันน้ำลายสอทั้งนั้น

ยายจะสอนลูกหลานและคนในบ้านให้ช่วยกันทำกับข้าวและขนมต่างๆ เด็กๆ จะถูกใช้ให้เช็ดใบตอง เจียนใบตอง และหัดห่อขนมด้วยใบตอง เช่น ขนมสอดไส้ ขนมกล้วย หัดเย็บกระทงใส่ขนมแบบต่างๆ บ้างก็ช่วยเหลาช่วยเจียนไม้กลัดให้แหลมเอาไว้กลัดกระทง บางทีก็ช่วยไม้แป้นจากข้าวสารเตรียมไว้ทำขนม บางครั้งก็ช่วยกันหยอดขนม เช่น ขนมถ้วยฟู ขนมน้ำดอกไม้ ขนมตาล ลงในถ้วยตะไลก่อนใส่ลงถึงไปนึ่ง เป็นต้น

บ้านเราอยู่กันหลายคน เวลาทำขนมจึงทำทีละมากๆ ทำเสร็จแล้วยายจะกันเอาไว้ทำบุญถวายพระก่อน นอกนั้นก็แจกจ่ายกันกินในบ้านอย่างทั่วถึง มีเหลือพอก็แจกคนข้างบ้าน แจกญาติพี่น้อง บ้านจึงไม่เจียบเหงา แต่คึกคักอบอุ่น ช่วยกันทำโน่นทำนี่ มีขนมอร่อยกินตลอดปี บางทีก็มีเพื่อนบ้านนำมาให้อยู่เสมอๆ เป็นการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

รากฐานทางจิตใจอันดีงามที่ยายปลูกฝังไว้ให้ลูกหลาน เป็นพื้นฐานที่ดีทำให้พวกเราเป็นคนขมีขมัน ไม่อยู่เฉย เราได้ความละเอียดประณีตในการทำงาน เช่นกับข้าวคาวหวานที่ยายสอนให้ทำไม่ใช่อร่อยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสวยงามกินด้วย เราได้ซึมซับเอาความมีน้ำใจช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน รู้จักการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำบุญทำทาน วัฒนธรรมอันดีงามเช่นนี้ปรากฏอยู่ในจิตใจของคนไทยโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้ยามเมื่อคนไทยประสบทุกข์ภัย อดอยากเดือดร้อน จากพายุ น้ำท่วม ไฟไหม้ ฯลฯ คนไทยจะช่วยเหลือกันบริจาคเงินทอง สิ่งของแก่ผู้ประสบภัยพิบัติเหล่านั้น คนไทยไม่แล้งน้ำใจ มีอะไรก็ช่วยเหลือ แบ่งปันกัน รอยยิ้มเรามีให้ น้ำใจเรามีมอบเปรียบเสมือนสายน้ำที่ไหลหล่อเลี้ยงไปไม่เลือกแผ่นดิน ยังชีวิตให้คงอยู่โดยไม่เลือกเผ่าพันธุ์ ความมีน้ำใจจึงเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ที่บรรพบุรุษสั่งสมสืบทอดมาให้ลูกหลาน เป็นวัฒนธรรมทางจิตใจที่คงทนต่อกาลเวลา และยังความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่แผ่นดิน

บทที่ ๗ เมื่อดอกจิวบาน

ลมหนาวพัดโชยความเยือกเย็นมาเยือน ต้นจิวตามป่าเขาค่อยๆ สดใบจนหมดต้น เหลือแต่กิ่งก้านที่แต่งแต้มไปด้วยดอกสีแดงเพลิง ต้นลั่นทมมีดอกเหลืองนวลไปทั้งต้น ส่วนต้นนุ่นก็ห้อยฝักสีเขียวแก่อยู่ตามกิ่งก้านที่ไร้ใบ ทำให้ยามนี้มีสีสันสวยงาม จะมีใครสงสัยบ้างหรือไม่ว่า ทำไมต้นไม้เหล่านี้จึงทิ้งใบจนหมด เหลือแต่เพียงดอกหรือฝักไว้ในฤดูกาลเช่นนี้

ธรรมชาติสอนให้ต้นไม้เหล่านี้รู้ว่าฤดูที่แห้งแล้งมาถึงแล้ว และจะไม่มีฝนตกลงมาให้พื้นดินชุ่มฉ่ำ แสงแดดจะแผดเผาเหล่าต้นไม้ใหญ่น้อยตลอดเวลากลางวันอันร้อนแรง หากต้นไม้ยังคงมีใบอยู่เต็มต้น ใบจะต้องคายน้ำที่ควรจะเก็บกักเอาไว้ให้หมดไปอย่างรวดเร็ว ต้นไม้จะขาดน้ำและดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้ ดังนั้นมันจึงทิ้งใบเพื่อความอยู่รอดตลอดฤดูแล้งอันยาวนาน

สัตว์ก็เช่นเดียวกัน ต่างก็ปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นกิ้งก่าที่เปลี่ยนสีให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่ออำพรางศัตรู หรือกบจะจำศีลอยู่ในรูใต้ดิน ในช่วงที่อากาศแห้งแล้งและขาดแคลนอาหาร พืชและสัตว์ต่างปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชีวิต มนุษย์ก็ไม่อาจพ้นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติดังกล่าวได้ มนุษย์จะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตเช่นเดียวกัน

ใกล้รุ่งสาง เสียงไก่ขันเจื้อยแจ้วเคยปลุกเราให้ตื่นขึ้นรับวันใหม่ แต่ปัจจุบันกลายเป็นเสียงนาฬิกาปลุกที่จะปลุกเราให้รีบลุกขึ้นเพื่อไปทำกิจธุระต่างๆ ให้ทันเวลา เสียงเอี้ยดอืดของล้อเกวียนที่เคลื่อนไปตามทางเกวียนอย่างช้าๆ ท่ามกลางความเงียบสงบนนั้น บัดนี้กลายเป็นเสียงกระหึ่มของเครื่องยนต์จากยวดยานพาหนะต่างๆ ที่คับคั่งเต็มท้องถนน การคมนาคม

ขนส่งและระบบโทรคมนาคมที่ทันสมัยทำให้การเดินทางและการติดต่อสื่อสารทั่วโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้โลกที่เคยกว้างใหญ่ไพศาลเป็นเสมือนโลกใบเล็กที่ไร้พรมแดนไปได้ที่น่าอัศจรรย์ ทั้งนี้เป็นเพราะมนุษย์ได้สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและความสุขในชีวิต กาลเวลาเปลี่ยนไปโลกก็มีได้หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงด้วยธรรมชาติบ้าง น้ำมือของมนุษย์บ้าง ตามปรกตินุษย์เป็นนักพัฒนา เพราะมนุษย์ชอบคิดค้น จึงสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้น ชีวิตของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงไป ความเป็นอยู่ได้รับการพัฒนาขึ้น การพัฒนาจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ที่ดีกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้สืบเนื่องจากการคิดค้นและการทดลองของมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้ วิทยาการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้พัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้สุขสบายขึ้น

ถ้าเราได้ศึกษาชีวิตของเล่าซู่ ชาวไทยภูเขาคนหนึ่งที่ต้องปรับวิถีชีวิตเพื่อความอยู่รอด เราจะเข้าใจชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น เล่าซู่เป็นชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่บนยอดดอยสูง ท่ามกลางธรรมชาติที่เงียบสงบ มีฟ้าใสและป่าเขียวขจีเป็นฉากห้อมล้อม ชีวิตของเขาจึงเรียบง่าย เขาทำนา ทำไร่ และปลูกฝิ่น เมื่อดินหมดความอุดมสมบูรณ์ก็โยกย้ายตัดต้นไม้ถางป่าที่อื่นเพื่อทำนาทำไร่ต่อไป การทำนา ทำไร่เลื่อนลอยเช่นนี้ เขาหารู้ไม่ว่าการกระทำของเขาเป็นการทำลายป่าไม้ ทำลายธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ มีผลกระทบต่อดินฟ้าอากาศและต้นน้ำลำธาร ทำให้ฝนไม่ตก อากาศแห้งแล้ง น้ำในแม่น้ำลำคลองเหือดแห้งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์

จากผลกระทบดังกล่าวจึงมีกฎหมายห้ามตัดไม้ทำลายป่า วิถีชีวิตของเล่าซู่ก็เปลี่ยนไปจากที่เคยดำเนินมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ เล่าซู่ต้องตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งนอกเขตป่าต้นน้ำลำธารซึ่งเป็นเขตป่าสงวน เขาได้รับการส่งเสริมให้ปลูกพืชอื่นแทนการปลูกฝิ่นซึ่งเป็นสิ่งเสพติด ตามโครงการหลวงซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อช่วยเหลือชาวเขามีให้ตัดไม้ทำลายป่าและปลูกฝิ่น เขาปลูกท้อ ลิ้นจี่ ถั่วแดงหลวง และดอกไม้เมืองหนาว เป็นต้น เล่าซู่จะนำผลผลิตของเขาไปขายยังตลาดในเมือง บางครั้งพ่อค้าจะขึ้นมารับซื้อพืชผลถึงหมู่บ้าน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเล่าซู่ดีขึ้น

รัฐบาลได้ตัดถนนสู่ยอดดอย หมู่บ้านของเล่าซู่จึงมีนักท่องเที่ยวมาเยือนมิได้ขาด บรรดาแม่บ้านมีรายได้จากการขายงานฝีมือที่สวยงาม เช่น เครื่องเงิน ผ้าลายปัก แต่ละครอบครัวจึงมีรายได้ดีขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ก็สุขสมบูรณ์ ในหมู่บ้านก็มีโรงเรียน มีครูขึ้นมาสอนหนังสือบนดอย หมู่บ้านก็พัฒนาขึ้น เด็กๆ ได้เรียนหนังสือในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เด็กเหล่านี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

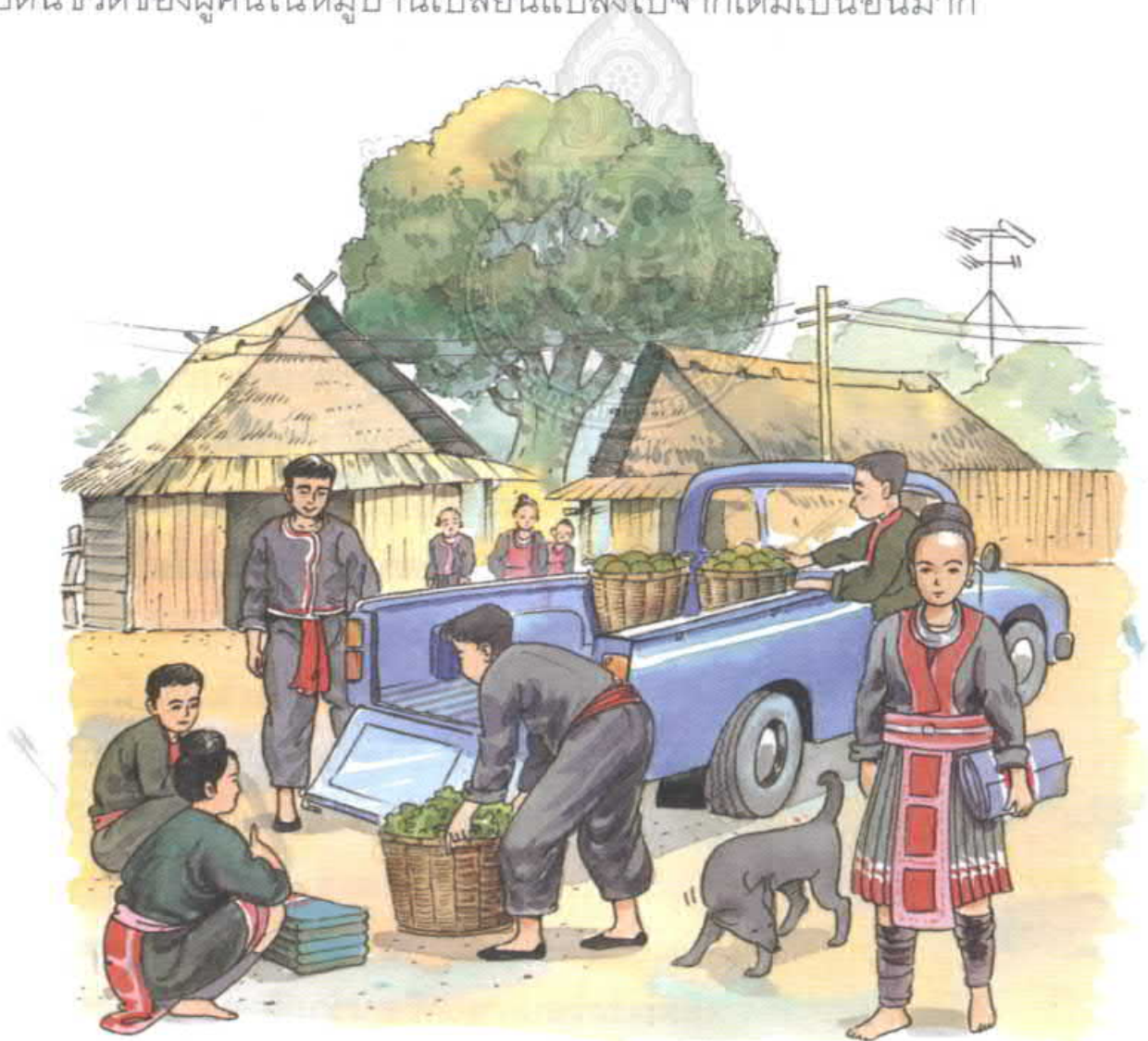
ปัจจุบันหมู่บ้านของเล่าซู่มีไฟฟ้าใช้ ไฟฟ้าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ทำให้หมู่บ้านสว่างไสว เสียงเพลงจากวิทยุทำให้ชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านไม่เงียบเหงา

เล่าชูและเด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะฟังข่าวจากวิทยุ ทำให้รู้ข่าวสารบ้านเมือง ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และได้รับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นตามที่ต่าง ๆ ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว หมู่บ้านของเขากลายเป็นโลกใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมเสียแล้ว

เล่าชูสะสมเงินได้จำนวนหนึ่ง จึงนำไปลงทุนกับเพื่อน ๆ ซื้อรถกระบะขนาดเล็กมาไว้ใช้ร่วมกันในหมู่บ้าน รถคันนี้กลายเป็นรถประจำหมู่บ้าน ช่วยย่นระยะเวลาการเดินทางได้อย่างวิเศษ เขาบรรทุกพืชผักในไร่ออกไปขายที่ตลาดในเมือง บางครั้งบรรดาแม่บ้านจะนำสินค้าที่ผลิตขึ้น เช่น เครื่องเงิน เสื้อผ้าที่ปักเป็นลวดลายสวยงาม นำออกไปขายยังตลาดในเมือง ยามใดที่ผู้คนในหมู่บ้านเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ใช้รถที่เล่าชูกับเพื่อนซื้อมานั้นนำคนเจ็บส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลในเมือง ผู้คนในหมู่บ้านมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ฐานะดีขึ้น ปลูกสร้างบ้านเรือนอย่างแข็งแรงมั่นคง สะอาดเรียบร้อย มีของใช้เพื่ออำนวยความสะดวกดีกว่าแต่ก่อน และจัดของใช้อย่างเป็นระเบียบ ผู้คนในหมู่บ้านขยันขันแข็งเพื่อสร้างฐานะของครอบครัวให้สุขสบายขึ้น

เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองได้เข้ามาให้คำแนะนำคนในหมู่บ้านของเล่าซู่ให้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นร้านสหกรณ์ เพื่อผลิตและขายเครื่องประดับต่างๆ ที่เป็นงานฝีมือ เช่น เครื่องเงิน เป็นต้น นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเครื่องประดับกลับไปเพราะได้ของสวยงามและราคายุติธรรม บางครั้งพ่อค้าในเมืองจะมาซื้อไปจำหน่ายอีกต่อหนึ่ง แม่บ้านและเด็กๆ จะช่วยกันผลิตเครื่องประดับไม่ว่าจะเป็นเครื่องเงินและเสื้อผ้าชาวเขา ตลอดจนผืนผ้าที่ปักลวดลายสวยงามเพื่อนำไปประดิษฐ์เป็นของใช้ต่างๆ สินค้าเหล่านี้สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ผู้คนในหมู่บ้านของเล่าซู่ได้เข้าไปเรียนต่อในเมือง ได้นำความรู้มาพัฒนาหมู่บ้าน บัดนี้ชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก

ชีวิตของเล่าซูเป็นตัวอย่างของชาวไทยภูเขาที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป เราจะเรียกการเปลี่ยนแปลงนี้ว่าเป็นพัฒนาการของมนุษย์ก็ได้ เพราะในอดีตมนุษย์ต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ ความอดอยาก ความเจ็บไข้ได้ป่วย ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อเอาชนะความทุกข์ยากเหล่านั้น ส่วนปัจจุบันความเจริญทางวัตถุ วิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบาย มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

ความเจริญทางด้านสาธารณสุขและการแพทย์ทำให้คนตายน้อยลง เด็กมีชีวิตรอดมากกว่าแต่ก่อน ประชากรของโลกจึงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นมนุษย์ต้องเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการทำเกษตรแผนใหม่ เพื่อให้มีอาหารเพียงพอ มิฉะนั้นจะเกิดความอดอยากขึ้น

ความเจริญทางอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่งต้องใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงซึ่งมีจำนวนจำกัดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฟืน น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน ทำให้มนุษย์ต้องคิดค้นหาพลังงานอื่นมาทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานจากลม พลังงานปรมาณู เป็นต้น ความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่งได้ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม เช่น การปล่อยสารเคมีหรือน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดน้ำเน่าเป็นพิษ สัตว์น้ำต้องตาย แหล่งน้ำซึ่งเป็นที่ผลิตอาหารของมนุษย์ได้รับความกระทบกระเทือน อากาศเป็นพิษ เป็นต้น นอกจากนั้นความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่ง ยังก่อให้เกิดปัญหาการใช้สารเคมีของเกษตรกร ทำให้สารเคมีตกค้างในพืชผลที่เป็นอาหาร ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความเจริญทางวิทยาการ ซึ่งเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ หากมนุษย์ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีอย่างไม่ระมัดระวังก็อาจเกิดผลร้ายต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้เช่นกัน

ชีวิตของคนในเมืองใหญ่ๆ เป็นชีวิตที่มีความเครียดมากขึ้น ต้องทำงานแข่งกับเวลา ทำงานอย่างรีบเร่งและเร่งร้อน ดูเหมือนว่า เวลา ๒๔ ชั่วโมงไม่พอเพียงกับการทำงาน คนในเมืองใหญ่ๆ ประสบปัญหาการจราจร รถรา

บนท้องถนนติดขัด ต้องเสียเวลากับการเดินทางไปประกอบธุรกิจการงาน คนในเมืองจึงทำงานเหมือนเครื่องจักร ทำงานตามตารางเวลาที่ตีกรอบไว้ เพื่อเร่งรัดพัฒนาและเพิ่มผลผลิต ทำให้วิถีชีวิตในครอบครัวต้องเปลี่ยนไป ความใกล้ชิดของบุคคลในครอบครัวลดน้อยลง พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมลูกของตน คนในสังคมเห็นแก่ตัวมากขึ้น ศีลธรรมจรรยาถดถอย เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต และปัญหาทางสังคมตามมา

จากปัญหาดังกล่าวนี้นับว่าเป็นปัญหาที่มนุษย์จะต้องแก้ไขและเอาชนะให้ได้ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน มนุษย์จะดักตวงผลประโยชน์จากธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและวัตถุทางธรรมชาติ เช่น น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซ เป็นต้น เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน มีคุณค่า และถูกวิธี

มนุษย์จะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกวิธีและรู้คุณค่า เช่น การรู้จักใช้พลังงานจากน้ำ จากลม จากแสงแดด และความร้อนใต้พิภพ มาทำให้เกิดประโยชน์แทนน้ำมัน ถ่านหินและก๊าซ ซึ่งจะช่วยลดมลพิษทางอากาศ เกษตรกรจะต้องลดการใช้สารเคมีและยาปราบศัตรูพืช ซึ่งก่อให้เกิดพิษและเป็นภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค เกษตรกรจะต้องใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แทนปุ๋ยเคมี โรงงานอุตสาหกรรมจะต้องติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสีย และเครื่องกรองอากาศ ก่อนปล่อยน้ำและอากาศออกจากโรงงาน วิธีการเหล่านี้เป็นวิธีการแก้ปัญหาและการปรับตัวของมนุษย์ทั้งสิ้น

โลกปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ใช้คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลแทนความทรงจำของมนุษย์ ใช้ดาวเทียมในการสื่อสาร ทำให้โลกไร้พรมแดน ความเจริญทั้งหลายย่อมเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ถ้ามนุษย์ใช้ไม่ถูกวิธี ก็อาจเป็นอันตรายต่อตนเองได้ มนุษย์จะต้องปรับตัวอย่างถูกต้องเหมาะสมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เหมือนกับต้นจิวที่ทิ้งใบเมื่อฤดูแล้งมาเยือน เหมือนกิ่งก่าที่เปลี่ยนสีเพื่ออำพรางศัตรู เหมือนกบจำศีลเมื่อขาดแคลนอาหารในหน้าแล้ง มนุษย์ไม่ได้ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดเหมือนพืชและสัตว์ดังกล่าว แต่มนุษย์จะต้องปรับตัวเองเพื่อให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข และอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนและถาวร

จิวบานรับลมแล้ง

โรยใบ

ปรับตัวรักษน้ำไว้

ห่อนม้วย

ทุกข์สุขคู่โลกไซ้

มีอยู่

ปรับตนปรับใจช่วย

ผ่อนร้ายกลายเป็นดี

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารจำเป็นต้องรู้จักคำ เข้าใจความหมายของคำอย่างถูกต้อง เลือกใช้คำให้ตรงตามหน้าที่ของคำและเนื้อความในประโยค จึงจะทำให้ผู้พูดหรือผู้ฟัง และผู้เขียนหรือผู้อ่าน สามารถทำความเข้าใจได้ตรงกัน

ตัวอย่างการใช้คำในความหมายต่าง ๆ

หลอกลวง หมายถึง ล่อให้เข้าใจผิด

ชาวบ้านมักถูกหลอกลวงให้ซื้อสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ

หลอกล่อ หมายถึง ล่อให้ทำตามที่ต้องการ

สามีภรรยาคู่นี้หลอกล่อเด็กมาทำงานในโรงงาน

ผ่อนปรน หมายถึง แบ่งหนักให้เป็นเบา เอาไปที่ละน้อย

ถ้ารถติดมาก บริษัทจะผ่อนปรนเวลาเข้าทำงานให้แก่พนักงาน

ผ่อนผัน หมายถึง ลดหย่อนตาม ลดหย่อนให้

เขาได้รับผ่อนผันการเกณฑ์ทหาร

คร่ำครี หมายถึง เก่าเกินไป ไม่ทันสมัย

คนคร่ำครีมักเป็นคนเก็บตัวและไม่สนใจสิ่งรอบๆ ตัว

คุณลุงคนนี้เป็นคนคร่ำครีชอบเก็บตัวอยู่ในบ้าน

คร่ำคร่า หมายถึง เก่าแก่จนชำรุดทรุดโทรม

ตึกสีขาวหลังนั้นดูเก่าคร่ำคร่าไม่น่าอยู่

ครบถ้วน หมายถึง เต็มจำนวนที่กำหนดไว้

เขาเก็บเงินจากลูกค้าไปครบถ้วน

ครบครัน หมายถึง พร้อมเพรียงไม่ขาดเหลือ บริบูรณ์
แม่เตรียมของทำบุญไว้อย่าง**ครบครัน**

เยือกเย็น หมายถึง หนาวเย็นมาก
อากาศนอกบ้าน**เยือกเย็น**มาก

เย็นเยือก หมายถึง อาการเย็นที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด
เสียงสุนัขหอนยามดึกทำให้ฉัน**เย็นเยือก**ไปทั้งตัว

การใช้สำนวนให้ตรงตามความหมาย

สำนวนที่ใช้ในภาษาไทยมีมากมาย ผู้ใช้ควรศึกษาให้เข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้งก่อน แล้วพิจารณาเพื่อนำไปใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม ถ้านำสำนวนมาใช้ไม่ถูกต้อง นอกจากจะไม่ได้ความหมายตามที่ต้องการแล้ว ยังทำให้สำนวนนั้นหมดคุณค่าและเกิดความเสียหายได้

การใช้สำนวนต้องใช้ให้เข้ากับเรื่อง หรือสำนวนที่แต่งขึ้นเอง ไม่ใช่สำนวนมากเกินไป และต้องใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวอย่าง

เธอจะพูดอะไรก็ให้ระวังหน่อย เพราะอย่าลืมนะว่า**กำแพงมีหู ประตู-**
มีตา

ตำรวจจับได้**คาหนังคาเขา**ว่า ชายคนนั้นเป็นนักจัดแะ
คนเราไม่ควรฆ่าสัตว์ตัดชีวิต บาปกรรมจะตามสนองเหมือน**ง-**
เกวียนกำเกวียน

ฉันเกลียดเธออย่าง**เข้ากระดูกดำ** เพราะเธอทำตัวเป็นนกมีหู หนูมีปีก
พอถูกจับได้**คาหนังคาเขา** เธอก็หันมาเข้าข้างฉันเป็นปีเป็นขลุ่ย

คุณศรีเคยตำหนิการทำงานของคุณจินดาอย่างรุนแรง ครั้นพอคุณศรีย้ายมาเป็นลูกน้องของคุณจินดา คุณศรีก็กลับยกย่องชมเชยการทำงานของ คุณจินดาอย่างออกหน้าออกตา ใครๆ ก็รู้ว่า คุณศรีทำตัวเหมือนกิ้งก่าเปลี่ยนสี

ประโยคเพื่อการสื่อสาร

ประโยคขอร้อง

ประโยคขอร้องเป็นประโยคที่มีข้อความแสดงความต้องการให้ช่วยเหลือ ในลักษณะต่างๆ มักจะมีคำว่า โปรด กรุณา ช่วย วาน อยู่หน้าประโยค และ มักจะมีคำว่า หน่อย ชี น้า นะ อยู่ท้ายประโยค

ตัวอย่าง

โปรดใช้น้ำมันไว้สารตะกั่วเพื่อคุณภาพชีวิตของพวกเราทุกคน
 กรุณาลดการใช้สารเคมีในการปราบศัตรูพืชเพื่อมิให้เกิดพิษภัยต่อ
 ผู้บริโภค

ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณน้ำตกหน่อย

วานตั้งนาฬิกาปลุกให้หน่อยชี

ฟังข่าวทุกวันนะ จะารู้เหตุการณ์และความเคลื่อนไหวในบ้านเมือง

ประโยคคำสั่ง

ประโยคคำสั่งเป็นประโยคที่บอกให้บุคคลอื่นทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะละประธานไว้

ตัวอย่าง

จงคิดก่อนลงมือทำทุกครั้งนะ

ให้ทุกคนในหมู่บ้านนำสินค้าไปขายที่ร้านสหกรณ์

ลงมือทำงานได้แล้ว

อย่านอนหลับทับสิทธิ์นะ

อย่าดื่มเครื่องดื่มของเมา

ห้ามเสพสิ่งเสพติด

ห้ามตัดไม้ทำลายป่า

ประโยคแสดงความต้องการ

ประโยคแสดงความต้องการเป็นประโยคที่แสดงความต้องการได้ อยากมี
อยากเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะมีคำว่า อยาก ต้องการ ปรารถนา ประสงค์ อยู่ใน
ประโยค

ตัวอย่าง

ฉันอยากให้ครอบครัวของเรามีรายได้มากขึ้น
ครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี
เขาปรารถนาให้สังคมสงบสุข
พ่อประสงค์จะให้ลูกรู้จักเก็บหอมรอมริบ

การใช้ภาษา

การยกตัวอย่างประกอบการพูดหรือการเขียน

การพูดหรือการเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องราวอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง
บางครั้งต้องมีการยกตัวอย่างประกอบ

การยกตัวอย่างประกอบต้องใช้ถ้อยคำที่ฟังหรืออ่านแล้วเข้าใจง่าย
เรื่องที่น่ามายกตัวอย่างต้องเป็นเรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นเรื่องที่ผู้ฟังเชื่อถือ
หรือนับถือ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่ผู้ฟังรู้จัก หรือเรื่อง que ผู้ฟังพิสูจน์
ให้เห็นจริงได้ทางวิทยาศาสตร์

การยกตัวอย่างจากเรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ขนมหม้อแกงร้านนี้อร่อยเหมือนขนมหม้อแกงจังหวัดเพชรบุรี
คุณยายคนนี้มีฐานะดี แต่แกทำตัวเป็นผ้าซีกหัวทอง

การยกตัวอย่างจากเรื่องที่ผู้ฟังเชื่อถือหรือนับถือ

คนพากันมาฉาบปนกิจหลวงพ่อวัดจันทร้อย่างมีดฟ้าม้วนดินเหมือน
งานศพหลวงปู่แหวน

การยกตัวอย่างจากเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่ผู้ฟังรู้จัก

เจ้าของบ้านหลังนี้ใจดีมากเหมือนคุณปู่ของคุณ

การยกตัวอย่างประกอบเรื่องที่พิสูจน์ให้เห็นจริงได้ทางวิทยาศาสตร์

ที่หมู่บ้านของฉัน ถ้าฝนตกหนักพอฝนหายน้ำก็จะไม่เหลือให้เห็นเลย

เหมือนกับเทน้ำลงพื้นทราย

มนุษย์จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่
เปลี่ยนไป เหมือนกับต้นจิวที่ทิ้งใบเมื่อฤดูแล้งมาเยือน
เหมือนกิ่งก่าเปลี่ยนสีเพื่ออำพรางศัตรู เหมือนกบจำศีล
เมื่อขาดแคลนอาหารในหน้าแล้ง

บทร้อยกรอง

ไม้ทิ้งใบ

ลมแล้งหอบไอแล้งมาล้อมฟ้า
ฤดูแล้งเวียนมาไม่บรรเทา
ในผืนฟ้าร้อนรนฝนขาดสาย
ในผืนน้ำแห้งขอดทุกวังวน
รากใต้ดินเคยดูดน้ำเลี้ยงลำต้น
พอน้ำแห้งแล้งฝนต้นไม้ช้า

ใบเคยดกตกพุ่มชุ่มเขียว
จนแดงคล้ำน้ำตาลแก่แต่ละใบ
รอผลิดอกออกช่อล่อใหม่
แต่วันนี้แล้งร้ายไม่อาจทน

ไม้ยังรู้ทิ้งใบให้ต้นอยู่
รู้พินิจคิดพิเคราะห์ให้เหมาะสมตรง

แดดสาดแสงร้อนจ้ามาแผดเผา
ทุกหย่อมเหี่ยวฝ่นปลิวว่อนร้อนเหลือทน
ในผืนดินน้ำหายเมื่อไรฝน
ในผืนป่าไม้ทุกต้นทนระกำ
ใบก็เคยรับฝนบนฟ้าจ๋า
เมื่อขาดน้ำจะอยู่ได้อย่างไร
กลับแห้งเหี่ยวเปลี่ยนเป็นสีเหลืองไหม้
แล้วปลิดขั้วร่วงไปเหมือนไพลน
รอผลิใบเมื่อฝนมาอีกหน้าฝน
ต้องทิ้งใบด้วยจำนนให้ต้นคง
คนต้องรู้ปรับตัวอย่ามัวหลง
เพื่อดำรงชีพสุขทุกเวลา

อ่านเสริมบทเรียน

ระบบสื่อสารในปัจจุบัน

การสื่อสารมีความจำเป็นต่อมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อมนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม ย่อมมีการพบปะพูดคุยถามทุกข์สุข มีการสังสรรค์เพื่อความสนุกสนาน หรือสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน นับเป็นการสื่อสารกันโดยตรง

ปัจจุบันจำนวนพลเมืองในแต่ละประเทศมีจำนวนมากขึ้น ชุมชนแต่ละแห่งก็เจริญอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายแหล่งที่อยู่อาศัยของพลเมือง การติดต่อสื่อสารจึงขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างไกล มนุษย์จึงคิดประดิษฐ์เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสื่อสารให้เพียงพอแก่ความจำเป็น

แต่ก่อนมนุษย์เริ่มต้นส่งข่าวสารโดยการนำสัญญาณต่าง ๆ เช่น ควันไฟ ติเกราะเคาะไม้ โบกธง เป็นต้น ต่อมาใช้เขียนข้อความถึงกันในรูปแบบของจดหมาย แล้วจึงพัฒนาวิธีการส่งข่าวสารข้อมูลไปในระยะทางไกลๆ ให้รวดเร็วกว่าจดหมาย ทำให้เกิดเครื่องรับและส่งโทรเลขขึ้น การส่งข้อความต้องใช้เวลาในการแปลรหัสทั้งขณะส่งและรับ ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดได้ เครื่องมือชนิดใหม่ที่มนุษย์คิดขึ้นมาคือ โทรศัพท์ ระบบโทรศัพท์จะเป็นการพิมพ์ข้อความจากที่หนึ่งส่งไปที่ผู้รับปลายทาง ข้อความนั้นจะไปปรากฏเช่นเดียวกับต้นทาง ทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การใช้โทรเลขและโทรศัพท์ ถือเป็นการสื่อสารในลักษณะของข้อมูลที่เป็นเอกสาร

ในด้านการสื่อสารที่ใช้เสียง มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์วิทยุขึ้น ระบบวิทยุเป็นระบบของการส่งเสียงให้เดินทางไปได้ไกล และทำให้ผู้ฟังรับฟังได้อย่างชัดเจน ระบบวิทยุนี้ นอกจากใช้เครื่องรับวิทยุรับฟังการกระจายเสียงจากสถานีวิทยุแล้วยังมีระบบวิทยุมือถือ ซึ่งเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารได้ตอบซึ่งกันและกันในบริเวณที่สามารถส่งคลื่นสัญญาณได้อีกด้วย

เมื่อโลกมีความเจริญมากขึ้น การส่งเสียงไปไกลๆ เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอเสียแล้ว มนุษย์ได้พัฒนาให้มีระบบการส่งทั้งเสียงและภาพ จึงมีการประดิษฐ์โทรทัศน์ขึ้นใช้ โทรทัศน์ที่เกิดขึ้นครั้งแรกเป็นระบบขาวดำ ต่อมาพัฒนาเป็นระบบสี การส่งคลื่นโทรทัศน์ไปในระยะทางไกลมากๆ ปัจจุบันเราจะใช้ดาวเทียมเข้าช่วย ซึ่งจะช่วยให้เครื่องรับโทรทัศน์สามารถรับเสียงและภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การส่งคลื่นโทรทัศน์จากเครื่องส่งผ่านทางสายเคเบิล ไปยังเครื่องรับโทรทัศน์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกันมากขึ้น เรียกว่าเคเบิลทีวี เพราะสายเคเบิลจะช่วยป้องกันการรบกวนจากสัญญาณอื่นได้ดี ทำให้รับภาพและเสียงชัดเจนมาก

มนุษย์คิดประดิษฐ์โทรศัพท์ขึ้นใช้ โทรศัพท์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ติดต่อสื่อสารได้โดยตรง ปัจจุบันนอกจากจะมีโทรศัพท์ที่ใช้ตามบ้านและสถานที่สาธารณะแล้ว มนุษย์ยังพัฒนาโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือที่เรียกว่า โทรศัพท์มือถือ และวิทยุติดตามตัวขึ้นใช้ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน

เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่กำลังนิยมใช้กันมาก คือ เครื่องโทรสาร หรือที่เรียกว่า แฟกซ์ เครื่องมือชนิดนี้สามารถส่งแผนภาพ แผนที่ ลายเส้น ตัวอักษรจากเครื่องต้นทางไปยังปลายทาง ในลักษณะของการถ่ายสำเนาได้ แต่เครื่องโทรสารต้องใช้ต่อเข้ากับเครื่องโทรศัพท์ เครื่องมือชนิดนี้จะช่วยให้ส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารกันได้ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยปกติเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกกันติดปากว่า สมอองกล เป็นเครื่องมือที่ใช้ประมวลผลข้อมูล มีระบบการจัดเก็บข้อมูล และสามารถเรียกข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราสามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือนี้ในการติดต่อสื่อสารได้ ถ้าเราเชื่อมโยงเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์หลัก เช่น ในการเสนอผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การประกาศผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น

การสื่อสารในปัจจุบันมีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เครื่องมือสื่อสารที่มนุษย์พัฒนาขึ้นมาใช้ สามารถติดต่อกันได้ในระยะใกล้และไกล ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ยิ่งโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้นเท่าไร ระบบการสื่อสารก็จะพัฒนามากยิ่งขึ้นเท่านั้น มนุษย์จะต้องรู้จักเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารให้เหมาะสม ประหยัดทั้งเวลาและพลังงาน รวมทั้งต้องช่วยกันดูแลรักษาเครื่องมือสื่อสารที่เป็นของสาธารณะให้คงอยู่และมีไว้ใช้ร่วมกันตลอดไป

บทที่ ๘

รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์น้ำ

บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์น้ำ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นตอนที่สนุกสนานอีกตอนหนึ่ง กล่าวถึงกุมภกรรณอาสาทศกัณฐ์ทำพิธีทนต์น้ำ โดยเนรมิตกายก้นน้ำมิให้ไหลไปยังที่ตั้งกองทัพอของพระราม เพื่อให้กองทัพอของพระรามได้รับความเดือดร้อนจะได้เลิกทัพกลับไป เนื้อเรื่องต่อจากตอนสุครีพหักฉัตรที่ได้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีดังนี้

เมื่อสุครีพหักฉัตรกรุงลงกาและชิงมงกุฎจากทศกัณฐ์ไปถวายพระรามแล้ว ทศกัณฐ์มีความแค้นใจเป็นอันมาก จึงให้ไปชวนไมยราพซึ่งเป็นนัดดา (หลาน) ครองกรุงบาดาลให้มาช่วยรบ ไมยราพจึงรับอาสาออกรบ

คืนหนึ่งพระรามนอนหลับฝันไป พระองค์ให้พิเภกทำนายฝัน พิเภกทำนายว่าพระองค์มีเคราะห์ จะถูกยักษ์ลักพาตัวไป หนุมานจึงอารักขาอย่างเข้มแข็ง แต่ในที่สุดก็สู้อุบายของไมยราพไม่ได้ ไมยราพสะกดทัพและลักพาตัวพระรามไปขังไว้ในกรงเหล็กที่ดงตาล เมืองบาดาล พิเภกให้หนุมานตามไปช่วยพระราม หนุมานลงไปเมืองบาดาล ต้องฝ่าด่านต่างๆ เข้าไป จนถึงด่านที่มัจฉานุรักษาอยู่ มัจฉานุเป็นลูกของหนุมานและนางมัจฉา หลังจากต่อสู้กันแล้วจึงรู้ว่าเป็นพ่อลูกกัน ทั้งสองดีใจมาก มัจฉานุจึงบอกทางแก่หนุมาน

หนุมานตามหาพระรามจนพบ และเป่ามณต์สะกดยามให้หลับ แล้ว
ทำลายกรงเหล็กใหญ่ ช่วยพระรามออกมาได้ หนุมานกลับไปต่อสู้กับไมยราพ
แต่ไม่สามารถฆ่าไมยราพได้ เพราะไมยราพถอดดวงใจไว้ที่ตัวผึ้ง แล้วใส่กล่อง
เก็บไว้ที่ยอดเขาตรีภูฏ หนุมานพยายามค้นหาจนพบ และฆ่าไมยราพตาย
พระรามถอดแหวนให้หนุมานเป็นรางวัลความดีความชอบ

ทศกัณฐ์ทราบข่าวไมยราพเสียชีวิตแก่หนุมาน ก็มีความแค้นใจเป็นทวีคูณ
จึงสั่งให้กุมภกรรณออกสู้รบ พระรามให้พิเภกไปเตือนกุมภกรรณ แต่กุมภกรรณ
ไม่รับฟัง สู้ครีพอาสารบกับกุมภกรรณ แต่เสียชีวิตถูกจับไปได้ หนุมานตามไปช่วย
ฝ่ายพระลักษมณ์รบกับกุมภกรรณ จนถูกหอกโมกขศักดิ์สลับไป พิเภกบอก
ให้หนุมานไปหายาบนเขามาทา หอกโมกขศักดิ์ก็หลุดออก พระลักษมณ์
จึงพินิจสติ กุมภกรรณไม่สิ้นความพยายามที่จะเอาชนะพระราม จึงคิดอุบาย
ทำพิธีทนต์น้ำ ซึ่งนักเรียนจะได้อ่านต่อไป

บัดนั้น

แอบดูอยู่ชายพนาลี
แล้วเลิกกองทัพกลับไป
ตกใจตั้งใครมาฟาดฟัน

ครั้นถึงจึงประณตบทบงสุ์

ทูลว่าไพร่ที่มรณา
บัดนี้คืนได้ชีวิตสิ้น
กลับไปยังทัพพลับพลามัน

เมื่อนั้น

ได้ฟังดังต้องอสุณี
เหตุไฉนมนุษย์สาธารณ์
เหวี่ยงเหวยมโหทรจงเร่งไป

บัดนั้น

รับสั่งถวายบังคมลา

ฝ่ายกองคอยเหตุยักษ์
เห็นไพร่คืนรอดชีวัน
พลโกรให้สะเทือนเลื่อนลั่น
ก็พากันรีบเข้าไปลงกา
องค์ท้าวทศเศียรยักษ์
ด้วยหอกพระยาคุมภกรรณ
ให้เลิกกระบินทร์พลชั้น
แต่ไม่ทันรุ่งราตรี
ทศเศียรสุริย์วงศ์ยักษ์
มีความฉงนสนเท่ห์ใจ
บรรลัยลาญแล้วเป็นขึ้นมาได้
หาน้องร่วมใจภูขึ้นมา
จึงมโหทรมารักษา
อสุรากีรีบจรี

ครั้นถึงบนนิวาสถาน
ว่าข้าศึกนั้นรอดชีวิ

เมื่อนั้น

ได้ฟังวาจาโมโห

นั่งนิ่งตะลึงรำพึงคิด

ลูกจากแท่นแก้วแววไว

จึงน้อมเศียรเกล้าบังคม

ท่ามกลางอสุรเสนา

เมื่อนั้น

เห็นพระอนุชาชัยชาญ

ดูก่อนกุมภกรรณน้องรัก

ตัวเจ้าบอกพี่ว่ามีชัย

บัดนี้ไพร่มีกำลัง

ยกทัพกลับคืนเข้าพลับพลา

เมื่อนั้น

ได้ฟังบัญชาภูวไนย

อันหอกโมกขศักดิ์วราวุธ

ต้องใครไม่รอดชีวิ

ชะรอยอ้ายพิเภกทรชน

หาไม่ที่ไหนพระลักษมณ์

คิดคิดก็แค้นเหลือแค้น

อันมนุษย์กับวานรไพร

แต่น้องขอลาบทเรศ

ทอดน้ำเหนือทัพปัจฉามิตร

ข้าศึกก็จะอดน้ำตาย

พระองค์ผู้ทรงศักดิ์ดา

ทูลพระยาอุปราชายักษ์

บัดนี้ให้เชิญเสด็จจร

พระยาคุมภกรรณชาญสมร

ดังใครเอาครมาเสียบใจ

ร้อนจิตผะผาวดังเพลิงไหม้

เสด็จไปเฝ้าองค์เจ้าลังกา

องค์พระบรมเชษฐา

คอยฟังบัญชาพระยามาร

ท้าวยี่สิบกรใจหาญ

จึงมีโองการตรัสไป

ผู้ทรงสิทธิศักดิ์แผ่นดินไหว

ฆ่ามนุษย์เสียได้แล้วกลับมา

ไม่ม้วยชีวังสังขาร

แก้วตาจะคิดประการใด

กุมภกรรณผู้มีอัชฌาสัย

บังคมไหว้สนองพระวาที

ฤทธิ์รุทรปราบได้ทุกราศี

ครั้งนี้้องอัศจรรย์นัก

บอกกลให้แก่โมกขศักดิ์

จักรอดชีวิตคืนไป

แน่นอกป้อมเลือดตาไหล

จะฆ่าเสียให้ได้ด้วยความคิด

ไปร้ายเวทวิทยาพิธีกิจ

ปิดเสียมิให้ไหลมา

ด้วยอุบายไม่พักเช่นฆ่า

อย่าบัญชาให้แจ้งแก่โยธี

เมื่อนั้น

ได้ฟังน้องรักก็ยินดี
มิเสียทีเจ้ามีปรีชาชาญ
ที่นี้มนุษย์กับลิงไพร
อันหมู่ไพร่ฟ้าประชาชี
ตัวเจ้าผู้ทรงศักดิ์ดา

เมื่อนั้น

รับสั่งพระเชษฐาฤทธิรอน

ทศเคียรสุริย์วงศ์ยักษ์
อสุริสวมสอดกอดไว้
ทั่วทั้งไตรดาลไม่หาได้
จะบรรลัยสิ้นพวกบรรดามา
ที่นี้จะบรมสุขา
แก้วตาของพี่จงรีบจร
พระยาคุมภกรรณชาญสมร
ชุลีกรออกจากพระโรงคัล

ครั้นถึงเสด็จเหนืออาสน์
จึงบัญชาสั่งนางกำนัล
กับสีนงค์ทรงลักษณะ
ว่าเราจะไปตั้งพิธี
กำหนดเจ็ดคืนเจ็ดวัน
ไปส่งภูทุกเวลา

สั่งแล้วสรรเสริญทรงเครื่อง
จับกระบองเพชรรัตนัชชาวล
ครั้นถึงฟากฝั่งชลาลัย
มีต้นกร่างใหญ่ริมสาคร
ร่มรื่นพื้นราบตั้งหน้าแวน
ขึ้นนั่งบนบัลลังก์ศิลา

บัดเดียวกลับกายกลายเพศ
อสุรีย่างเยื้องคลาไคล
ทอดองค์นอนขวางกลางน้ำ
จมอยู่ในท้องพระคงคา
น้ำท้นวนวังไม่หลังไหล
เดชะด้วยฤทธิ์พิธี

บัดนั้น
ครั้นแสงทองส่องพื้นโพยมพราย
ก็ถึงที่ฟากฝั่งชลธิ
เห็นน้ำแห้งถึงพื้นพสุธา
ต่างทุกข์ที่จะอดน้ำตาย
หมู่ลิงวิ่งวุ่นพัลวัน
ก็มีได้ล่องรู้เหตุผล
เที่ยวดูตามท้องชลาลัย

อันโอภาสพรรณรายฉายฉัน
อันชื่อว่าคันทมาลี
ที่ร่วมรักร่วมใจยักษ์
ในที่ริมฝั่งคงคา
เอ็งจงเก็บพรรณบุปผา
อย่าบอกแก่ใครให้แจ้งการ
อร่ามเรืองด้วยแก้วมุกดาหาร
เหาะทะยานไปโดยอัมพร
ซึ่งไหลไปมรดกสิงขร
กึ่งใบोरชรจำเริญตา
ได้ต้นมีแท่นแผ่นผา
หลับตาอ่านเวทสำรวมใจ
เท่าบรมพรหมเมศสูงใหญ่
ลงไปยังท้องธारा
บริกรรมพระเวทคาถา
มิได้เห็นกายาอสุรี
ไปหน้าพลับพลาชัยศรี
วาริแห่งสิ้นจนดินทราย
โยธาวานรทั้งหลาย
นายไพร่ก็ไปยังคงคา
กระบี่จะลงล้างหน้า
วานรก็คิดอัศจรรย์
ไพร่นายตกใจตัวสั่น
บ้างปรึกษากันอิงไป
ทุกข์ทนทอดถอนใจใหญ่
ไม่เห็นสิ่งใดก็กลับมา

ครั้นถึงลูกพระทินกร
แจ้งว่าบัดนี้คงคา
เคยได้อาศัยอาบกิน
เหือดแห้งไปสิ้นถึงดินดาน
บัดนั้น

ได้ฟังตกใจพันทวี

จึงน้อมศิริโรตม์บังคมทูล
บัดนี้กระบีโยธา
น้ำนั้นบนดาลแห้งสิ้น
ข้าคิดเห็นผิดประหลาดใจ

เมื่อนั้น

ได้ฟังตะลึงทั้งอินทรี
จึงถามโหราคนขยัน
วานนี้มีชัยแก่พระลักษมณ์
น้ำในคงคาก็เหือดแห้ง
เหตุผลกลศึกอสุรา

บัดนั้น

ได้ฟังพระองค์ทรงภพไตร
อันซึ่งพระยากุมภกรรณ
ด้วยเพื่อนไปตั้งพิธีการ
หวังจะตัดต้นกลศึก
คงคาแห้งไปทั้งนี้
แม่นครบกกำหนดเจ็ดวัน
พิธีเลิกลบฟ้าดิน

เมื่อนั้น

ได้ฟังพิเภกโหรา

วานรกราบลงพร้อมหน้า
ที่ในมหาชลธาร
ทุกหมู่กระบินทร์ทวยหาญ
เกิดการวิบัติในที่
สุครีพผู้ชาญชัยศรี
พากระบี่เข้าไปยังพลับพลา
นเรนทร์สุรปิ่นภพนาถา
ลงไปยังท่าชลาลัย
แต่วานรจะกินก็ไม่ได้

โฉนมาเป็นดังนี้

พระตรีภูวนาถเรื่องศรี
ภูมิจงนสนเท่ห์นัก
อันพระยากุมภกรรณสิทธิศักดิ์
เหตุใดขุนยักษ์ไม่ยกมา
เราคิดแคลงสงสัยเป็นหนักหนา
มันทำมารยาประการใด
พิเภกผู้มีอัชฌาสัย
บังคมไหว้สนองพจมาน
ไม่ยกพลชั้นธมาหักหาญ
อ่านเวททนต์น้ำในนี้
ด้วยอุบายล้าลึกของยักษ์
จะมีให้กระบี่อาบกิน
พวกพลเรานั้นจะตายสิ้น
อสุรินทร์เรียนต่อพรหมา
พระสุริย์วงศ์องค์นารายณ์นาถา
ผ่านฟ้าจึงตรัสถามไป

อันกุมภกรณยักษ์
เราจะคิดอ่านประการใด

บัดนั้น

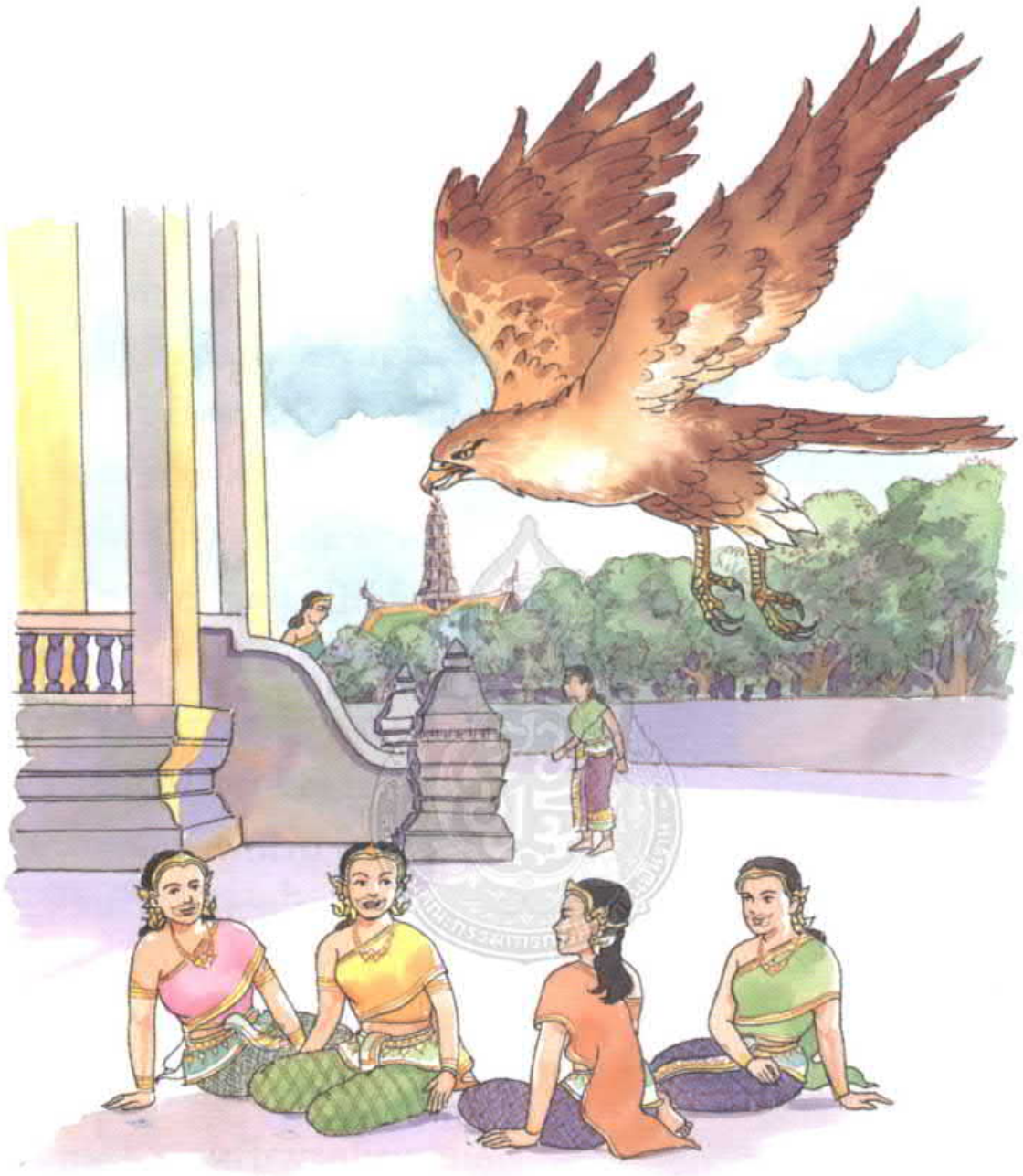
ฟังราชบัญชาพระทรงธรรม์
อันที่ซึ่งตั้งพิธีการ
เว้นไว้แต่นางกำนัลใน
ขอให้หนุมานฤทธิรณ
แปลงกายให้เป็นสตรี
ก็จะรู้ที่อยู่ขุนมาร
เร่งตามไปล้างพิธีมัน

เมื่อนั้น

ได้ฟังพิเภกโหรา
ดูก่อนคำแหงวายุบุตร
จงไปล้างพิธีขุนมาร
บัดนั้น

รับสั่งพระนารายณ์ฤทธิรอน
จึงนบนิ้วขึ้นถวายบังคม
โอมอ่านพระเวทวิทยา
กายนั้นก็กลับเป็นเหยี่ยว
ถาปถาราร้อนด้วยฤทธิ
เลื่อนลอยอยู่บนอากาศ
แลเห็นฝูงนางกำนัล
มีความชื่นชมด้วยสมคิด
จึงร่อนเวียนวงลงมา
แอบอยู่ยังบานทวารศ
จึงอ่านพระเวทด้วยฤทธิ

ไปทำพิธีอยู่ที่ไหน
จึงจะได้ล้างพิธีมัน
พิเภกสุริย์วงศ์รังสรรค์
บังคมคัลแล้วทูลสนองไป
ตัวข้าบาทมัลย์หาไม่รู้ไม่
ซึ่งร่วมจิตคิดใช้อสูริ
ไปซ่อนกมลกุมภกรณยักษ์
เข้าปลอมพาทีด้วยกำนัล
ซึ่งไปอ่านพระเวทรังสรรค์
น้ำนั้นก็จะไหลลงมา
พระจักรรัตนแก้วนาถา
ผ่านฟ้ามีราชโองการ
ท่านผู้ฤทธิรุทรกล้าหาญ
ด้วยปรีชาชาญของวานร
จึงศรีหนุมานชาญสมร
ซูลีกรแล้วคลานออกมา
พระสยามภูวนาถนาถา
วานรนิมิตอินทรีย์
เรียวแรงดังราชปักชี
ไปวังอสูริกุมภกรณ
ตรงปราสาทแก้วฉายฉัน
สรวลสันต์เล่นอยู่ที่ซาลา
ในจิตแสนโสมนัสสา
ริมมหาปราสาทรุจี
ให้ลับเนตรกำนัลสาวศรี
นิมิตอินทรีย์วานร

กลับกลายเป็นนางกำนัล
 อ่อนแอ้นแอ้งน้อยอรชร
 นั่งลงกลางฝูงนางทั้งหลาย
 แล้วเสแสร้งแกล้งถามด้วยมารยา
 อันองค์พระยาकुุมภกรรณ
 วันนี้เสด็จไปแห่งใด

ผิดพรรณเป็นที่สโมสร
 กรายกรดำเนินออกมา
 ทำสรวลสันต์ทักทายถ้วนหน้า
 ตัวข้านี้คิดหลากหลาย
 จะออกไปโรมรันก็หาไม่
 หรืออยู่ในปราสาทธุจี

บัดนั้น

ได้ฟังจึงตอบว่า
อันองค์มหาอุปราชา
ไปตั้งพิธีกิจวิทยา
นอนขวางอยู่กลางกระแสดล
อันมนุษย์กับวานรไพร

บัดนั้น

ได้ฟังคำนางอสุรี
ตัวข้าป่วยอยู่หลายวัน
ที่นี้ไพร่จะบรรลีย์
กลัวแต่พิเภกศัตรู
บอกแก่พระลักษมณ์พระราม

บัดนั้น

คิดว่าเป็นเพื่อนก้านัล
ยืมแล้วก็กล่าววาจา
ถึงใครใครทั้งในแผ่นดิน
มาตรจะเที่ยวหาพระยาอภัย
เว้นแต่นางคันธมาลี
ส่งพระยาอสุรีทุกเวลา
ถึงพิเภกผู้ปรึกษา

บัดนั้น

ครั้นแจ้งแห่งคำก้านัล
จึงกล่าวอุบายเลี้ยวหลง
ว่าแล้วก็เดินออกมา

ครั้นไกลพระราชนิเวศน์

ขุนกระบี่ผู้ปรึกษา

นวลนางก้านัลสาวศรี
เจ้านี้ใช้การอย่าเจรจา
ทรงธรรม์ธิดาธนาถา
ที่ในมหาคงคาชัย
อ่านมนต์ทอดน้ำมิให้ไหล
จะม้วยบรรลีย์ด้วยฤทธิ
หนุมานซึ่งเป็นสาวศรี
ทำเป็นยินดีแล้วตอบไป
อนิจจาหาทันทรู้ไม่
เราจะได้เป็นสุขทุกเวลา
จะล่องรู้ในกลยักษ
ให้ล้างวิทยาพิธีกรรม
นวลนางอสุรีสาวสวรรค์
ไม่สำคัญว่าพวกไพริน
อันคำเจ้าว่านี้ควรสิ้น
จะล่องได้ยินเราพาที่
ไหนจักรู้แห่งตำแหน่งที่
กับสินางซึ่งเก็บดอกไม้ไป
นอกนั้นใครหาไม่รู้
จะบอกไพร่ได้อย่าสำคัญ
หนุมานซึ่งเป็นสาวสวรรค์
รำพันบอกเล่าก็ปริดา
ข้านี้ลืมนพบุปผา
จากฝูงอสุราอนงค์ใน
ลับเนตรหาใครเห็นไม่
สำรวจมโนจิตอินทรีย์

กลับกลายเป็นเหยี่ยวเร็วแรง
 บินถรรว้อนด้วยฤทธิ์
 ราปีกหันเหียนเวียนวง
 คอยดูหานางกัลยา
 บัดนั้น
 กับสีกัลยาวิลาวัณย์
 ก็อาบนํ้าทาแป้งแต่งตัว
 นวลละอองผ่องแผ้วจำเริญตา
 จ้มลิ้มพริ้มพร้อมทุกนางใน
 แ่งน้อยดังเทพกนิษฐ
 ครั้นมาถึงที่อุทยาน
 สรวลระริกซิกแซ่ทุกนารี
 เทียวเก็บบุปผามาลาศ
 ช่อนกลิ่นพิกุลมะลิวัลย์
 กุหลาบคัตเค้าสาวหยุด
 ยี่สุนุนนาคลินจง
 เก็บพลงพลงขับโอดครวญ
 ซิงกันเด็ดดวงมาลี
 บัดนั้น
 จับแอบอยู่กับกิ่งไทร
 รูปทรงสงศรีวิไลลักษณ์
 ทั้งห้ากัลยาวิลาวัณย์
 นางหนึ่งหยุดเลือกบุษบง
 พิศเพ่งเล็งทั่วทั้งอินทรี
 มีความชื่นชมด้วยสมคิด
 ก็เฝตรงลงจับนางกำนัล

สองตาดั่งแสงมณีศรี
 ตรงไปที่สวนมาลา
 โผลงจับกิ่งพฤษพา
 จะออกมาเก็บดวงบุษบัน
 ฝ่ายคันทมาลีสาวสรรค์
 ครั้นใกล้สายัณห์เวลา
 ใส่น้ำมันหวีหัวผัดหน้า
 นุ่งหม้ออ้ออรชร
 ใครเห็นเป็นที่สโมสร
 กรายกรไปสวนมาลี
 เกษมศานต์ทั้งห้ามารศรี
 พาที่สัพพอกหยอกกัน
 พุทธชาดสุกรมมสวรรค์
 กรรณิกการะเกดประยงค์
 ชาติบุษย์จำปามหาหงส์
 กาหลงลำดวนสารภี
 โหยหวนจำเริญเรื่อยรี
 สาวศรีลดเลี้ยวเทียวไป
 หนุมานซึ่งเป็นเหยี่ยวใหญ่
 แลไปเห็นนางกำนัล
 ผิวพักตรึงอัสพรสวรรค์
 พากันเทียวเก็บมาลี
 ไกลฝูงอนงค์ทั้งสี่
 ชุนกระปี่จำได้ทุกสิ่งอัน
 หมายล้าชีวิตให้อาสิญ
 ด้วยกรงเล็บคืบคั่นพาไป

รวดเร็วดังลมเพชรหึง
 ขยี้เสียให้ม้วยบรรลัย
 ครั้นเสร็จสำเร็จพานาง
 บินลงพื้นพสุธา
 ลัดแลงเข้าแฝงพุ่มไม้
 กลับกลายเป็นเพศสุนัข

จะรู้ถึงสีนาก็หาไม่
 ที่ในพางพื้นเมฆา
 กางปีกราร่อนบนเวหา
 ยังสวนมาลาอสุรี
 ให้ลับตานางในทั้งสี่
 ขุนกระบี่อ่านเวทนิมิตกาย

เป็นรูปอนงค์แน่นน้อย
 เหมือนนางที่พาไปฆ่าตาย
 บัดนั้น
 สำคัญว่าเพื่อนร่วมใจ
 นั่งลงลำดับมาลี
 พอช่ายบายแสงทินกร
 ครั้นถึงริมฝั่งชลาลัย
 นั่งลงริมแท่นศิลา
 นบนิ้วประนมเหนือเศศ
 แสนโสมนัสสาทุกนารี
 บัดนั้น
 ปลอมมากับนางพนักงาน
 แลเห็นน้ำท้นวนอยู่
 จึ่งพินิจพิศดูด้วยปริชา
 ลงอยู่ในห้องสาคร
 ไหว้คุณพระอิศวรทรงธรรม
 บัดเดียวภพนั้นก็กลับกลาย
 ฤทธอลงนพเพชรรูจี
 ใหญ่เท่าบรมพรหมาน
 ผาดแผลงลำแดงฤทธิรอน
 บัดนั้น
 แลเห็นกระบี่ผู้คักดา
 ตกประหม่าหน้าชิดไม่มีขวัญ
 ร้องกรีดหวีดหวาดวิ่งไป
 บัดนั้น
 ผาดแผลงลำแดงฤทธิ

แซ่มช้อยอรชรเจิดฉาย
 เดินกรายเก็บดอกไม้ไป
 สีนางผู้มีอัชฌาสัย
 มิได้รู้กลวานร
 ใส่พานมณีประภัสสร
 กิริบจรไปตามมรคา
 ที่ต้นกร่างใหญ่โอบหนา
 วางพานบุปผามาลี
 บุษบาพระเวทย์กษี
 ด้วยใจภักดีพระยามาร
 วาญบุตรวุฒิไกรใจหาญ
 ทำเป็นวางพานจะบุชา
 ไม่ไหลไปบุรพทิศา
 ก็รู้ว่าพระยาภูมิภกรรณ
 วานรมีใจเกษมสันต์
 ก็ร้ายพระเวทอันฤทธิ
 เป็นลูกพระพายเรืองศรี
 เชี่ยวแก้วมณีลงกรณ์
 สูงตระหง่านดังพระเมรุสิงขร
 วานรกระที่บบาทา
 สีนางกำนัลยักษา
 ทำอนุภาพเกรียงไกร
 ตัวสั้นมิอาจจะดูได้
 ล้มลุกไม่เป็นสมประดี
 หนุมานผู้ชาญชัยศรี
 ชุนกระบี่แหวกน้ำลงไป

จึงเห็นพระยาคุมภรรณ
นอนขวางอยู่กลางชลาลัย
ฉวยชกตรีเพชรออกจากกาย
โลดโผนโจนถีบอสุรา

เมื่อนั้น

เห็นกระบี่ผู้มีฤทธิ์รอน
กริ้วโกรธพิโรธดังเพลิงจุด
ผุดลุกขึ้นจากนที

นิมิตกายนั้นโตใหญ่
ปิดวารีไว้ด้วยฤทธา
ลูกพระพายกวัดแกว่งเงือง่า
ด้วยกำลังกายาวานร
พระยาคุมภรรณชาญสมร
แหวกสาครตามมาราวี
ฉวยชกคทาธุรยักษี
เข้าไล่ต่อตีหนุมาน

ต่างต่างต่างรับกันลับสน
 เสียงสนั่นครั่นครั่นถึงบาดาล
 บัดนั้น
 หลบหลีกกับรอร่องว่องไว
 เหยียบเข้าน้ำเวียรเงือตริ
 ต่างตีต่างแทงต่างฟัน
 เมื่อนั้น
 กระทีบบาทผาดโผนโจนมา
 แผ่นขึ้นเหยียบบ่าวานร
 กลอกกลับจับกันเป็นที่
 บัดนั้น
 กริ้วโกรธพิโรธดังเพลิงกาล
 โจนขึ้นเหยียบบ่ายืนหยัด
 ทางด้วยตรีเพชรอันศักดิ์ดา
 เมื่อนั้น
 สุดฤทธิ์สุดคิดจะโรมรัน
 นิ่งนึกถวิลจินดา
 แม้นกูจะอยู่ต่อกร
 จะอายแก่เทวาในโสฬส
 เสียแรงเป็นวงศ์จตุรพักตร
 คิดแล้วจึงองค์พระยามาร
 ก็เหาะขึ้นยังกลีบเมฆา
 บัดนั้น
 ครั้นเสร็จซึ่งล้างพิธิ
 จึงขึ้นจากฝั่งสาคร
 ถีบทะยานผ่านฟ้าด้วยว่องไว

สายชลเป็นระลอกกระฉอกฉาน
 ชลธารก็ไหลลงไป
 คำแห่งหนุมานทหารใหญ่
 เลี้ยวไล่โจมจับกุมภันท์
 ท่วงทีรวดเร็วดังจักรผัน
 พัลวันกลอกกลับไปมา
 กุมภภรรณสิทธิ์ศักดิ์ยักษา
 เข้าไล่เช่นฆ่าราวี
 กรชิงตรีเพชรกระบี่ศรี
 อสุรตีต้องหนุมาน
 วายุบุตรวุฒิไกรใจหาญ
 โถมทะยานเข้าจับอสุรา
 ป้องปัดกระบองยักษา
 ต้องกายพระยาคุมภันท์
 นื่องท้าวทศเศียรรังสรรค์
 สุดท้ายจะประจัญด้วยวานร
 ลิงนี้แกลัวกล้าชาญสมร
 ถ้าแพ้ฤทธิ์อนอายทรลักษณ์
 อพยตทั่วไปทั้งไตรจักร
 ทรงศักดิ์ดาเดชเมหิมา
 มิได้รอนราญเช่นฆ่า
 หนีเข้าลงกาธานี
 หนุมานผู้ชาญชัยศรี
 กุมภภรรณนั้นหนีกลับไป
 สำแดงฤทธิ์อนแผ่นดินไหว
 ตรงไปยังสุวรรณพลับพลา

ครั้นถึงน้อมเศียรอภิวาทน
ตามซึ่งรณรงค์อสุรา

เมื่อนั้น

พังหลานพระยาพาลี
จึงตรัสสรรเสริญศักดา
ควรที่เป็นวายุโอรส
อันศัตรูหมู่พวกปัจจามิตร
ตรัสแล้วอย่างเยื้องคลาไคล

เมื่อนั้น

ครั้นถึงพิชัยลงกา
จึงน้อมเศียรถวายอภิวาทน

สะท้อนถอนใจจาบัลย์

เมื่อนั้น

เห็นน้องท้าวผู้ร่วมชีวิ
จึงมีบัญชาประกาศิต
ตัวเจ้าสิลอบออกไป
ไม่ทันถึงเจ็ดทิวา
จึงรีบกลับคืนเข้ามา

เมื่อนั้น

ได้ฟังพระราชวาที
มิใคร่จะออกกวาจา
จึงทูลว่าตัวข้านี้ลอบไป
เดชะด้วยวิทยามนต์
จนถึงภาคพื้นแผ่นดิน
หนุมนามันตามลงไป
ทำลายให้เสียพิธี

ทูลพระภูวนาถนาถา
จนยักษาหนีเข้าธานี
พระกฤษณ์รักษ์เรืองศรี
ยินดีดังได้โสฬส
ท่านผู้เรืองฤทธาตั้งเพลิงกรด
ใช้ไหนได้หมดเหมือนใจ
ทั่วทั้งทิศทิศอย่าต่อได้
เข้าในสุวรรณพลับพลา
ฝ่ายกุมภกรรณยักษา
ก็ขึ้นมายังท้องพระโรงคัล
พระเชษฐาธิราชรังสรรค์
กุมภภัณฑ์กัมพกตริไม่พาที
ทำวราพณาสุรยักษี
ทำทีกิริยาประหลาดใจ
ดวงชีวิตของพี่เป็นไฉน
ตั้งพิธีในคงคา
เกิดการสิ่งใดกนิษฐา
พักตราไม่เป็นสมประดี
พระยากุมภกรรณยักษี
อสุรีอัดอันตันใจ
สนองพระบัญชาไปได้
ตั้งพิธีในวาริน
กระแสนั้นแห่งตลอดสิ้น
แต่จะขัดข้องกินก็ไม่มี
ซึ่งชัยถึงท้องวาริศรี
น้องนี้จึงกลับเข้ามา

ความอายความแค้นเป็นสุดขีด
 พຼ່ງนี้จะถวายเป็นมงคลา
 เมื่อนั้น
 แจ้งว่าเสียกิจพิธีกรรม
 ึ่งซึ่งตะลึงรำพึงคิด
 ึ่งมีบัญชาตรัสไป
 ด้วยอ้ายพิเภกทรรณ
 หาไม่ที่ไหนไพร
 เสียแรงที่เกิดร่วมครรร
 ึ่งเจ้าจะยกไปรอนราญ
 ึ่งจะไม่ได้เป็นไล่ศึก
 อันมนุษย์วานรที่ยกมา

ตั้งชีวิตจะม้วยสังขาร
 ไปเช่นฆ่าแก้แค้นแทนมัน
 ทศพัคตรสูริย์วงศ์รังสรรค์
 กุมภภัณฑ์สลดระทดใจ
 ร้อนจิตเพียงพิษเพลิงไหม้
 ึ่งข้าศึกทำได้ดังนี้
 บอกกลมนุชย์กระบี่ศรี
 จะล่องรู้ในที่พิธีการ
 เลี้ยงมันดั่งเลี้ยงเดียรจฉาน
 จงผลาญให้ม้วยมรณา
 บอกการตั้นลึกไปภายหน้า
 เห็นว่าจะม้วยชีวิ

ทศกัณฐ์โกรธพิเภกที่บอกอุบายให้หนุมานไปทำลายพิธีทอดน้ำ จึงให้
 กุมภภรรณยกทัพไปฆ่าพิเภก จะได้ไม่มีใครบอกกลศึกแก่พระราม ทัพยักษ์
 ก็จะได้ชัยชนะ พระรามแผลงศรฆ่ากุมภภรรณตาย ทศกัณฐ์รู้ข่าวจากพลยักษ์
 มีความเสียใจและแค้นใจ จึงสั่งให้อินทรชิตบุตรชายเข้าเฝ้า ทศกัณฐ์เล่าเรื่อง
 กุมภภรรณถูกฆ่าตาย อินทรชิตจึงอาสาออกรบ และยกทัพไปรบกับฝ่าย
 พระรามหลายครั้ง บางคราวอินทรชิตจะหลบไปทำพิธีชุบศรให้ศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่
 อินทรชิตทำพิธีชุบศร ทศกัณฐ์จะส่งพระยายักษ์ตนอื่นไปรบกับทัพของพระราม
 ทุกครั้งที่อินทรชิตทำพิธี พิเภกจะบอกอุบายทำลายพิธีได้สำเร็จ

ในการสู้รบครั้งหนึ่ง พิเภกบอกวิธีแก้ฤทธิ์ศรของอินทรชิต พระลักษมณ์
 จึงสามารถเอาชนะอินทรชิตได้ อินทรชิตได้รับบาดเจ็บสาหัส และหนีเข้ากรุง
 ลงกา ไปหานางมณฑิราผู้เป็นแม่ นางมณฑิราขอให้ทศกัณฐ์คืนนางสีดาแก่
 พระราม ทศกัณฐ์ไม่ยอม และได้ประทานครุฑให้อินทรชิตไปรบกับพระราม
 อินทรชิตกับพระลักษมณ์ต่างแผลงศรสู้กัน ครั้งสุดท้ายก่อนที่พระลักษมณ์

จะแผลงศรฆ่าอินทรชิต พิกเอกขอให้ไปเอาพานของพระพรหมมารองรับเศียรของอินทรชิตไว้ เพราะถ้าเศียรของอินทรชิตตกถึงพื้นดินจะเกิดไฟไหม้โลก

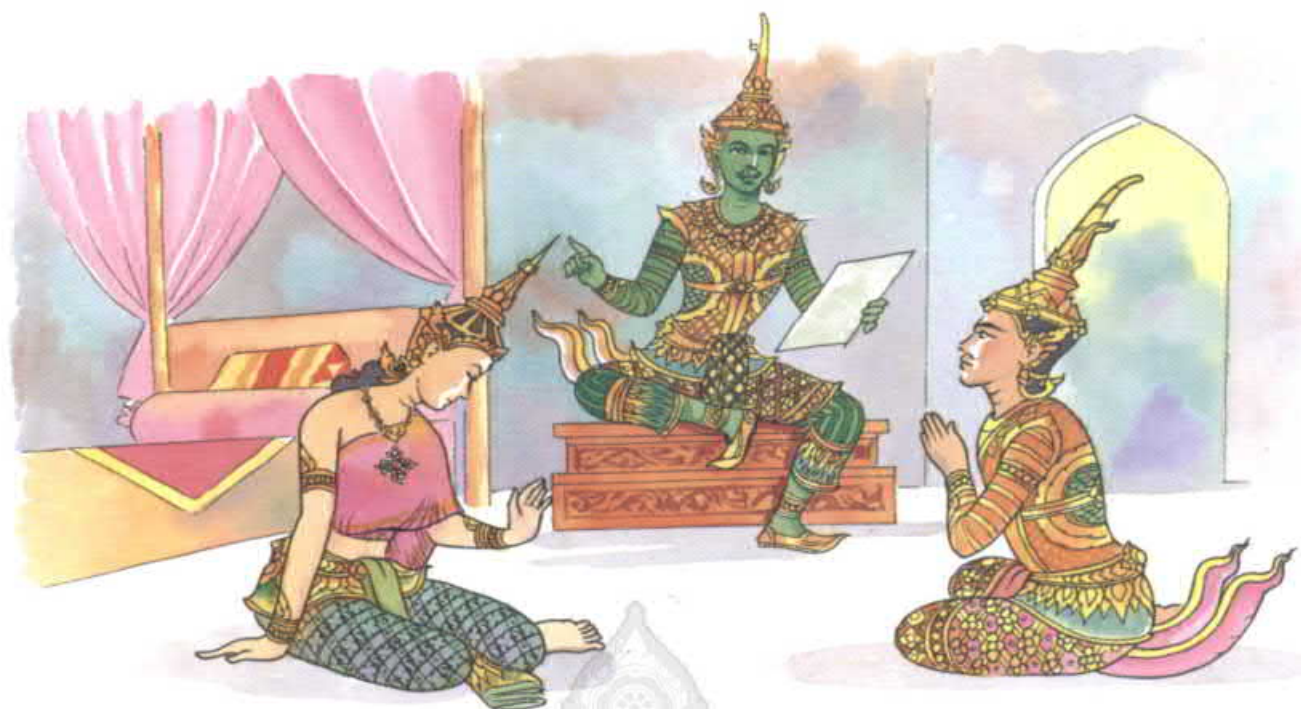
ทศกัณฐ์แค้นใจมากที่อินทรชิตถูกฆ่าตาย บรรดาเผ่าพญาคชลักษณ์ต่างมาช่วยรบ ทศกัณฐ์กับพระรามยังคงสู้รบกันต่อไปเป็นเวลานาน ครั้งหนึ่งทศกัณฐ์ได้ไปเชิญท้าวมาลีวราชซึ่งเป็นปู่มาช่วยตัดสินใจ โดยคิดว่าท้าวมาลีวราชจะเข้าข้างตน ท้าวมาลีวราชมีความเที่ยงธรรม และตัดสินใจว่า ทศกัณฐ์เป็นฝ่ายผิด ให้ส่งนางสีดาคืนแก่พระราม แต่ทศกัณฐ์ไม่เชื่อฟัง

ฝ่ายทศกัณฐ์พ่ายแพ้ฝ่ายพระรามทุกครั้ง ครั้งสุดท้ายที่ทศกัณฐ์ออกรบ ทศกัณฐ์ได้รับบาดเจ็บสาหัส แขนขาด ขาขาด แต่ไม่ตาย เพราะถอดหัวใจใส่กล่องฝากพระฤาษีโคบุตรไว้ หนุมานอาสาไปหาลอกเอากล่องดวงใจของทศกัณฐ์จากพระฤาษี ทำอุบายโดยไปอาสาทศกัณฐ์ออกรบกับพระราม ทศกัณฐ์หลงกล หนุมานแกล้งตีกองทัพของพระลักษมณ์จนแตกกระเจิงเพื่อให้ฝ่ายยักษ์ตายใจ ครั้งหลังทศกัณฐ์ยกทัพตามไปด้วย พอพระรามแผลงศร

ถูกออกทศกัณฐ์ หนุมานก็ขยี้ดวงใจของทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์จึงสิ้นชีวิต พิเภก เชิญนางสีดามาเฝ้าพระราม นางสีดาขอลุยไฟเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ พระอินทร์ และเทวดาทั้งหลายได้มาเป็นพยานด้วย พระรามให้พิเภกครองกรุงลงกา แล้วเสด็จกลับกรุงศรีอยุธยา พระชนนีทั้งสามคือ นางไภยเกสี นางเกาสุริยา และนางสมุทรรวมทั้งพระพรตและพระสัตรุต ซึ่งเป็นพระอนุชาได้ไปรับเสด็จ เข้าเมือง หลังพิธีราชาภิเษกพระรามขึ้นครองราชย์แล้ว พระรามได้ประชุมเหล่า เสนาพฤตมามาตย์ เพื่อปูนบำเหน็จความดีความชอบให้แก่ทหารที่ช่วยทำศึก กับทศกัณฐ์ พระรามให้พระลักษมณ์ไปครองเมืองโรมคัล พระพรตและพระ- สัตรุตเป็นอุปราชกรุงศรีอยุธยา หนุมานครองเมืองนพบุรีซึ่งพระรามสร้างให้ใหม่ ส่วนสุครีพครองเมืองขีดขิน

ครั้งหนึ่งพระรามและพระลักษมณ์ไปเที่ยวป่า นางยักษ์อสูรซึ่งเป็นปิศาจ อยู่ใต้ธรณีคิดพยายบาท จึงแปลงกายเป็นนางกำนัล นางขอให้นางสีดาดูรูป ทศกัณฐ์ให้ดู นางสีดาหลงกล นางอสูรเข้าสิงในรูปทศกัณฐ์ พอดีพระรามกลับ จากเที่ยวป่า นางสีดาพยายามลบลรูปทศกัณฐ์แต่ลบไม่ออก จึงซ่อนรูปไว้ใต้ ที่นอน พระรามรู้สึกแฉะร้อนใจ จึงสั่งให้พระลักษมณ์ค้นหาจนพบรูปทศกัณฐ์ พระรามโกรธมาก สั่งให้พระลักษมณ์นำนางสีดาไปประหาร พระลักษมณ์

ปล่อยนางสีดาไป และนำหัวใจเนื้อทรายไปถวายพระรามแทน พระอินทร์ช่วยนางสีดาไปอยู่กับฤาษีวชิรมฤค จนกระทั่งวันหนึ่งนางสีดาคลอดลูกชายชื่อพระมงกุฏ นางสีดาฝากลูกไว้กับพระฤาษีเพื่อไปอาบน้ำ เมื่อไปถึงท่าน้ำนางสีดาเห็นฝูงลิงไต่ตามกิ่งไม้ มีลูกเล็กๆ เกะข้างหลัง นางจึงคิดว่าแม้แต่สัตว์ก็ยังไม่ยอมทิ้งลูกไปไหน นางสีดาจึงกลับไปอุ้มลูกมา พระฤาษีไม่เห็นพระมงกุฏ และกลัวว่านางสีดากลับมาจะไม่พบลูก จึงทำพิธีชุบลูกชายคนใหม่ให้นางสีดาชื่อว่า พระลบ

วันหนึ่งพระมงกุฏและพระลบลานางสีดาไปเที่ยวป่า ได้พบกับพระราม และได้ประลองศรกัน พระรามไต่ถามถึงวงศ์ตระกูลของเด็กทั้งสองก็ทราบว่าเป็นลูกชาย พระรามตามไปจนถึงศาลาที่นางสีดาอยู่ และขอร้องให้นางสีดากลับเมือง นางสีดาไม่ยอมกลับ พระรามจึงขอลูกกลับไปเมืองด้วย ต่อมาพระรามคิดอุบายลวงนางสีดาว่าสิ้นชีวิต และให้หนุมานไปเชิญนางสีดามา นางสีดาพบพระรามก็รู้ความจริงจึงหนีไปเมืองบาดาล พระอินทร์ต้องมาไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองพระองค์คืนดีกันแล้วทำพิธีอภิเษกพระรามกับนางสีดา พระรามกับนางสีดาก็ลากลับกรุงศรีอยุธยา

คำอธิบายศัพท์

คำศัพท์

ความหมาย

กระแสนชล

น้ำที่ไหลเป็นทางไปไม่ขาดสาย

เกษมสันต์

ชื่นชมยินดี

จตุรงค์

มี ๔ เหล่า คือ เหล่าช้าง เหล่ารถ เหล่าม้า
เหล่าราบ

ชลธี ชลธาร ชลาลัย

น้ำ แม่น้ำ ทะเล

ชัชวาล

สว่างรุ่งเรือง

ชาญสมร

เชี่ยวชาญในการรบ

เดียรัจฉาน

สัตว์

ตรีภพ

ภพทั้ง ๓ คือ สวรรค์ มนุษย์โลก บาตาล

ทรลักษณ์

ชั่ว เลว

ทินกร

พระอาทิตย์

ทิวาวาร

เวลากลางวัน

นที

น้ำ

บทมालย์

ท้าวผู้มีบุญ เช่น กษัตริย์

บัลลังก์ศิลา

พระแท่นหินที่ประทับของพระมหากษัตริย์

บุรพทิศา

ทิศตะวันออก

ประกาศิต

คำสั่งเด็ดขาด คำพูดที่ศักดิ์สิทธิ์

ปรีชาชาญ

ความรอบรู้ชัดเจน

ปัญจมหานที

หมายถึง แม่น้ำ ๕ สาย คือ คงคา ยมนา อจิรวดี
สรภู และมही

พรวณบุปผา

ดอกไม้ชนิดต่างๆ

พสุธา

พื้นดิน

พุทธชาด

มธุรส

มหาหงส์

โมกษศักดิ์

ราชโองการ

ฤทธิ์รอน

ลมเพชรหึง

วรารุช

วายุไอรส

วิลาวัณย์

สรวลสันต์

สังกรณีตรีชวา

สัพยอก

สายัณห์

สุธารส

สุราลัย

โสมนัสสา

โสฬส

ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง ดอกมีสีขาว กลิ่นหอม

ไพเราะ (ในที่นี้หมายถึง การพูดจา)

ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง ดอกมีสีขาว กลิ่นหอม

ชื่อหอของกুমภกรรณที่มีอานุภาพมาก

คำสั่งราชการของพระราชา

ผู้มีอำนาจ ผู้มีฤทธิ์

ลมพายุใหญ่

อาวุธอันประเสริฐ

บุตรของเทพแห่งลม

งาม

หิวเราะ ร่าเริง

ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ใช้เป็นยา

หยอกเย้า

เวลาเย็น

น้ำ

สวรรค์ ที่อยู่ของเทวดา

ความปลาบปลื้ม

ชั้นพรหมโลก ๑๖ ชั้น ถือกันว่าเป็นที่มีสุขอย่างยอดเยี่ยม

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

การรู้ความหมายที่ถูกต้องของคำมีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การใช้ถ้อยคำไม่ถูกต้องตามความหมายทำให้เรื่องราวที่ต้องการสื่อสารคลาดเคลื่อน ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องไม่ตรงตามเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียน หรือหากผู้ฟังและผู้อ่านไม่รู้ความหมายของคำก็อาจเข้าใจเรื่องราวไม่ถูกต้อง

คำในภาษาไทยมีหลายลักษณะที่ยากต่อการเข้าใจความหมาย ผู้ใช้ภาษาต้องสังเกตและจดจำ จึงจะใช้ภาษาได้ถูกต้อง คือ

๑. คำบางคำแม้มีความหมายตรงอยู่แล้ว แต่บางครั้งอาจนำมาใช้ในความหมายใหม่ เรียกว่า **ความหมายโดยนัย** การที่จะรู้ว่าคำนั้นมีความหมายตรงหรือมีความหมายโดยนัย ต้องพิจารณาจากคำอื่นๆ ในประโยค หรือข้อความที่อยู่ใกล้เคียง เช่น

ชายสองคนนี้ดูท่าทางไม่กินเส้นกันเลย

(กินเส้น มีความหมายโดยนัยว่า ไม่ชอบกัน)

“ข้อสอบปีนี้นั้นหนักมาก ฉันคงสอบไม่ได้แน่ๆ”

(หนัก มีความหมายโดยนัยว่า ยากมาก)

“เจ้าหมอนั่นวางท่าเป็นนักแสดงโต ลักวันหนึ่งอาจจะโดนใช้โป้ง”

(ใช้โป้ง มีความหมายโดยนัยว่า ถูกยิง)

๒. คำบางคำมีรูปคำ และความหมายใกล้เคียงกัน เช่น

เข้มแข็ง ขยันขันแข็ง ทำการงาน ไม่ย่อท้อหวั่นไหว

เขาทำงานอย่างเข้มแข็งตลอดมา จึงได้เลื่อนตำแหน่ง
เป็นหัวหน้าฝ่าย

เข้มข้น	จัด (ใช้กับรส) ดุเดือด การอภิปรายครั้งนี้เข้มข้นมาก
เข้มงวด	เอาจริงเอาจัง เคร่งครัด ครูคนนี้เข้มงวดกวดขันให้นักเรียนอ่านหนังสือทุกวัน
ลักพา	แอบพาหนีไป ทศกัณฐ์ลักพานางสีดาไปไว้ที่กรุงลงกา
ลักลอบ	แอบทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ไม่ดี ผู้ที่ลักลอบค้าสิ่งเสพติดจะต้องได้รับโทษหนักแน่
เร่งรัด	เร่งอย่างกวดขัน หัวหน้าเร่งรัดให้ฉันทำงานเรื่องนี้ให้เสร็จโดยเร็ว
เร่งรีบ	รีบด่วน การขับรถด้วยความเร่งรีบอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้
เร่งเร้า	จูงจูงอย่างเร่งร้อน ลูก ๆ เร่งเร้าให้แม่พาไปเที่ยว

การเว้นวรรคตอน

การเขียนจะต้องมีการเว้นวรรคตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว
ได้ง่ายขึ้น และเข้าใจเรื่องได้ถูกต้อง นอกจากนี้การเว้นวรรคตอนยังช่วยให้
ข้อเขียนนั้นน่าอ่าน

ในการอ่านก็เช่นกัน หากผู้อ่านเว้นวรรคถูกต้อง ผู้ฟังก็จะเข้าใจเรื่องได้ดี

ตัวอย่างข้อความที่ไม่เว้นวรรคตอน

“...ทศกัณฐ์เล่าเรื่องกุมภกรรณถูกฆ่าตายอินทรชิตจึงอาสา
ออกรบและยกทัพไปรบกับฝ่ายพระรามหลายครั้งบางครั้งอินทรชิต
จะหลบไปทำพิธีชุบศรให้ศักดิ์สิทธิ์ขณะที่อินทรชิตทำพิธีชุบศร
ทศกัณฐ์จะส่งพระยายักษ์ตนอื่นไปรบกับทัพของพระรามทุกครั้ง
ที่อินทรชิตทำพิธีพิเภกจะบอกอุบายทำลายพิธีได้สำเร็จ”

จากตัวอย่างข้อความที่ไม่มีการเว้นวรรคตอน จะเห็นว่าข้อความที่ติดกัน
เป็นพืดไม่น่าอ่าน ไม่สวยงาม ถ้าเขียนหรืออ่านผิดวรรคตอนจะทำให้เข้าใจ
เรื่องราวผิดได้ ดังนั้น การเขียนและการอ่านจะต้องเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ทศกัณฐ์เล่าเรื่องกุมภกรรณถูกฆ่าตาย อินทรชิตจึงอาสา
ออกรบ และยกทัพไปรบกับฝ่ายพระรามหลายครั้ง บางคราวอินทรชิต
จะหลบไปทำพิธีชุบศรให้ศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่อินทรชิตทำพิธีชุบศร
ทศกัณฐ์จะส่งพระยายักษ์ตนอื่นไปรบกับทัพของพระราม ทุกครั้งที่
อินทรชิตทำพิธี พิเภกจะบอกอุบายทำลายพิธีได้สำเร็จ”

การย่อหน้า

การเขียนเรื่องราวต่างๆ หากมีการย่อหน้าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง
ได้ง่ายขึ้น สะดวกในการอ่าน และทำให้ข้อเขียนนั้นแลดูน่าอ่าน นอกจากนี้
ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน โดยจะช่วยให้ผู้เขียนลำดับความคิดได้ดี และสื่อ
ความหมายกับผู้อ่านได้ตรงตามที่ต้องการ

ย่อหน้าคือ ข้อความตอนหนึ่งของเรื่อง ซึ่งมีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว และมีส่วนที่ขยายใจความสำคัญนั้น

ดังนั้น ย่อหน้าหนึ่งๆ จะประกอบด้วยประโยคใจความสำคัญและประโยคอื่นๆ ที่ขยายความประโยคใจความสำคัญให้ชัดเจนขึ้น ประโยคใจความสำคัญเป็นประโยคแสดงความคิดสำคัญของย่อหน้านั้นๆ อาจอยู่ต้นย่อหน้า กลางย่อหน้า ท้ายย่อหน้า หรือทั้งต้นย่อหน้าและท้ายย่อหน้าก็ได้

การย่อหน้าจะใช้เมื่อผู้เขียนต้องการเริ่มใจความสำคัญใหม่ ย่อหน้าที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. มีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว ประโยคใจความสำคัญจะอยู่ส่วนใดของย่อหน้าก็ได้ดังที่กล่าวมาแล้ว ส่วนประโยคอื่นๆ ที่ขยายความประโยคใจความสำคัญจะต้องมีความสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันกับใจความสำคัญนั้น ไม่ใช่กล่าวถึงเรื่องอื่น

๒. ข้อความในย่อหน้าจะต้องเรียบเรียงประโยคให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน มีการลำดับความที่ดี เช่น ลำดับความตามเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ลำดับความตามความสำคัญ เป็นต้น

๓. มีการเน้นใจความสำคัญของย่อหน้า อาจใช้คำหรือประโยคที่มีลักษณะซ้ำๆ กันเพื่อเน้นใจความสำคัญ

ตัวอย่าง

โลกปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ใช้คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลแทนความทรงจำของมนุษย์ ใช้ดาวเทียมในการสื่อสาร ทำให้โลกไร้พรมแดน **ความเจริญทั้งหลายย่อมเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งสิ้น** แต่ถ้ามนุษย์ใช้ไม่ถูกวิธี ก็อาจเป็นอันตรายต่อตนเองได้ **มนุษย์จะต้องปรับตัวอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป** เหมือนกับต้นจิวที่ทิ้งใบเมื่อฤดูแล้งมาเยือน เหมือนกิ่งก่าที่เปลี่ยนสีเพื่ออำพรางศัตรู เหมือนกบจำศีลเมื่อขาดแคลนอาหารในหน้าแล้ง มนุษย์ไม่ได้ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดเหมือนพืชและสัตว์ดังกล่าว แต่มนุษย์จะต้องปรับตัวเองเพื่อให้อยู่

ร่วมกับธรรมชาติ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่าง
ยั่งยืนและถาวร

(จาก หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒ บทที่ ๗
เรื่อง เมื่อดอกจิวบาน ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

หมายเหตุ ตัวอักษรสีแดงดำหนา คือประโยคใจความสำคัญ

ได้กล่าวแล้วว่า ย่อหน้าจะประกอบด้วยประโยคใจความสำคัญ และ
ประโยคอื่นๆ ที่ขยายความประโยคใจความสำคัญ การขยายความอาจทำได้
หลายลักษณะตามความเหมาะสมกับเรื่อง เช่น ย่อหน้าที่มีใจความสำคัญ
เกี่ยวกับเรื่องโทษของการดื่มสุรา การขยายใจความสำคัญอาจยกตัวอย่าง
เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นโทษของการดื่มสุรา หรือย่อหน้าที่มีใจความสำคัญ
เพื่อชักชวนให้คนมีระเบียบวินัย การขยายความก็ต้องแสดงเหตุผลของการ
มีระเบียบวินัย เป็นต้น

ย่อหน้าต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นวิธีการขยายความด้วยการยกตัวอย่าง

การเข้าไปหาธรรมชาตินั้นเป็นความสุขของชีวิต และเมื่อได้
ความสุขให้กับตัวเองแล้ว **หน้าที่ของนักท่องเที่ยวที่ควรจะหยิบยื่นให้
แก่ธรรมชาติบ้างก็คือ การไม่เป็นผู้ทำลายธรรมชาตินั้นด้วยตัวเอง
ไม่ว่าจะโดยวิธีใดๆ เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยหรือเศษสิ่งของต่างๆ ใน
พื้นที่ธรรมชาติ ณ ทุกหนทุกแห่ง ไม่เก็บนำสิ่งของของธรรมชาติ เช่น
เปลือกหอย ปะการัง พันธุ์ไม้ ดอกไม้ ก้อนหินออกมาจากพื้นที่ธรรม-
ชาติ ไม่ขีดเขียน พ่นสีลงบนผนังถ้ำ ต้นไม้ และก้อนหิน ไม่ส่งเสียง
ดังอีกทีก อื้อฉาวในพื้นที่ธรรมชาติที่เงียบสงบ**

(จากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **ชีวิตกับการท่องเที่ยว**
ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

หมายเหตุ ตัวอักษรสีแดงดำหนาคือประโยคใจความสำคัญ ส่วนอื่นๆ คือ การ
ขยายความ

การเขียนเรื่องที่ดี ผู้เขียนจะต้องเขียนย่อหน้าแต่ละย่อหน้าให้ต่อเนื่อง และสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องมีการลำดับความคิดของเรื่องที่จะเขียน การทำแผนภาพโครงเรื่องหรือจัดทำหัวข้อเรื่องก่อนลงมือเขียน จะช่วยให้ผู้เขียนลำดับความคิดได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้งานเขียนนั้นมีคุณค่าและน่าอ่าน

ตัวอย่างการเชื่อมโยงย่อหน้า

ในขณะที่บริเวณชายหาดทรายขยายตัวด้วยการก่อสร้างที่น่าห่วงใยต่อการเสื่อมสลายของความบริสุทธิ์จากธรรมชาตินั้น ในพื้นที่ภูเขาที่เผชิญกับปัญหาเช่นเดียวกัน การก่อสร้างรีสอร์ตในพื้นที่ภูเขาในปัจจุบันมักจะสร้างขึ้นบนพื้นที่ลาดชันของพื้นที่ภูเขาเพื่อให้โดดเด่น โดยรูปลักษณะของอาคารซึ่งมิได้กลมกลืนกับธรรมชาติเหมือนดังเช่นรีสอร์ตบนขุนเขาที่คดอย่างขาง บริเวณน้ำตกแม่สา และบนดอยสุเทพ เป็นต้น

ปัญหาสำคัญของการสร้างรีสอร์ตก็คือ การก่อสร้างที่ไม่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การออกแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่กลมกลืนกับธรรมชาติและภูมิประเทศ การก่อสร้างอันบดบังและทำลายธรรมชาติ ตลอดจนการบุกรุกพื้นที่เข้าไปในพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ

ปัญหาที่เกิดจากรีสอร์ตเป็นปัญหาที่ทำลายให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นกับธรรมชาติ ที่เมื่อใดก็ตามความบริสุทธิ์ของธรรมชาติที่แห่งนั้นถูกทำลายลงโดยสิ้นเชิงแล้ว ธุรกิจการท่องเที่ยว ณ ที่นั้นก็จะต้องถึงจุดจบอีกเช่นกัน

(จากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **ชีวิตกับการท่องเที่ยว** ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการลำดับความคิดดังนี้

๑. ปัญหาการก่อสร้างรีสอร์ทในพื้นที่ภูเขา

๒. ปัญหาของการก่อสร้างรีสอร์ทคือ ใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สิ่งก่อสร้างไม่กลมกลืนกับธรรมชาติ และการบุกรุกพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ

๓. การก่อสร้างรีสอร์ททำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม อันมีผลให้ธุรกิจท่องเที่ยวต้องเลิกล้มกิจการ

การใช้ภาษา

การวิพากษ์วิจารณ์จากการอ่านและการฟัง

ทุกวันนี้คนเรามีสิ่งที่ต้องอ่านและฟังจำนวนมาก เป็นต้นว่า ข่าว รายงาน บทความ โฆษณาต่างๆ คำอภิปราย บางครั้งเมื่ออ่านหรือฟังสิ่งต่างๆ แล้วจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเรื่องนั้นมีประโยชน์หรือให้ข้อคิดหรือไม่ มีประโยชน์อย่างไร น่าเชื่อถือเพียงใด ผู้เขียนหรือผู้พูดเรื่องนั้นมีจุดประสงค์อะไร การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเรื่องต่างๆ ช่วยให้มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง รู้จักพิจารณาสิ่งที่อ่านและฟัง

การที่จะวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่างๆ จะต้องรู้จักวิเคราะห์เรื่องที่อ่านหรือฟัง การวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่อง เช่น ข่าว คงต้องพิจารณาว่ามีข้อเท็จจริงที่ควรเชื่อถือได้เพียงใด ถ้าเป็นบทความก็ต้องพิจารณาว่าผู้เขียนมีจุดประสงค์อะไร เนื้อหาเป็นประโยชน์อย่างไร วิธีการเสนอเรื่องราวน่าสนใจให้คนอยากอ่านไหม สำนวนภาษาที่ใช้เป็นอย่างไร ส่วนโฆษณานั้นต้องพิจารณาว่ากล่าวเกินจริงหรือไม่ สมควรเชื่อถือเพียงใด

การวิพากษ์วิจารณ์เรื่องใดๆ ก็ตาม ควรปฏิบัติดังนี้

๑. อ่านหรือฟังเรื่องราวให้ตลอดด้วยความตั้งใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

๒. พิจารณาเรื่อง โดยทั่วไปจะพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

- (๑) ผู้เขียนหรือผู้พูดมีจุดประสงค์หรือต้องการอะไร
- (๒) เนื้อเรื่องให้ประโยชน์หรือให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟังอย่างไร
- (๓) เรื่องนั้นน่าเชื่อถือเพียงใด ผู้อ่านหรือผู้ฟังต้องรู้จักแยกแยะว่าอะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นความคิดเห็น
- (๔) การเสนอเรื่องน่าสนใจ จูงใจผู้อ่านหรือผู้ฟังหรือไม่
- (๕) การลำดับเรื่องราวต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดีเพียงใด มีความเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่
- (๖) สำนวนภาษาถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับเรื่องราวเพียงใด

๓. เขียนหรือพูดวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตรงไปตรงมา ไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อผู้เขียนหรือผู้พูดเรื่องนั้นๆ มาเกี่ยวข้องในการวิพากษ์วิจารณ์

๔. มีมรรยาทในการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่กล่าวถึงเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ

๕. มีการลำดับความคิดจะได้ไม่เกิดการสับสน วกวนไปมา

ตัวอย่าง

มาประหยัดกันเถอะ

ในยุคเศรษฐกิจรัดตัว ภาวะค่าครองชีพสูงเช่นนี้ ผู้บริโภคมักประสบปัญหาหารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ดังนั้น สิ่งที่ควรปฏิบัติที่สุดในปัจจุบัน คือ การประหยัด

การประหยัดคือการจัดสรรงบประมาณรายได้ให้พอเหมาะแก่อัตภาพ รู้จักแบ่งรายได้ให้เป็นสัดส่วน ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ รวมทั้งเก็บออมเงินไว้ใช้ในคราวจำเป็น เช่น ในยามเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น การประหยัดไม่ใช่การตระหนี่ แต่เป็นการรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ถ้าหากผู้บริโภครู้จักใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดแล้ว จะช่วยขจัดปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ขอแนะนำวิธีการประหยัดเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคโดยวิธีการง่ายๆ คือ ผู้บริโภคควรจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน เพื่อแบ่งเงินรายรับและรายจ่ายไว้ในแต่ละเดือน เงินรายรับไม่มีปัญหา สำหรับเงินรายจ่ายควรแบ่งการใช้จ่ายเงินออกเป็นหมวดๆ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น เสื้อผ้า การพักผ่อน เงินฝาก เก็บออม ฯลฯ เมื่อจัดทำบัญชีรับจ่ายในแต่ละเดือนแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การรู้จักข่มใจตนเองให้ปฏิบัติโดยการใช้จ่ายในจำนวนเงินที่กำหนดไว้ หากมีข้อบกพร่องในการแบ่งเงินใช้จ่ายในบัญชี ก็ควรปรับปรุงแก้ไขในเดือนต่อไปให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้ที่มีบุตรจะต้องแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งสำหรับการศึกษาบุตรด้วย จึงจะไม่เกิดปัญหาเมื่อถึงคราวที่โรงเรียนเปิดเทอม

การประหยัดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การรู้จักดัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่เหลือใช้ หรือไม่ใช้แล้วนำมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การรู้จักนำเสื้อผ้าชุดเก่าๆ มาดัดแปลงแก้ไขให้สามารถนำมาใช้ได้อีกโดยไม่ต้องตัดเสื้อผ้าชุดใหม่หรือข้าว กับข้าว ที่เหลือในอาหารมื้อหนึ่ง ก็อาจจะอุ่นเก็บไว้ เพื่ออุ่นไว้รับประทานในมื้อต่อไป หรือดัดแปลงอาหารให้เป็นอาหารมื้อใหม่ได้เป็นอย่างดี ข้าวที่เหลืออาจนำไปตากแห้ง เพื่อทำเป็นขนมข้าวพองไว้บริโภคในครัวเรือนได้ นอกจากนี้การรู้จักประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ มาดัดแปลงเป็นของใช้ชิ้นใหม่ เช่น นำเศษผ้าที่เหลือใช้มาดัดแปลงเป็นผ้าปูโต๊ะ หรือตุ๊กตา ไข่ใส่ในบ้านเรือน หรือถ้าหากประดิษฐ์มากก็อาจจะขายเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัว

หากผู้บริโภครู้จักประหยัดการใช้ไฟฟ้า น้ำประปา ก็จะช่วยประหยัดรายจ่ายในครอบครัวได้อีกทางหนึ่งด้วย

(คัดมาจาก หนังสือรวบรวมบทความเผยแพร่ เล่ม ๒

ของ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค)

ตัวอย่างการเขียนวิพากษ์วิจารณ์

ผู้เขียนเรื่องนี้ต้องการเชิญชวนให้ทุกคนประหยัด โดยชี้ให้เห็นว่าการประหยัดเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตในภาวะค่าครองชีพสูงได้ อีกทั้งยังได้เสนอแนะวิธีการประหยัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น การจัดเงินรายได้เพื่อการใช้จ่ายของครอบครัว และการดัดแปลงสิ่งของเหลือใช้และที่ไม่ใช้ให้เป็นสิ่งของชิ้นใหม่ที่น่าสนใจประโยชน์ได้อีก บทความนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

ถ้าผู้เขียนจะได้กล่าวถึงวิธีการประหยัดน้ำ ประหยัดไฟในครัวเรือน บทความนี้ก็จะมีความดียิ่งขึ้น สำหรับเนื้อหาและสำนวนภาษา โดยส่วนรวมเข้าใจได้ง่าย แต่ก็ยังมีคำหรือข้อความบางตอนที่ผู้อ่านทั่วๆ ไป อาจจะไม่เข้าใจนัก เช่นคำว่า การจัดสรรงบประมาณ อัดภาพ เป็นต้น

การเขียนย่อเรื่องจากวรรณคดี

การเขียนย่อเรื่องจากวรรณคดีเป็นการเขียนเล่าเรื่องวรรณคดีอย่างย่อๆ เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าตัวละครในวรรณคดีเรื่องนั้นมีใครบ้าง เหตุการณ์ในเรื่องเป็นอย่างไร ในการเขียนย่อเรื่องควรปฏิบัติดังนี้

๑. อ่านเรื่องอย่างละเอียดถี่ถ้วน และจับใจความให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

๒. ทำแผนภาพโครงเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้เขียนย่อเรื่องได้ถูกต้อง ไม่เล่าเรื่องสับสน

๓. เขียนย่อเรื่องตามรูปแบบการย่อเรื่องที่ถูกต้อง เขียนเรียงลำดับเหตุการณ์ให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษาของตนเอง คำศัพท์ที่ยาก อาจใช้คำธรรมดาสามัญแทนได้

ตัวอย่างแผนภาพโครงเรื่องเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์

ตัวละคร

พระราม ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ หนุมาน
พิเภก นางกำนัล พลักษ์

สถานที่

ที่ตั้งกองทัพของพระราม กรุงลงกา ริมฝั่งแม่น้ำ

เหตุการณ์

ทหารยักษ์กลับมาทูลทศกัณฐ์ว่าพระลักษมณ์
สิ้นแล้ว ทศกัณฐ์จึงตามกุมภกรรณมาปรึกษา
กุมภกรรณคิดทำพิธีทนต์ เพื่อให้กองทัพของ
พระรามอดน้ำตาย

พระรามทรงทราบเรื่องน้ำในแม่น้ำแห้ง พิเภก
ทูลว่ากุมภกรรณทำพิธีทนต์ ต้องให้หนุมาน
ไปทำลายพิธี

หนุมานแปลงเป็นนางกำนัลของกุมภกรรณ
จนสืบรู้ที่ทำพิธี และตามไปจนพบ หนุมาน
ต่อสู้กับกุมภกรรณ กุมภกรรณหนีเข้ากรุงลงกา

ตัวอย่างการเขียนย่อเรื่องเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์น้ำ

ย่อเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์น้ำ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒ บทที่ ๘ ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ความว่า

พลทหารยักษ์กลับมาทูลทศกัณฐ์ว่าพระลักษมณ์ซึ่งถูกหอกโมกขศักดิ์ของกุมภกรรณฟันคืบชีวิตแล้ว ทศกัณฐ์สั่งให้กุมภกรรณเข้าเฝ้า กุมภกรรณขอทำพิธีทนต์น้ำเพื่อให้กองทัพของพระรามอดน้ำตาย กุมภกรรณเนรมิตร่างกายให้ใหญ่โตเท่าภูเขา แล้วลงไปในอนทราพกลางแม่น้ำ น้ำจึงไม่ไหลไปยังที่ตั้งกองทัพของพระราม พิเภกกราบทูลพระรามให้ส่งหนุมานไปทำลายพิธี หนุมานแปลงกายเป็นนางกำนัลของกุมภกรรณ เข้าไปพูดคุยกับนางกำนัลคนอื่น จนรู้ว่าทุกวันจะมีนางกำนัลห้าตนเก็บดอกไม้ไปให้กุมภกรรณ หนุมานจึงลอบฆ่านางกำนัลตนหนึ่ง แล้วแปลงร่างเป็นนางกำนัลตนนั้น ร่วมไปกับนางกำนัลอีกสี่ตนนำดอกไม้ไปส่งกุมภกรรณ เมื่อถึงที่ทำพิธี หนุมานเข้าต่อสู้กับกุมภกรรณ กุมภกรรณเกรงว่าถ้าแพ้หนุมานก็จะอายเทวดาทั้งปวงจึงหนีเข้ากรุงลงกา และทูลทศกัณฐ์ว่าหนุมานตามไปทำลายพิธีทนต์น้ำ ทศกัณฐ์แค้นใจที่พิเภกบอกอุบายทำลายพิธี กุมภกรรณจึงรับอาสาออกศึกเพื่อไปฆ่าพิเภก ส่วนหนุมานก็กลับไปกราบทูลพระรามว่าได้ทำลายพิธีทนต์น้ำและต่อสู้กับกุมภกรรณ จนกุมภกรรณหนีกลับเข้ากรุงลงกา

การเขียนเรื่องจากจินตนาการ

จินตนาการ แปลว่า การสร้างภาพขึ้นในจิตใจ ดังนั้นการเขียนเรื่องจากจินตนาการ จึงเป็นการเขียนเรื่องราวที่เกิดจากความคิด ความใฝ่ฝัน มิใช่เรื่องที่เป็นความจริง เรื่องจินตนาการอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเพ้อฝัน ความรู้สึกที่เกิดจากอารมณ์ต่าง ๆ การคาดคะเน เป็นต้น

ตัวอย่างจินตนาการของกวีจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์น้ำ

- กุมภกรรณเนรมิตร่างกายให้ใหญ่โตมโหฬาร แล้วลงไปนอนใต้น้ำขวางกลางแม่น้ำ เพื่อไม่ให้น้ำไหลไปยังที่ตั้งกองทัพของพระราม
- หนุมานแปลงกายเป็นเหยี่ยวจับนางกำนัลตนหนึ่งไปฆ่า แล้วแปลงกายเป็นนางกำนัลตนนั้น สวมรอยไปกับนางกำนัลอีกสี่ตน นำดอกไม้ไปถวายกุมภกรรณ จึงรู้ที่ทำพิธีของกุมภกรรณ

การเขียนเรื่องจากจินตนาการไม่ใช่การเขียนเล่าเรื่อง บรรยายหรืออธิบายข้อเท็จจริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นการบรรยายความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการพบเห็นสิ่งนั้น โดยปกติคนเราเมื่อพบเห็นสิ่งใดจะสามารถบอกหรือเขียนบรรยาย อธิบายสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่เห็นได้ง่ายกว่าการแสดงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งนั้น เพราะคนเรามีได้เกิดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเมื่อพบเห็นสิ่งต่างๆ เสมอไปทุกคน การที่จะฝึกเขียนเรื่องจากจินตนาการ จึงต้องฝึกหัดตนให้รู้จักคิด มิใช่มองเพียงให้รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีลักษณะอย่างไร หรือเกิดอะไรขึ้น แต่ต้องคิดต่อไปว่ารู้สึกหรือมีความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นอย่างไร เช่น

ข้อเท็จจริง	ความคิด ความรู้สึก
เด็กเล็กๆ นั่งเล่นของเล่น แสงเทียนในความมืด	ความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา ความร่าเริง ความแจ่มใส ฯลฯ ความมีสติ ปัญญาอันเป็นเหมือน แสงสว่างให้ผ่านพ้นอุปสรรคปัญหา ทั้งปวง

นอกจากนี้ การที่จะเขียนเรื่องจากจินตนาการได้ดี ผู้เขียนจะต้องเป็นคนช่างสังเกต สนใจใคร่รู้สิ่งต่างๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมาสามารถฝึกฝนได้

การเขียนเรื่องจากจินตนาการควรปฏิบัติดังนี้

๑. เลือกเรื่องที่จะเขียน การเลือกเรื่องที่ตนเองอยากเขียน คือชอบสนใจ หรือเป็นเรื่องที่ตนรู้ จะช่วยให้เขียนเรื่องได้อย่างราบรื่น

๒. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน ถึงแม้ว่าเรื่องจากจินตนาการจะเป็นเรื่องที่เกิดจากความคิด ความเพ้อฝัน ความรู้สึก แต่สิ่งต่างๆ เหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อเรารู้จักสิ่งที่จะเขียนเป็นอย่างดี ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องที่จะเขียนด้วย ซึ่งจะช่วยให้เขียนเรื่องได้ดี

๓. ผู้เขียนต้องสร้างจินตนาการจากข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเขียน

๔. จัดทำโครงเรื่อง โดยลำดับความคิดหรือลำดับเหตุการณ์ให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

๕. เรียบเรียงเป็นเรื่องราว เลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพหรือเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตาม อาจมีการใช้ข้อความเปรียบเทียบ หรือการพรรณนา

๖. ปรับปรุงแก้ไขเรื่องราวให้สมบูรณ์ ใช้ถ้อยคำถูกต้องสละสลวย

ตัวอย่างโครงเรื่องเรื่อง ไอ้ด้ากับยาวิเศษ

ตัวละคร ไอ้ด้า สายลมเหนือ งูเผือก ดอกไม้สีฟ้า หญิงสาว คนเดินทาง ๒ คน ชายวัยกลางคน เด็กชายหญิงจากดาวเพื่อนบ้าน สายรุ้ง เทพธิดาสีรุ้ง

สถานที่ ดาวดวงหนึ่ง

เหตุการณ์ ไอ้ด้า เทพตัวน้อยๆ ถือกำเนิดบนดาวดวงหนึ่ง เขาเล่าเรื่องราวเมื่อครั้งอยู่ในโลกมนุษย์ให้เพื่อนๆ คือ สายลมเหนือ งูเผือก และดอกไม้สีฟ้า ฟังว่า เขาต้องตายเพราะได้รับเชื้อโรคร้ายชนิดหนึ่งตั้งแต่อยู่ในท้องของแม่ แม่ติดโรคร้ายนี้จากพ่อซึ่งเป็นชายรักสนุก พ่อมีผู้หญิงอื่นๆ อีกหลายคน ไอ้ด้ากำลังตามหายาวิเศษที่จะช่วยรักษาพ่อแม่ และมนุษย์ให้หายจากโรคร้าย เพื่อนๆ สงสารไอ้ด้า จึงรับอาสาช่วยออกตามหายาวิเศษ และนัดแนะว่าจะกลับมาพบกันอีกครั้งใน ๗ วันข้างหน้า

สายลมเหนือม้วนตัวไปทางทิศตะวันตก ได้พบหญิงสาวนั่งร้องไห้อยู่ในถ้ำ เธอเล่าว่า เธอตายเพราะติดโรคร้ายจากสามี ส่วนงูเผือกเลื้อยไปทางทิศตะวันตก ได้ยินคนเดินทาง ๒ คน นั่งคุยกันได้ต้นไม้ทะเลทรายไว้โบ ได้ความว่าทั้งคู่ตายด้วยโรคร้ายเพราะฉีดยาเสพติดเข้าร่างกาย ดอกไม้สีฟ้ามุ่งหน้าไปทางทิศใต้ พบชายวัยกลางคนที่ตายด้วยโรคร้ายนี้เช่นกัน เขาประสบอุบัติเหตุจึงได้รับเชื้อโรคจากการให้เลือดเพราะผ่าตัด ทางด้านไอด้าซึ่งไปทางทิศเหนือได้พบเด็กชายหญิงนับพัน ๆ คน พวกเขาเป็นเด็กกำพร้าเพราะพ่อแม่ตายด้วยโรคเดียวกับไอด้า เขาเดินทางมาจากดาวเพื่อนบ้านเพื่อมาให้กำลังใจไอด้าตามหายาวิเศษ

ครบ ๗ วัน สายรุ้งนำทุกคนกลับมารวมกัน ณ หนองน้ำกลางทะเลทรายที่เดิม ทุกคนต่างเล่าเหตุการณ์ที่ได้ประสบมา ไม่นานนักเทพธิดาสีรุ้งก็ปรากฏกายขึ้น เธอเล่าว่า โรคร้ายที่คร่าชีวิตไอด้าคือ โรคเอดส์ เทพธิดาสีรุ้งมอบยาวิเศษในมือทั้งสองข้างให้ไอด้า พร้อมกับบอกว่า ยาที่จะใช้รักษาโรคเอดส์จริงๆ ได้ยังไม่มี แต่ยาวิเศษนี้จะช่วยให้ผู้ป่วยมีจิตใจแข็งแรง และมีอายุยืนไปอีกนาน ยารูปห้าเหลี่ยมคล้ายบ้านในมือข้างหนึ่งจะเป็นเครื่องเตือนใจให้ทุกคนนึกถึงความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งจะเป็นเกราะป้องกันจากโรคร้ายนี้ ส่วนยารูปหัวใจในมืออีกข้างหนึ่ง เปรียบเหมือนยารักษาทางใจ ช่วยสร้างความหวังและกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคนี้ ความจริงยาวิเศษอยู่ในหัวใจของมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว

ตัวอย่างเรื่องจากจินตนาการ

ไอด้ากับยาวิเศษ

ในเวลาค่อนดึกของคืนเดือนหงาย ไอด้า เทพตัวน้อยๆ ซึ่งถือกำเนิดบนดาวดวงหนึ่ง นั่งคร่ำครวญอยู่บนโซดหินแต่เพียงลำพัง

สายลมเหนือ เพื่อนในยามเหงา พัดผ่านมาแวะทักทายเช่นเคย

“ไอด้า เพื่อนรัก ดึกแล้ว ทำไมมานั่งอยู่คนเดียว เธอไม่นึกอยากนอนหลับพักผ่อนบ้างหรือ”

ไอ้ด้าถอนใจก่อนตอบว่า “ขอบใจที่เป็นห่วง แต่เธอจะให้ฉันนอนหลับลงได้อย่างไร ในเมื่อฉันยังมีภารกิจยิ่งใหญ่ที่ต้องทำ... ฉันยังตามหายาวิเศษไม่พบเลย”

สายลมเหนือถ้ำอย่างสงัด “ยาวิเศษ...ยาวิเศษ ฉันเห็นเธอพร่ำพูดถึงแต่ยาวิเศษ ใครเจ็บใครป่วยกันหรือ”

ไอ้ด้าตอบข้อข้องใจว่า “ยาวิเศษก็คือยาที่จะรักษาพ่อแม่ของฉันให้หายจากโรคร้ายได้นะสิ ฉันตามหายาวิเศษมานานนักหนาแล้วก็ยังหาไม่พบสักที ป่านนี้พ่อกับแม่ฉันจะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้”

.....

เด็กชายหญิงตัวเล็กกว่าไอ้ด้าบ้าง ตัวเท่าไอ้ด้าบ้างนับพันๆ คน โบกมือทักทายไอ้ด้าอย่างเป็นมิตร

“ไอ้ด้า ไอ้ด้า” เสียงเล็กๆ นับพันๆ ตะโกนเรียกชื่อไอ้ด้าสะท้อนก้องหุบเขา แล้วเด็กหญิงตัวเล็กนิดเดียวก็ใช้ความพยายามปีนเขาสูงขึ้นมาจนถึงยอดเขาที่ไอ้ด้ายืนอยู่ ในมือมีดอกไม้ทะเลทรายสีส้มดอกหนึ่ง เด็กน้อยยื่นดอกไม้ให้ไอ้ด้า พลังแนะนำตัวเองว่า

“ฉันคือตัวแทนของเด็กกำพร้า ซึ่งเดินทางมาจากดาวเพื่อนบ้านไม้ไกลไม้ไกลจากดวงดาวของท่าน พ่อแม่ของพวกเราเจ็บป่วยและตายไปด้วยโรคเดียวกันกับท่าน ทิ้งให้พวกเราต่อสู้ชีวิตอยู่เพียงลำพัง ฉันมาถึงที่นี่เพื่อมาเป็นกำลังใจให้ท่านในการตามหาวิเศษ”

“ขอบใจเธอมาก สำหรับดอกไม้ทะเลทรายแสนสวยซึ่งหายากยิ่งดอกนี้มันทำให้ฉันนึกถึงดอกไม้สีฟ้าเพื่อนของฉัน เธอรู้ได้อย่างไรว่าฉันคือไอ้ด้า และรู้ได้อย่างไรว่าฉันกำลังตามหาวิเศษ” ไอ้ด้ากล่าวขอบคุณและตั้งคำถามเด็กกำพร้าตอบอย่างชัดถ้อยชัดคำว่า

“ข่าวการตามหาวิเศษของท่านแพร่สะพัดไปทั่วทุกทิศของดวงดาวไปจนถึงดวงดาวของพวกเรา และที่สำคัญก็คือพวกเราได้พบกับเทพธิดาสีรุ้ง

ซึ่งเดินทางไปถึงดวงดาวของเราพร้อมกับยาวิเศษ และแจกจ่ายยาวิเศษให้กับบรรดาพ่อแม่ของเด็กๆ ซึ่งกำลังป่วยเป็นโรคเดียวกับท่าน เทพธิดาสีรุ้งบอกกับพวกเราว่า เราจะได้พบเด็กผู้กล้าหาญซึ่งจะเป็นผู้รับมอบหน้าที่นำยาวิเศษกลับไปรักษาคนนับแสนนับล้านบนโลกมนุษย์ เราจึงอยากจะมาส่งข่าวฝากท่านไปยังพ่อแม่ทั้งหลายบนโลกมนุษย์ให้ป้องกันตัวเองจากโรคร้ายนี้ หากไม่ อยากให้ลูกๆ ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าอย่างพวกเรา เราผ่านความทุกข์ทรมานมากมายจนไม่อยากจะให้มีเด็กกำพร้าเกิดขึ้นอีกแม้แต่คนเดียว” เด็กหญิงตัวน้อยผู้ฉลาดเฉลียวผิวดำกล่าวกับไอต้า

“ได้สิ! เราสัญญาว่าจะกลับไปบอกพ่อแม่ของเด็กทุกคนอย่างที่เราต้องการ แต่เมื่อไหร่ล่ะ...เทพธิดาสีรุ้งจึงจะเดินทางมาถึงดวงดาวของฉัน” ไอต้าถามด้วยความหวัง

“เทพธิดาสีรุ้งยังไม่เสร็จสิ้นภารกิจที่ดวงดาวของพวกเรา แต่เมื่อรุ่งทอแสงท่านคงจะได้พบกับเทพธิดาสีรุ้งในไม่ช้า” เด็กหญิงกำพร้าให้กำลังใจ

ไอต้า “จริงสินะ ฉันลืมนิทานเลยว่าเทพองค์ที่พาฉันมาอยู่ที่นี่บอกฉันไว้ว่ายาวิเศษนี้จะได้มาจากทุกทิศของดวงดาวเมื่อรุ่งทอแสง ขณะนี้เพื่อนๆ ของฉันคือ สายลมเหนือ ภูเขาและดอกไม้สีฟ้า กำลังออกตระเวนหายาวิเศษกันทั่วทุกทิศ ฉันจะอดทนรอจนกว่ารุ่งจะทอแสงอย่างที่เราว่า”...

(ตัดตอนมาจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **ไอต้ากับยาวิเศษ** ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

บทร้อยกรอง

สายน้

ฉันนั่งมองสายน้ในลำธาร
ฉันได้พบฉันได้เห็นความเป็นไป

ว่าสายน้ไหลจากสูงไปสู่ต่ำ
จากที่มากไปที่น้อยทุกคั้งคู่

ว่าสายน้คอยชะล้างตามทางผ่าน
ไม่รู้เหนี่ยวเรื่อยรินทุกคืนวัน

ว่าสายน้มีแต่ความชุ่มชื้น
ทั้งคนสัตว์ได้ดื่มด่ำสุขสำราญ

ฉันอยากอยู่ฉันอยากเป็นเช่นสายน้
คอยโอบเอื้อประโยชน์สุขทุกชีวิ

ที่ไหลผ่านเรื่อยเรื่อยเอื่อยเอื่อยไหล
ที่สายน้สอนให้ฉันได้รู้

ไหลเพื่อนำความสดใสนี้ไปสู่
เหมือนอุ้มชูแผ่เผื่อช่วยเหลือกัน

จนสะอาดทุกย่านแนวธารนั้น
เหมือนผูกพันในหน้าที่ไม่หนีงาน

ที่หยิบยื่นสร้างสุขทุกทางผ่าน
หล่อเลี้ยงโลกให้เบิกบานชั่วตาปี

ที่เลิศล้ำศรัทธาทำหน้าที่
ด้วยยินดีในคุณค่าของตัวเอง

อ่านเสริมบทเรียน

เขื่อน

ลมพัดกระโชก เมฆด่ำลอยผ่านไปตามกระแสลม มันลอยต่ำลง ต่ำลง
ฝนตกจากฟ้าสู่แผ่นดิน แผ่นดินชุ่มฉ่ำ พืชเริ่มเจริญงอกงาม ไตวันโตคิน
กลายเป็นป่าไม้ เป็นที่อยู่อาศัยของบรรดาสัตว์ป่านานาชนิด ยิ่งนานวันเข้า
ความอุดมสมบูรณ์ยิ่งทวีคูณขึ้น น้ำจากฟ้าค่อยๆ ซึมซับลงไปในดิน ได้พื้นดิน
เต็มไปด้วยน้ำที่ต้นไม้ช่วยเก็บไว้ให้ น้ำมากขึ้น มากขึ้น จนต้นไม้เก็บน้ำไว้
ไม่ได้ น้ำก็เอ่อล้นออกมา ไหลไปตามทิศทางต่างๆ ที่มีระดับต่ำกว่า กลายเป็น
ลำธารและแม่น้ำไหลลงสู่ทะเล

ฝนที่ตกลงมาซึ่งอยู่ตามแอ่งน้ำต่าง ๆ บ้างก็ไหลไปตามลำน้ำ เกิดเป็น
 กลุ่มน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศ กลุ่มน้ำคืออาณาบริเวณรับน้ำของแม่น้ำสายต่าง ๆ
 รวมทั้งลำน้ำสาขาของกลุ่มน้ำเหล่านั้น ดังเช่นกลุ่มน้ำเจ้าพระยา จะหมายรวมทั้ง
 กลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก

สมัยโบราณมนุษย์รู้จักสร้างสริตภังค์ (เขื่อนหรือฝาย) ป้องกันน้ำท่วม
 กรุงสุโขทัยและเก็บกักน้ำไว้ใช้ยามฤดูแล้ง สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี
 พระเจ้าปราสาททองทรงขังน้ำไว้ในธารทองแดงที่สระบุรี เพื่อประโยชน์ใน
 การทำสวนไม้ดอก เมื่อพระนารายณ์มหาราชสถาปนาเมืองลพบุรีเป็นเมืองหลวง
 พระองค์ทรงสร้างห้วยชัยเหล็กไว้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ แล้วต่อท่อน้ำไปใช้ใน
 ราชธานี

คนทั่วไปรู้จักทำท่อบก้นน้ำไว้ใช้สอยในด้านอุปโภคบริโภค ชาวบ้าน
 ทางภาคเหนือรู้จักสร้างฝายมาช่วยในการเพาะปลูก ความคิดดังกล่าวนี้
 ได้พัฒนามาเป็นเขื่อนในภายหลัง

เขื่อนที่ก่อสร้างขึ้นมาในประเทศไทย ทำได้สองวิธีคือ เขื่อนคอนกรีต
 และเขื่อนดิน เขื่อนดินเป็นเขื่อนที่ใช้ดินบดอัดเป็นชั้น ๆ ชั้นละประมาณ ๓๐
 เซนติเมตร ใส่ดินทับถมกันหลาย ๆ ชั้นขึ้นมาให้สูงจนกั้นน้ำได้ตามที่ต้องการ
 ตรงกลางมีร่องแกนเป็นดินเหนียว อัดฉีดน้ำปูนลงไปในหินรากฐานตามหลัก
 วิชาธรณีวิทยา เพื่อไม่ให้น้ำซึมผ่านรากฐานของเขื่อนได้ อัดฉีดเสร็จแล้วก็ถม
 ดินหินประเภทต่าง ๆ ตามระดับชั้นตามแบบของเขื่อน เขื่อนประเภทนี้
 ได้แก่เขื่อนแก่งกระจานในกลุ่มน้ำเพชร จังหวัดเพชรบุรี เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัด
 อุตรดิตถ์ เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนเขื่อนคอนกรีตสร้างด้วยคอนกรีตระหว่างหุบเขาสองด้าน ปกติจะ
 สร้างเป็นรูปเขื่อนโค้งเพื่อให้ตัวเขื่อนรับแรงดันของน้ำ แล้วถ่ายแรงไปยังหุบเขา
 ซึ่งหุบเขาทั้งสองด้านจะต้องแข็งแรงพอที่จะสามารถรับแรงดันของน้ำให้เขื่อน
 อยู่ตัวได้ ในการสร้างเขื่อนลักษณะนี้ไม่ต้องใช้คอนกรีตหนานัก แต่ถ้าสร้างเป็น
 เขื่อนคอนกรีตแนวตรงจะต้องใช้คอนกรีตหนา ตัวเขื่อนจึงจะมีน้ำหนักช่วยรับ

แรงดันของน้ำได้ เขื่อนชนิดนี้ได้แก่ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนกิ่วลม จังหวัดลำปาง

เขื่อนแบ่งได้สองประเภท ได้แก่ เขื่อนทดน้ำและเขื่อนเก็บกักน้ำ เขื่อนทดน้ำ คือเขื่อนที่ยกกระต๊อบน้ำให้สูงขึ้น เพื่อปล่อยน้ำลงไปตามคูคลองสู่พื้นที่เพาะปลูก เขื่อนประเภทนี้มุ่งพัฒนาการเกษตรโดยเฉพาะเขื่อนทดน้ำขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท เขื่อนวชิราลงกรณ์ จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนเขื่อนอีกประเภทหนึ่ง คือ เขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นเขื่อนอเนกประสงค์ เป็นเขื่อนกั้นหุบเขา ให้กลายเป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดมหึมา หรือเรียกว่าทะเลสาบที่มนุษย์สร้างขึ้น แล้วใช้น้ำในแหล่งน้ำแห่งนั้นๆ ไปทำประโยชน์นานาชนิด เช่น ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า และใช้ในการชลประทาน ได้แก่ เขื่อนลำนะคอง จังหวัดนครราชสีมา เขื่อนกิ่วลม จังหวัดลำปาง เขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ เขื่อนแม่งัด จังหวัดเชียงใหม่ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เขื่อนบ้านเจ้าแฉกร จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนเชี่ยวหลาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เขื่อนเก็บกักน้ำ

เขื่อนทดน้ำ

เขื่อนที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์ เป็นเขื่อนที่ช่วยลดอุทกภัย และยังช่วยป้องกันรักษาหน้าดินไว้ให้คงอยู่เพื่อปลูกพืชพรรณธัญญาหารให้อุดมสมบูรณ์ เมื่อน้ำทะเลเอ่อล้นตามฤดูกาล ยังสามารถใช้น้ำที่เก็บไว้ผลักดันน้ำทะเลออกไป ป้องกันมิให้สวนผลไม้เสียหาย

เขื่อนช่วยเก็บกักน้ำไว้ให้มนุษย์ได้ใช้ตลอดปี ทาให้มนุษย์มีน้ำไว้ใช้เพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูกที่มีจำกัด ก็ขยายปริมาณเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เขื่อนยังช่วยเก็บกักน้ำเพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งในฤดูแล้ง

น้ำในเขื่อนช่วยหมุนกังหันของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เขื่อนบางแห่งผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นจำนวนมหาศาล ทำให้ประชาชนได้ใช้ไฟฟ้าอย่างทั่วถึง

แหล่งน้ำเหนือเขื่อนกลายเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ทำให้เกิดอาชีพประมงน้ำจืด เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ และแหล่ง เทียวที่สวยงาม

แม้ว่าเขื่อนจะมีประโยชน์มากมาย แต่ในการสร้างเขื่อนทุกครั้ง เราต้องสูญเสียพื้นที่ที่เป็นป่าไม้จำนวนมาก และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหลายด้าน ดังนั้น ก่อนจะสร้างเขื่อนจึงได้มีการพิจารณาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยความรอบคอบ ทั้งทางด้านความมั่นคงของตัวเขื่อน การป้องกันน้ำท่วม การทำลายพื้นที่ป่าไม้จำนวนมหาศาล เป็นต้น เราจะต้องช่วยกันใช้น้ำใช้ไฟอย่างประหยัด เพื่อลดความจำเป็นที่จะต้องสร้างเขื่อนเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางอ้อมเพื่อสร้างความสมดุลทางธรรมชาติ และป้องกันภัยธรรมชาติได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น การปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร ก็ทำให้เขื่อนมีน้ำเก็บกักไว้ใช้ การสร้างเขื่อนจึงจะมีประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน

บทที่ ๙

สะพานดวงดาว

ธนา นั่งอยู่ใต้ร่มไม้ริมหนองน้ำมานานแล้วหลังจากต้อนเปิดมาถึงริมหนองเสียงเปิดส่งเสียงร้อง ก้าบ...ก้าบ ดังมาไม่ขาดระยะ เปิดบางตัวขึ้นจากน้ำมายืนใช้ขนผึ่งแดดอยู่ริมตลิ่ง บ้างก็กำลังว่ายน้ำหากิน ปู หอย กุ้ง และปลาเล็กๆ อย่างมีความสุข ในวันหยุดธนาจะช่วยเลี้ยงเปิดเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่

พ่อแม่ของธนามีอาชีพเลี้ยงเปิดพันธุ์ไข่คราวละหลายร้อยตัว เปิดเหล่านี้กำลังออกไข่ทุกวัน ธนาจะตื่นแต่เช้าเพื่อเก็บไข่เปิดในเล้าให้แม่นำไปขายที่ตลาด พ่อเคยพูดกับธนาเสมอว่า

“พ่อแม่เลี้ยงลูกทุกคนให้เติบโต และให้เล่าเรียนจนมีงานทำ พี่ๆ ธนาเป็นทหารอากาศ พี่นวลตาเป็นครู แล้วธนาคิดจะมีอาชีพอะไร หรือจะเลี้ยงเปิดเหมือนพ่อ การประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ล้วนเป็นสิ่งดีต่อตนเองและสังคมทั้งนั้น”

ธนาให้คำตอบพ่อในทันทีไม่ได้ว่าในวันข้างหน้าเขาจะประกอบอาชีพอะไร
จึงจะประสบความสำเร็จในชีวิตเหมือนพี่ทั้งสองคน เมื่อพ่อเห็นธนามีอาการ
ลังเลไม่กล้าตัดสินใจ พ่อจึงบอกให้ธนาคิดพิจารณาตัวเองก่อนเป็นอันดับแรก
แต่ธนาก็ยังสงสัยอยู่นั่นเอง

“พ่อครับ ผมยังไม่เข้าใจว่า การพิจารณาตัวเองจะเริ่มต้นที่ตรงไหน
ก่อน” ธนาถาม พ่อตอบว่า “สิ่งแรก...ลูกต้องรู้จักตัวเองก่อนว่ามีความ
สนใจและถนัดที่จะทำอะไร ความถนัดช่วยให้เรามีความสามารถเพิ่มขึ้น
ความมีใจรักทำให้เราพยายามขวนขวายหาความรู้ใส่ตัว ปีนี้ลูกเรียนชั้น ป.หก
แล้ว ก็น่าจะเตรียมตัวเตรียมใจเพื่อชีวิตในวันข้างหน้า”

จากที่ธนาได้พูดคุยกับพ่อในเย็นวันนั้น ธนาก็ยังให้คำตอบพ่อไม่ได้
เขามองผิวน้ำสีขุ่นที่ถูกสายลมเย็นปลายเดือนกุมภาพันธ์พัดผ่าน ทำให้
น้ำเป็นระลอกทยอยเข้ากระทบฝั่งครั้งแล้วครั้งเล่า ดงดอกหญ้าริมฝั่งที่เขียวแห่ง
จนกลายเป็นสีน้ำตาลปะทะลมดังหวีดหวิว ธนามองตัวเอง ปีนี้รูปร่างของเขา
สูงใหญ่กว่าปีที่ผ่านมา มือไม้ยาวแก้ง้างจนบางครั้งรู้สึกรำคาญ ในวันที่เขามี
สัมผัสแห่งหัววันแรก จักรา อานนท์ นริศและนักเรียนคนอื่นๆ ต่างพากัน

หัวเราะน้ำเสียงที่ผิดปรกติของเขา ธนาารู้สึกกระดากอายแทบไม่อยากจะพูดคุยกับใคร แต่ครูโกวิท ครูประจำชั้นบอกว่า ธนาไม่ควรอายเพื่อน เพราะเสียงพูดที่แหบห้าวเป็นธรรมชาติของเด็กผู้ชายที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต นักเรียนชายในชั้นก็จะเป็นเช่นนี้กันทุกคน และก็เป็นอย่างที่ครูโกวิทบอกต่อมา จักรา อานนท์ และนริศต่างก็มีเสียงพูดแหบห้าวเหมือนธนา ทุกคนต่างรู้ว่าบัดนี้ตนเองได้เริ่มเข้าสู่วัยเจริญเติบโตที่จะเป็นผู้ใหญ่แล้ว

“อาชีพลีแย่งเปิดเหมือนพ่อแม่ก็น่าจะดี พ่อแม่ยังมีรายได้เลี้ยงลูกทั้งสามคนจนเติบโตใหญ่และยังส่งเสียให้เรียน มีความรู้ประกอบอาชีพที่มั่นคงได้ถึงสองคน คงเหลือเราคนเดียว เราน่าจะเลี้ยงเปิดเหมือนพ่อแม่” ธนาคิดอยู่คนเดียว ขณะมองดูรถบรรทุกดินสามล้อคันเทดินถมที่เพื่อปลูกบ้านจัดสรรสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนที่เพิ่มขึ้นทุกวัน

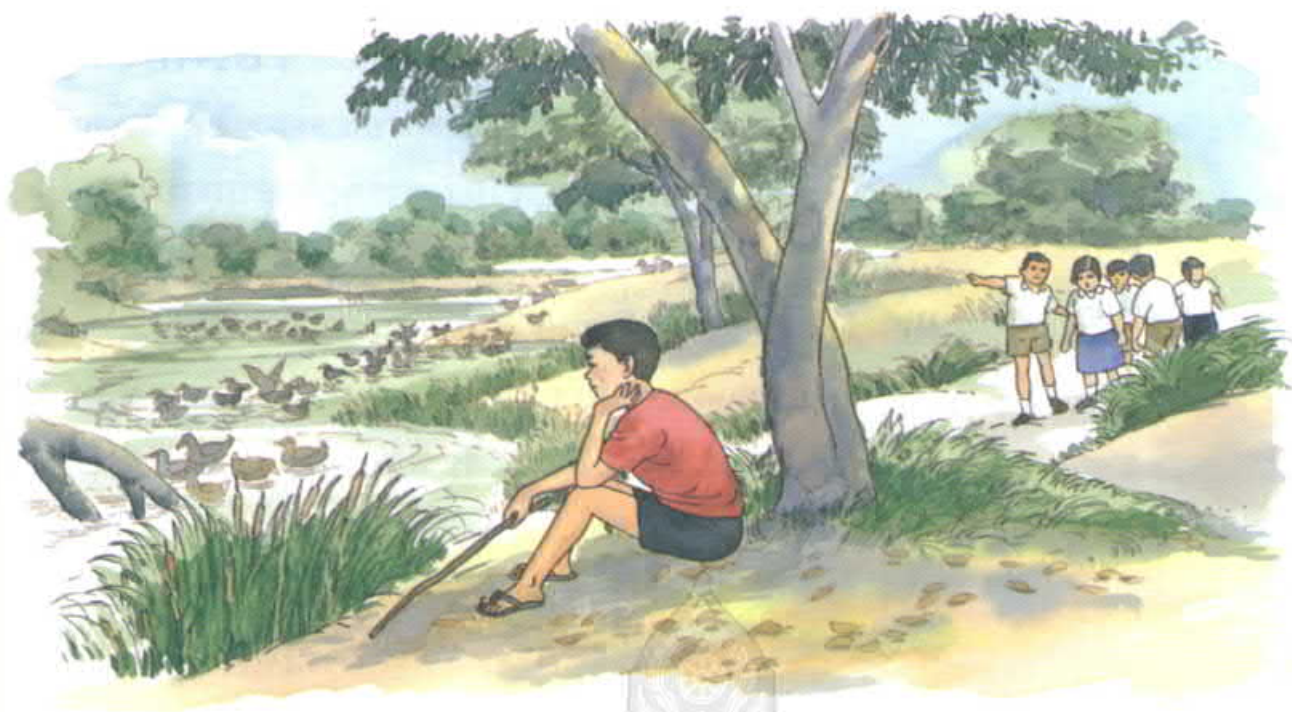
หมู่บ้านของธนาอยู่ในเขตเทศบาล ห่างจากที่ว่าการอำเภอเกือบสองกิโลเมตร ใกล้เคียง หมู่บ้านเป็นทุ่งนาและหนองน้ำน้อยใหญ่ เนื่องจากเป็นที่ค่อนข้างลุ่ม แต่บัดนี้ความเจริญได้แผ่มาถึงหมู่บ้าน บริเวณที่ลุ่มและทุ่งนาหลายแปลงถูกถมสร้างเป็นหมู่บ้านจัดสรร ชาวใหม่ล่าสุดที่ธนาได้ยินบ่อยๆ ในช่วงนี้ คืออำเภอนี้จะเลื่อนฐานะเป็นจังหวัดในเร็วๆ นี้

“เราจะต้องปรับปรุงวิธีการเลี้ยงเปิด เพราะเราคงไม่สามารถต้อนรับมาเลี้ยงโดยให้หากินตามหนองน้ำแห่งนี้ได้อีก” ธนารำพึงกับตัวเอง โดยไม่ทันสังเกตการมาของจักรา อานนท์ นริศ พวงทองและเพื่อนนักเรียนหญิงอีกสองสามคน

“เธอคิดอะไรเพลินอยู่หรือธนา พวกเราเดินมาตั้งหลายคนเธอยังไม่รู้สีกตัวเลย” พวงทองร้องถามเป็นคนแรก ธนาหันไปยิ้มให้เพื่อนๆ และมีสีหน้าแปลกใจก่อนจะเอ่ยถามว่า “พวกเธอเพิ่งกลับมาจากเรียนพิเศษที่โรงเรียนหรือ”

“ใช่ พวกเราเพิ่งจะเลิก ทำไมเธอไม่ไปเรียนล่ะ” พวงทองถาม ไม่ทันที่ธนาจะได้เอ่ย จักราพูดขึ้นก่อนว่า

“ธนาน่ะ ไม่ต้องเรียนพิเศษหรอก เขาเรียนเก่งอยู่แล้ว”

“ใช่...ใช่” อานนทักกับนริศร้องขึ้นพร้อมกัน

“ผมก็ตั้งใจจะไปเรียนเหมือนกัน แต่พ่อกับแม่มีธุระไปช่วยงานทำบุญที่บ้านญาติ ไม่มีใครเลี้ยงเปิด ผมจึงมาเลี้ยงเปิดแทนพ่อ” ธนาบอกความจำเป็นให้เพื่อน ๆ ฟัง

“พวกเราไปเรียนทุกคนหรือเปล่า” ธนาถามเพื่อน ๆ

“ขาดเธอคนเดียว นอกนั้นไปทุกคน” จักราตอบ

“ครูคงตำหนิผมสินะ ที่ผมไม่ไปเรียนพิเศษที่ครูช่วยสอนให้” ธนาพูดด้วยความรู้สึกไม่สบายใจ

“ครูถามถึงเธอเหมือนกัน พวกเราบอกครูว่า เธออาจไม่สบายก็ได้ เพราะปรกติเธอก็ไม่ชอบขาดเรียนอยู่แล้ว พ่อเลิกเรียนพวกเราแะไปที่บ้านของเธอ พบพ่อกับแม่เพิ่งกลับจากไปช่วยงานพอดี จึงรู้ว่าเธอมาเลี้ยงเปิด” อารีบอก

“ธนา ครูบอกว่าวันจันทร์ที่จะถึงนี้ จะมีครูมาแนะแนวการเรียนต่อให้พวกเราฟังด้วย” จักราบอก “เออ...ครูถามว่าใครจะเรียนต่ob้าง พวกเรายกมือเกือบทุกคนมี นริศ อารี และดวงใจสามคนที่ไม่ยกมือ” จักราพูด

ธนาหันไปทางนริศพลางถามว่า “นริศ เธอจะไม่เรียนต่อหรือ”

นริศก้มหน้ามองพื้น เสียงเปิดร่ำร้องดังมาจากริมหนอง พวกมันยืนเรียงกันเป็นทิวแถว บ้างไข่น บ้างกำลังชูคอส่งเสียงร้อง นริศเงยหน้าสบตาเพื่อนด้วยสีหน้าครุ่นคิดก่อนบอกว่า

“ผมยังไม่กล้ายกมือให้คำตอบครู ทั้งที่ผมก็อยากเรียนต่อ หลวงลุงคงไม่มีทุนให้เรียน หลวงลุงเคยบอกว่า เมื่อผมเรียนจบชั้น ป.หก แล้วจะให้บวชเรียน” นริศบอก เพราะเขากำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่อายุสี่ขวบ พ่อแม่ของเขาเสียชีวิตด้วยโรคประจำตัวในเวลาไล่เลี่ยกัน ลุงของเขาที่บวชเป็นพระได้นำมาเลี้ยงอยู่ที่วัด และส่งเสียให้เรียนหนังสือจนกระทั่งบัดนี้ นริศเป็นคนเงียบๆ แต่มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนๆ ในโรงเรียนรักใคร่เขาทุกคน

“ผมคิดว่า ผมอยู่วัดกับหลวงลุง ได้บวชเรียนก็ดีเหมือนกัน จะได้ช่วยสืบต่อพระศาสนา” นริศพูดถึงตัวเอง

“จริงอย่างที่เธอว่าแหละนะ ครูโกวิทยังเคยบอกว่าคนที่บวชเรียนตั้งแต่เด็ก จะได้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นการสืบทอดพระศาสนา จะมีความรู้ได้เช่นเดียวกับการศึกษาในโรงเรียน” พวงทองพูด

“เธอจะบวชเรียนหรือเปล่านั้น พวงทอง” อานนท์แก้งถามพวงทอง ทำให้มีเสียงหัวเราะดังขึ้นจากทุกคน

“เธอก็... พวกเรากำลังวางแผนการเรียนต่อ เธอยังจะมาชักไปให้เรือเสีย” พวงทองต่อว่า พลังค์นอนปะหลับปะเหลือก ดวงใจซึ่งเงิบพังอยู่นาน จึงถือโอกาสพูดว่า

“พวงทองวางแผนว่าจะเรียนต่อจนจบมัธยมแล้วสอบเข้าเรียนพยาบาลต่อจ้ะ”

“ก็เหมาะทีเดียว พวงทองเป็นคนมีเมตตา ชอบช่วยครูในห้องพยาบาล จนครูเลือกให้เป็นเจ้าหน้าที่พยาบาลคอยช่วยเหลือใครๆ เวลาเจ็บป่วย” จักราสันับสนุนและพูดต่อว่า “ผมกับอานนท์เคยพูดกันว่าอยากเป็นตำรวจ เราจะเป็นผู้รักษากฎหมายให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนทั่วไป”

“พอละ พวกเราเห็นเธอกับอานนท์เล่นตำรวจจับขโมยกันแทบทุกวัน” อารีพูดยิ้มๆ และเอ่ยว่า “สำหรับฉันคงจะใช้ฝีมือที่มีอยู่ในตัวนี้แหละทำมา

หากิน ฉันจะช่วยแม่ขายข้าวแกงเพราะฉันชอบค้าขาย แม่บอกว่า ถ้าได้ฉันช่วย
อีกแรงหนึ่ง แม่จะเข้าร้านขายแทนแผงลอยเล็กๆ ที่มีอยู่”

“พวกเราเชื่อว่า ร้านขายข้าวแกงของเธอต้องขายดีแน่ๆ ครูประไพศรี
ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ยังชมว่าเธอทำกับข้าวอร่อย ฝีมือพอๆ
กับครูเลยทีเดียว” พวงทองพูด

“ฉันชอบเรียนงานบ้านของครูประไพศรีมาก โดยเฉพาะชั่วโมงทำ
อาหาร ทำให้ฉันมีความรู้นำไปปรับปรุงทำอาหารที่แม่ขาย ทำให้ลูกค้าติดอก
ติดใจฝีมือเรา” อารีพูด

“ดวงใจละ มีแผนการจะทำอะไร เล่าให้พวกเราฟังบ้างสิ” อานนท์หันไป
ถามดวงใจ ดวงใจยัปเดตพลางยิ้มและพูดว่า “ฉันคงเอาดีทางงานประดิษฐ์
เพราะฉันชอบและเรียนได้ดีที่สุด ตอนนี้เจ้าของร้านประดิษฐ์ดอกไม้ในตลาดมา
ขอตัวฉันกับพ่อแม่ให้ไปทำงานที่ร้านของเขา หลังจากงานวันประถมศึกษาแห่ง
ชาติที่เขาเห็นฉันชนะเลิศการประดิษฐ์ดอกไม้จากเศษวัสดุ ฉันคงจะได้ประดิษฐ์
เศษวัสดุเป็นของใช้ ของที่ระลึกขายก็คราวนี้แหละ”

“หลังจากจบ ป.หก แม้ฉันจะต้องออกจากโรงเรียนไปทำงานหารายได้ช่วยพ่อ แม่ ฉันกับอารีพูดกันว่า ตอนเย็นเราจะไปสมัครเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เราอยากมีความรู้สูงๆ เพื่อพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น” ดวงใจพูดด้วยน้ำเสียงหนักแน่น แสดงถึงความตั้งใจจริงของเธอ

“ดวงใจกับอารีคิดเรียนอย่างนี้ก็ดี เราอยู่ที่บ้านหรือทำงานอยู่ในไร่นาก็เรียนมหาวิทยาลัยได้ เรามีมหาวิทยาลัยเปิด เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อย่างฟิยุทธนา ทำงานแล้วก็เรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง อาทิตย์ที่แล้วพ่อได้รับจดหมายจากพี่ชายว่าจะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรแล้ว” ธนาพูด

“จริงอย่างธนาว่าแหละนะ ผมดูโทรทัศน์เห็นเด็กๆ นั่งอยู่บนหลังควายก็เรียนหนังสือได้ เพราะมีบทเรียนจากรายการวิทยุ ทางด้านโทรทัศน์เราก็มีดาวเทียมไทยคมเพื่อสื่อสารการศึกษาไปทุกหลังคาเรือน มีหนังสือนิตยสารการศึกษา บอกให้เราทราบว่า วันนี้จะมีเนื้อหาบทเรียนใดออกอากาศบ้าง” จักราเสริม เพราะเขาก็เป็นผู้หนึ่งที่สนใจข่าวสารบ้านเมืองจากวิทยุและโทรทัศน์

“นักวิชาการใหญ่อย่างธนาละ จะวาดหวังอนาคตตัวเองอย่างไร” อานนท์ หันไปสัพยอกหยอกล้อธนาตามนิสัยตลกของเขา

“เลี้ยงเปิดขายไข้อย่างไรละ” ธนาตอบหน้าตาเฉย ทำให้เพื่อน ๆ หัวเราะกับการทำหน้าซื่อ ๆ ของเขา ธนาพูดต่อไปว่า “ผมเห็นว่าอาชีพเลี้ยงเปิดของพ่อแม่เป็นอาชีพสุจริต มีอิสระ และมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้เป็นอย่างดี ถ้าเราได้ศึกษาหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์และวิธีเลี้ยงเปิดให้ดีขึ้น คงจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ส่วนตัวผม ผมได้วิเคราะห์ตัวเองแล้วพบว่า ผมเป็นคนรักอิสระ ชอบเลี้ยงสัตว์และรักต้นไม้ จึงคิดว่าผมน่าจะเป็นเกษตรกรมากที่สุด เพราะนอกจากผมจะได้เลี้ยงเปิดแล้ว พ่อแม่มียังมีที่ดินมากกว่า ๑๐ ไร่ ให้ผมไว้สำหรับทำการเกษตรได้อีก และประการสำคัญที่สุดผมจะได้อยู่ดูแลพ่อแม่ซึ่งจะมีอายุมากขึ้นทุกวัน ดังนั้น ผมจึงวางแผนชีวิตไว้ว่า เมื่อผมเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ผมจะเรียนต่อทางการเกษตร เพื่อกลับมาทำอาชีพเป็นเกษตรกร อยู่บนผืนแผ่นดินที่พ่อแม่มอบให้” ธนาวาดหวังด้วยท่าทางมุ่งมั่นจริงจัง

ขณะที่เด็ก ๆ คุยกันอยู่นั้น พลันได้ยินเสียงเปิดร้องดังมาอย่างตลกใจ ธนารีบลุกขึ้นเป็นคนแรก

“ต้องมีหามาไล่กวดเปิดแน่ ๆ” ธนาวิ่งบอกทุกคนพลางคว้าไม้ยาวที่พิงไว้กับโคนต้นไม้แล้วรีบวิ่งออกไป มีเพื่อน ๆ วิ่งตามไปอย่างกระชั้นชิด พอพ้นแนวป่ากกชายหนองน้ำ ทุกคนก็มองเห็นสุนัข ๒-๓ ตัว กำลังไล่ต้อนเปิดฝูงหนึ่งประมาณ ๗-๘ ตัว เพื่อไม่ให้หนีลงน้ำ เปิดเหล่านั้นต่างหนีกระเซอะกระเซิง ล้มลุกคลุกคลานพร้อมส่งเสียงร้องอย่างน่าเวทนา

ฝูงสุนัขต้อนไล่ต้อนไม่ให้เปิดตัวใดตัวหนึ่งหนีลงน้ำ แต่เปิดเหล่านั้นพยายามจะหนีเอาตัวรอด เพราะเป็นทางเดียวที่มันจะปลอดภัย สุนัขตัวหนึ่งตะครุบและจับเปิดตัวหนึ่งได้ เด็ก ๆ วิ่งเข้าไปพลางส่งเสียงขับไล่ สุนัขพากันตกใจวิ่งแตกกระจายไป บังเอิญสุนัขที่คาบเปิดวิ่งสวนมาทางธนา และอยู่ในระยะที่ไม่ในมือของเขาคงจะฟาดถึง ธนาจึงไม่รอช้า รีบหวิดไม้ลงกลางลำตัวสุนัข

ตัวนั้นทันที มันส่งเสียงร้องอย่างตลกๆ ทำให้เปิดเคราะห์ร้ายตัวนั้นหลุดจากปากสุนัข มันพยายามจะวิ่งกลับไปหาฝูง ขาของมันบาดเจ็บ ส่วนสุนัขตัวนั้นวิ่งกระเจิงหายไป อานนท์จึงอุ้มเปิดเคราะห์ร้ายตัวนั้นไว้

“แข่งขาหักไหม” นริศถาม พลังก็มองดูที่ขาเปิด

“ผมคิดว่า ขาคงไม่หักหรอก เคราะห์ดีพวกเรามาช่วยไว้ทัน” ธนาพูด

“อานนท์ วางให้มันเดินดูซิ” ดวงใจบอก

อานนท์ก็ปล่อยให้มันเดินดูที่พื้น แม่เปิดสาวชุดครอง ก้าน... ก้าน รีบวิ่งเข้าไปหาพรรคพวก พวกเด็ก ๆ มองตามอย่างตลกๆ ที่มันไม่เป็นอะไรมาก

“มันคงเจ็บขา คู่มันเดินกะเผลกกะเผลกนิดหน่อย” อารีพูด

“ถ้าเปิดถูกหมากัดตาย ผมต้องถูกพ่อตำหนิแน่” ธนาบอกกับทุกคน เพื่อน ๆ ต่างโล่งอกไปด้วย เปิดตัวนั้นก็ลงไปนอนกับเปิดตัวอื่นได้อย่างปรกติ ลักครู่เพื่อนทุกคนต่างขอตัวแยกย้ายกลับบ้านของตน

ตะวันบ่ายคล้อยมากแล้ว ธนาจึงต้อนเปิดเข้าเล้า หลังจากนั้นก็นำข้าวเปลือกใส่รางขุนเปิดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้พวกมันกินอาหารให้อิ่ม พ่อบอกธนาว่า ถ้าเปิดได้กินข้าวเปลือกจะไซ่ดก และมีไข่แดงสีเข้ม ทำให้ขายได้ราคาดี

วันเวลาผ่านไปต้นลำทมหน้าโรงเรียนผลัดใบจนหมดต้น มันเริ่มมีช่อดอกยาวออกมาและมีดอกตูมผลิแตกออกที่ปลายยอด ครูโกวิทบอกกับเด็กๆ ว่า เมื่อใดดอกลำทมบานขาวเต็มต้นแล้ว วันสอบปลายปีก็จะเริ่มขึ้น ดอกลำทมบานเป็นสัญลักษณ์ของการเรียนจบของนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน ธนาและเพื่อนร่วมชั้นต่างจะมักเขม้นเตรียมตัวอ่านทบทวนบทเรียนต่างๆ ที่เรียนมาแล้ว ห้องสมุดของโรงเรียนก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่ธนาและนักเรียนทุกคนเข้าไปค้นคว้า อ่านหนังสือ แต่ก็มีนักเรียนบางคนที่ยังทำตัวเหลวไหล ไม่อยากอ่านหนังสือ จนครูโกวิทต้องเฝ้าเตือนให้มีจิตสำนึกและรู้จักคิด

ในที่สุดวันสอบปลายปีก็มาถึง ธนา จักรา อานนท์ นริศ พวงทอง อารี ดวงใจ และนักเรียนคนอื่นๆ ต่างตั้งใจสอบกันอย่างเต็มที่ การสอบแต่ละกลุ่มประสบการณ์ผ่านไปด้วยความมั่นใจกันทุกคน จนกระทั่งการสอบผ่านมาถึงวันสุดท้าย

ธนาเดินออกมาจากห้องสอบเกือบคนสุดท้าย ที่จริงธนาเสร็จก่อนเวลาเกือบครึ่งชั่วโมงแล้ว แต่เขาเป็นคนรอบคอบจึงนั่งอ่านตรวจทานข้อสอบที่ทำเสร็จแล้ว จนแน่ใจว่าทำข้อสอบครบทุกข้อ

ธนาเดินมาหยุดยืนอยู่ที่หน้าระเบียบ ทิวบริเวณโรงเรียนค่อนข้างเงียบ เพราะนักเรียนชั้นอื่นๆ ต่างหยุดเรียนเพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สอบปลายปี สายตาของเขามายุดอยู่ที่ต้นลำทมที่ปลูกเป็นทิวแถวตามแนวรั้วด้านหน้าอาคารเรียน ดอกลำทมร่วงลงจากต้น ช่างไม่ต่างไปจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่จะต้องอำลาโรงเรียนไป แม้จะยังรักอาลัยอาวรณ์โรงเรียนและครูที่เคยอบรมสั่งสอน

วันสอบปลายปีผ่านไปแล้ว ทุกคนรู้สึกโล่งอกและมีความหวังว่าจะสอบผ่าน สิ่งที่ทุกคนจะต้องทำร่วมกันอีกคือ การฝึกซ้อมละครที่จะแสดงในวันมอบประกาศนียบัตร ครูโกวิทมอบหมายให้ธนาแต่งเรื่องเพื่อแสดงละครให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองชมในวันนั้น

“พวกเราไปนั่งที่ม้าหินอ่อนได้ร่มก้ามปูเถอะ จะได้ซ่อมละครกัน” ธนาชวนเพื่อน พลาเดินนำหน้าไปยังม้าหินที่เข้าชุดกันอยู่ได้ร่มไม้

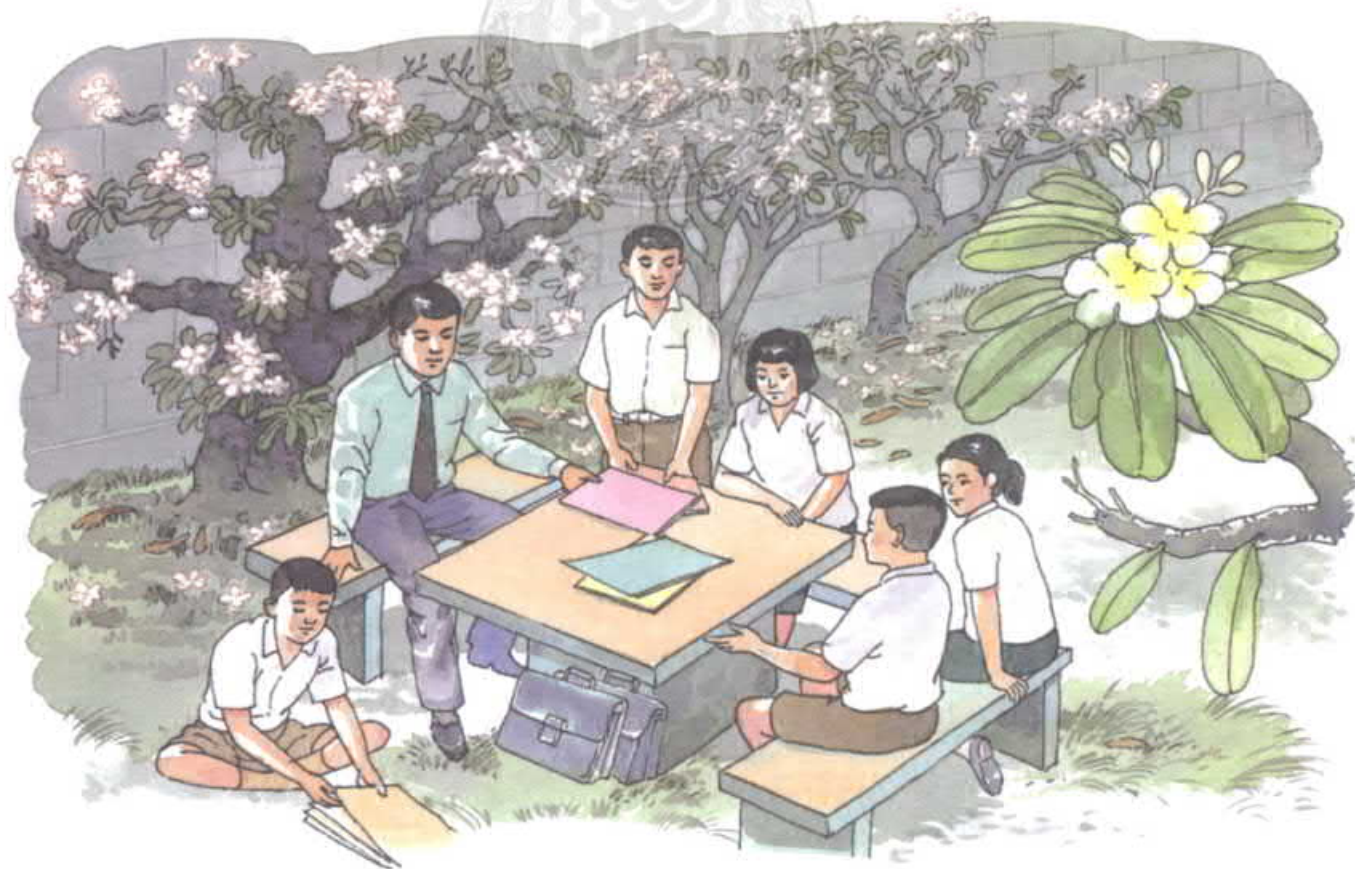
“ธนาแต่งเรื่องอะไร” พวงทองถาม เมื่อทุกคนนั่งลงแล้ว

“เรื่องสะพานดวงดาวครับ” ธนาตอบ

“ชื่อเก๋จัง พอจะบอกความหมายได้หรือเปล่าจ๊ะ” ดวงใจถามเสียงใส

ธนายับตัวก่อนตอบว่า “สะพานดวงดาวหมายถึงเส้นทางไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะต้องมีความมุ่งมั่นและอดสาหะพยายาม และรู้จักวางแผนชีวิต”

หลังจากนั้นธนาเล่ารายละเอียดของเรื่องให้ทุกคนฟัง เพื่อจะให้แต่ละคนรับบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย การฝึกซ้อมได้เริ่มขึ้น โดยมีครูโกวิทนั่งให้คำปรึกษาอยู่ใกล้ๆ แดดยามบ่ายสาดแสงผ่านท้องฟ้าสีคราม พร้อมสายลมพลิ้วพัดดอกกลั่นทมร่วงผล็อยๆ ลงสู่พื้นเบื้องล่าง แลดูเก๋ื่อนกลาดดังพื้นหญ้าสีน้ำตาลปูด้วยพรมดอกไม้สีขาวนวลงามตา

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย ต้องรู้ความหมายของคำ หน้าที่ของคำในประโยค และใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะและบุคคล จึงจะสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้องตามที่ต้องการ ดังนี้

๑. คำที่มีความหมายเหมือนกัน บางคำใช้ในภาษาพูดและภาษาเขียน บางคำใช้เฉพาะในบทร้อยกรองหรือบทเพลง เช่น

ป่าไม้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธาร

สายน้ำที่ไหลไม่ขาดสาย

คนสัตว์ทั้งหลายได้อาศัย

ดื่มกินน้ำจากธาราชาลาลัย

นี่คือคุณยิ่งใหญ่แห่งสายธาร

๒. คำคำเดียวที่มีความหมายหลายอย่าง จะมีความหมายแตกต่างกัน ตามหน้าที่ของคำในประโยค เช่น

ฉันใช้ทัพพีตักข้าว

ลูกๆ ชอบนอนหนุนตักแม่

๓. คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน บางครั้งใช้แทนกันไม่ได้ เช่น

เขาใช้มีดปาดแต่งโมส่วนที่เน่าทิ้ง

ป่าเถื่อนเนื้อเป็นชิ้นๆ เพื่อนำไปตากแห้ง

๔. คำบางคำแม้จะมีความหมายเหมือนกัน แต่ต้องใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ เช่น

เด็กๆ ไม่ควรนอนดึก

หลวงพ่ोजำวัดอยู่ในกุฏิ

เจ้าหญิงบรรทมอยู่ในพระอู่ (เปล)

การเชื่อมความหรือเชื่อมประโยค

การพูดหรือการเขียนข้อความให้ต่อเนื่องกัน ต้องเลือกใช้คำสันธานที่เหมาะสมมาเชื่อมประโยคหรือข้อความให้ได้ใจความสมบูรณ์ กระชับรัดกุม สละสลวย คำสันธานอาจเป็นคำเดียวหรือกลุ่มคำก็ได้

ลักษณะการเชื่อมประโยคหรือข้อความจำแนกได้ดังนี้

๑. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความคล้ายตามกัน ใช้คำสันธาน เช่น และ ก็...จึง แล้วก็ ฯลฯ

ฉันกินข้าวเช้า

ฉันช่วยพ่อแม่ทำงาน

ฉันกินข้าวเช้าแล้วก็ช่วยพ่อแม่ทำงาน

๒. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความขัดแย้งกัน ใช้คำสันธาน เช่น ถึง...จะ แต่ทว่า แต่ ฯลฯ

เธอร่ำรวย

เธอไม่มีเพื่อน

ถึงเธอจะร่ำรวย แต่เธอไม่มีเพื่อน

๓. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้คำสันธาน เช่น หรือ ไม่...ก็ มิฉะนั้น ฯลฯ

เธอจะยืน

เธอจะนั่ง

เธอจะยืนหรือจะนั่ง

๔. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน ใช้คำสันธาน เช่น จึง เพราะ...จึง ฯลฯ

เขาขยัน

เขาสอบได้คะแนนดี

เขาขยันจึงสอบได้คะแนนดี

๕. เชื่อมประโยคหรือข้อความแสดงความเปรียบเทียบ ใช้คำสันธาน เช่น เหมือนกับ ราวกับ กว่า อย่าง ฯลฯ

เขาวิ่งเร็ว

ลมพัด

เขาวิ่งเร็वरาวกับลมพัด

การใช้ภาษา

การฟังสิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน

การฟังสิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชนเป็นการฟังรายการที่สนุกสนาน เพลิดเพลินจากวิทยุและโทรทัศน์ เช่น เพลง บันเทิง การแสดงต่างๆ เป็นต้น การฟังรายการเหล่านี้ นอกจากได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังได้รับประสบการณ์ทางด้านภาษาหลากหลาย และได้ความรู้ ความคิดจากสิ่งที่ฟังอีกด้วย

การฟังสิ่งบันเทิงจะต้องฟังรายการที่หลากหลาย รู้จักเลือกรายการตามความต้องการของตนตามเวลาที่มีอยู่ รู้จักประมาณเวลาให้พอเหมาะไม่มากจนเกินไป รู้จักหาความเพลิดเพลินและประเมินคุณค่าโดยรู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และบอกได้ว่าดีหรือไม่ดี มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

**รู้จักเลือกรายการ ประมาณเวลาให้พอเหมาะ
เสาะหาความเพลิดเพลิน ประเมินเรื่องที่ฟัง**

การเขียนบัตรเชิญ

การเชิญเกิดจากการจัดงานขึ้น แต่เดิมเจ้าภาพจะไปเชิญแขกด้วยวาจา เมื่อสังคมขยายออกไปมากจึงต้องใช้บัตรเชิญแทน เพราะแขกที่จะเชิญมามีจำนวนมาก และแขกเหล่านั้นอยู่ห่างไกล

ลักษณะสำคัญของบัตรเชิญจะต้องกล่าวถึง ชื่อของเจ้าภาพ โอกาสที่เชิญสถานที่ วันและเวลา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการเขียนบัตรเชิญ งานอุปสมบท

นายอุทัย - นางอุษา ลักษณะงาม
มีความยินดีขอเรียนเชิญร่วมงานอุปสมบท

นายชาติตรี ลักษณะงาม

วันอาทิตย์ที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๘

ณ พัทธสีมา วัดอุฬาราม อ.เมือง จ.ขอนแก่น

เวลา ๙.๐๐ น. พิธีอุปสมบท

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล

กรรมใดที่ผู้อุปสมบทได้ล่วงเกินด้วยกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม

ขอได้โปรดอโหสิกรรม แก่ผู้อุปสมบทด้วย

การส่งบัตรเชิญอาจจะส่งด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ หรือตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ การเชิญผู้ใหญ่ที่ผู้เชิญเคารพนับถือควรจะไปเชิญด้วยตนเอง ส่วนบุคคลนอกจากนั้นอาจจะใช้ส่งไปรษณีย์ หรือประกาศทางหนังสือพิมพ์ ตามที่เห็นเหมาะสม แขกที่เชิญมาควรจะเป็นญาติสนิทมิตรสหายที่ใกล้ชิด เพราะจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

การเขียนบัตรอวยพร

ปัจจุบันเรามีการส่งบัตรอวยพรให้แกกันในโอกาสต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันเกิด วันครู วันแห่งครอบครัว (วันสงกรานต์) วันสำคัญทางศาสนา วันสำเร็จการศึกษา เยี่ยมผู้ป่วย ฯลฯ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ ความรัก ความปรารถนาดี และความผูกพันที่มีต่อกัน

ลักษณะสำคัญของบัตรอวยพร จะต้องกล่าวถึงว่า อวยพรในโอกาสใด คำอวยพร และชื่อของผู้อวยพร

ตัวอย่างบัตรอวยพรโดย...

ในโอกาสวันครู ปี ๒๕๔๑

ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย

โปรดดลบันดาลให้ คุณครูสุทิน ทองใส และครอบครัว

จงเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ

สัมฤทธิ์ผลในสิ่งอันพึงปรารถนา ทุกประการเทอญ

เด็กหญิงเพชรภรณ์ รื่นรมย์

การใช้โวหารในการเขียน

สาธกโวหาร

สาธกโวหารเป็นข้อความที่ใช้เขียนอธิบาย แสดงความคิดเห็นและวิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

การกระทำความดีสามารถทำได้ด้วยกันทุกคน เราพึงระลึกอยู่เสมอว่า เราอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้อย่างมีความสุขและอย่างภาคภูมิใจ เพราะบรรพบุรุษไทยได้ต่อสู้เพื่อรักษาแผ่นดินผืนนี้ด้วยเลือด ด้วยเนื้อ และด้วยชีวิต ดังเช่นคุณหญิงโม

แม้ท่านจะเป็นสตรี ท่านยังได้ใช้อุบายอย่างฉลาดเฉลียว สามารถเอาชนะทหารของเจ้าอนุวงศ์ กษัตริย์แห่งเมืองเวียงจันทน์ จนได้รับพระราชทานนามว่า ท้าวสุนาริ

พรรณนาโวหาร

พรรณนาโวหารเป็นข้อความที่ใช้เล่าเรื่องราวละเอียดจนผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพได้
ตัวอย่าง

ฉันยังจำได้ พ่อเคยเล่าว่า พ่อเคยร้องกล่อมโอรสให้ฉันนอน มือหนึ่งของพ่อจับหนังสือพิมพ์อ่านไม่ค่อยถนัดนัก อีกมือหนึ่งพ่อไกวเปลห่อกล่อมให้ลูกนอน วันนี้ไม่มีพ่ออีกแล้ว ฉันคิดถึงพ่อ

แม่รักลูกลูกก็รู้อยู่ว่ารัก คนอื่นสักหมื่นแสนไม่แมนเหมือน
จะกินนอนนอนว่าเมตตาเดือน จะจากเรือนร้างแม่ไปแต่ตัว
(ขุนช้าง-ขุนแผน)

บรรยายโวหาร

บรรยายโวหารเป็นข้อความที่เล่าหรือชี้แจงเกี่ยวกับการสังเกต การเล่าเรื่อง การรายงานและวิธีการต่างๆ
ตัวอย่าง

สัตว์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงควรช่วยกันคุ้มครองรักษาและป้องกันการทำลาย

บทร้อยกรอง

ความเพียร

หมั่นเพียรเรียนรู้แต่
เมื่อเติบโตตามเลา
หาकिनกอบการเอา
เพียรชอบประกอบกู้

มีเพียรประจักษ์ได้
มากประมาณโกฏิ นับ
เป็นพื้นภาคภูมิรับ
ความสุขสมบัติล้วน

ผู้ดีมีชาติเลี้ยง
ประมาทจิตรคิดทง
ไปเพียรกลับพาพงศ์
นานหน้อยค่อยตกช้า

ชนใดมีชาติช้า
เพียรอุตสาหะพยายาม
อยู่บดอยู่ฝนความ
กลับยศใหญ่ยิ่งขึ้น

ขาดเพียรสิ่งหนึ่งนี้
คืออัปมงคลชัก
ห้ามทรัพย์อีกยศศักดิ์
เป็นอภัพแล้วแล

ยังเยาว์
เล่าให้รู้
ประโยชน์ ดนเฮย
ก่อสร้างตนเกษม

ชุมทรัพย์
ไปถ้วน
การร่ำ เรียนนา
เสร็จได้โดยเพียร

กุลวงศ์
เชื่อน้ำ
ตนเลื่อม สุนัข
หมดเชื่อมีชุม

เลวทราวม
หมั่นหมั่น
รู้แก่ เกินแฮ
เช่นเชื่อผู้ดี

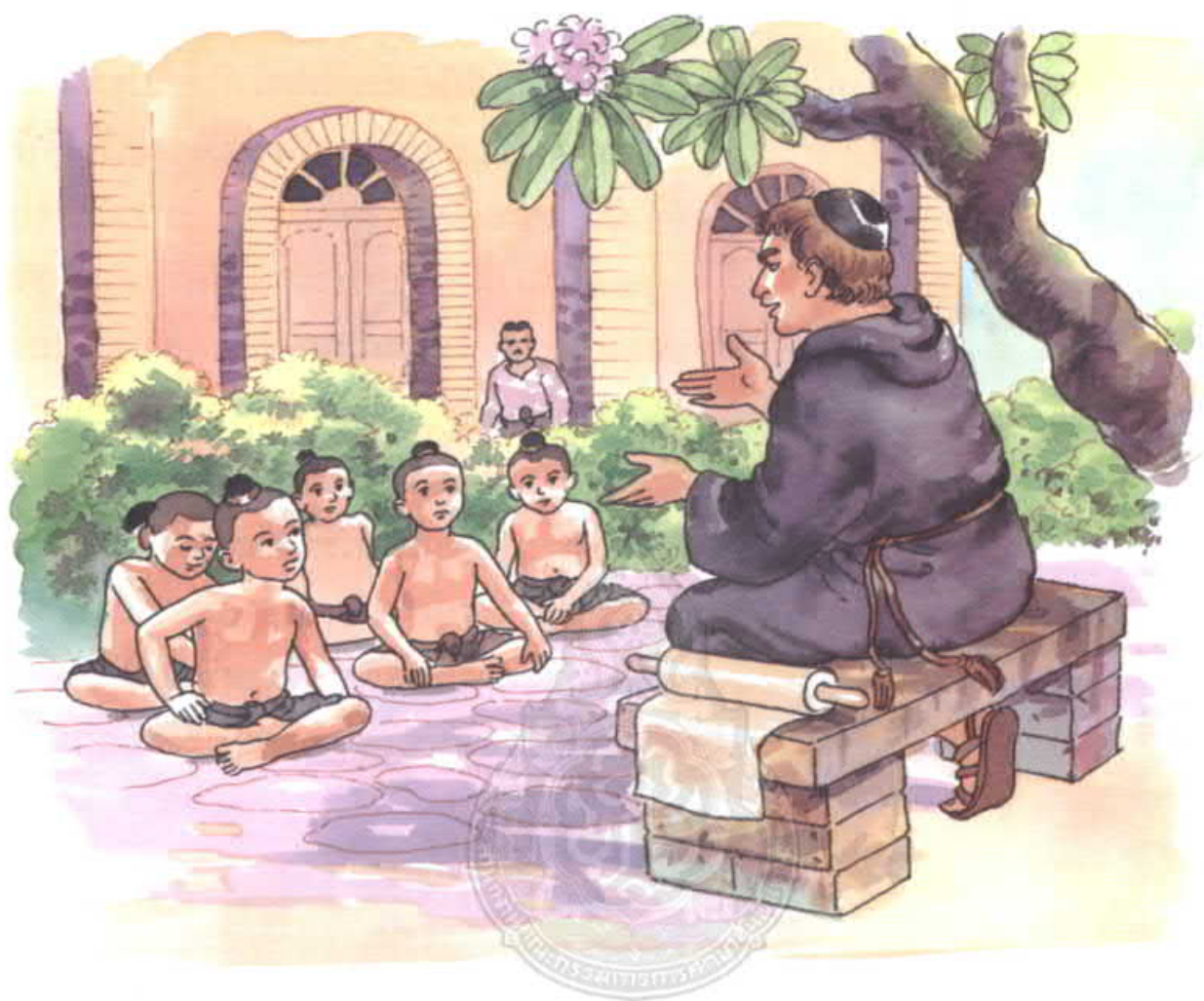
ชั่วหนัก
ถ่อยแท้
ความสุข สบายแฮ
ตลอดทั้งโลกธรรม

บทอ่านเสริมบทเรียน

รำลึกถึงศรีปราชญ์

จากบทความของหลวงบุญมานพพาณิชย์ ในหนังสือภาษาและหนังสือ ได้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวของศรีปราชญ์ โดยกล่าวว่า แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา เป็นยุคทองแห่งวรรณคดี มีนักปราชญ์ราชกวีเกิดขึ้นหลายคน เช่น พระศรีมโหสถ พระโหราธิบดี พระมหา-
 ราชครู ขุนเทพกวี และศรีปราชญ์แม้แต่พระมหากษัตริย์คือ สมเด็จพระ-
 นารายณ์มหาราช ก็ทรงเป็นกวี และทรงอุปถัมภ์กวีไว้ในราชสำนัก

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนี้ มีบาทหลวงฝรั่งเศสเข้ามาสอนศาสนาคริสต์และได้ตั้งโรงเรียนสอนหนังสือแก่เด็กไทยให้มีความรู้ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระวิตกว่า ถ้าไม่ทะนุบำรุงการศึกษาของไทยให้เจริญรุ่งเรืองก็จะเสียเปรียบต่างชาติ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระโหราธิบดีแต่งหนังสือจินดามณี เมื่อ พ.ศ. ๒๒๑๕ นับเป็นตำราเรียนภาษาไทยเล่มแรกของไทย ทำให้การศึกษาภาษาไทยแพร่หลายออกไป

มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่ง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราชนิพนธ์โคลงว่า

อันใดย้าแก้มแม่
ยุงเหือบฤวันพราย

หมองหมาย
ลอบกล้ำ

พระองค์ไม่สามารถทรงพระราชนิพนธ์ต่อจนจบบทได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระโหราธิบดีแต่งต่อให้จบ แต่พระโหราธิบดีก็ยังแต่งต่อไม่ได้ จึงนำแผ่นกระดานที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราชนิพนธ์โคลงค้างไว้ไปที่บ้านพอรุ่งขึ้นก็ปรากฏว่ามีผู้แต่งต่อจนจบ มีใจความดังนี้

อันไฉย้าแก้มแม่
ยุงเหือบถารีนพราย
ผิวชนแต่จะกราย
ใครจักอาจให้ช้า

หมองหมาย
ลอบกล้า
ยังยาก
ชอกเนื้อเรียมสงวน

พระโหราธิบดีได้นำโคลงบทนี้ขึ้นทูลถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และกราบทูลว่าผู้ที่แต่งโคลงบทนี้ต่อจนจบคือบุตรชายของตน ซึ่งมีอายุเพียง

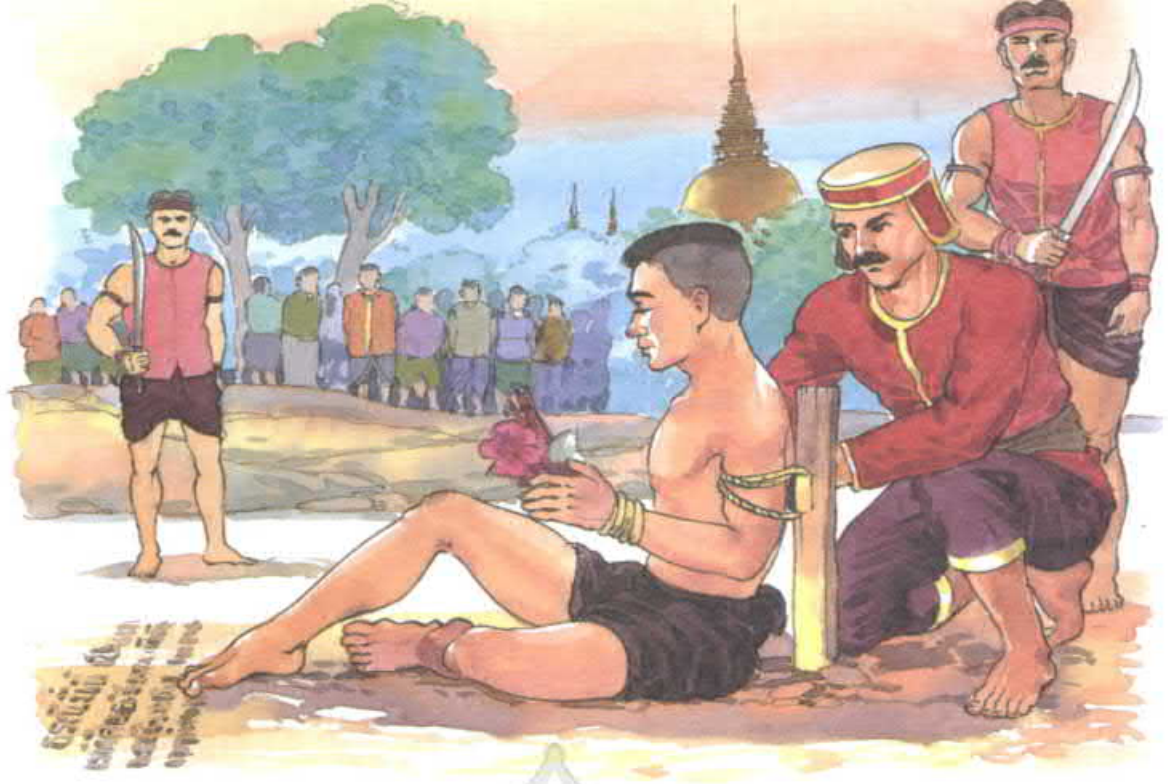

๑๑ ขวบ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพอพระราชหฤทัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้เข้ามารับราชการอยู่ในวัง และได้รับพระราชทานนามว่า ศรีปราชญ์

ศรีปราชญ์มีความชำนาญในการแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน จนเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้รับพระราชทานรางวัลอยู่เสมอ และมีสิทธิ์เข้าออกนอกในได้ตลอดเวลา แต่ศรีปราชญ์เป็นคนเจ้าชู้ ได้ลอบแต่งโคลงแสดงความรักถึงสนมในพระราชวัง ซึ่งเป็นการผิดราชประเพณี มีโทษถึงประหารชีวิต พระโหราธิบดีได้ทูลขอให้งดโทษประหาร จะลงโทษสถานใดก็สุดแล้วแต่จะโปรด

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงเนรเทศศรีปราชญ์ไปอยู่กับเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อชาวเมืองรู้ว่าศรีปราชญ์เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนก็มาขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์มาก ต่อมาศรีปราชญ์รักใคร่ชอบพอกับสนมคนหนึ่งของเจ้านครศรีธรรมราช ความทราบถึงเจ้านครจึงกริ้วมาก และรับสั่งให้ทหารนำตัว

ศรีปราชญ์ไปประหารชีวิต เพชฌฆาตได้นำตัวศรีปราชญ์มัดกับหลักประหาร
ก่อนจะถูกลงดาบ ศรีปราชญ์ได้ใช้เท้าเขียนโคลงบทหนึ่งว่า

ธรรณีนี	เป็นพยาน
เราก็คิษย์มีอาจารย์	หนึ่งบ้าง
เราผิดท่านประหาร	เราชอบ
เราบ่ผิดท่านมล้าง	ดาบนั้นคืนสนอง

เชื่อกันว่า หลังจากเพชฌฆาตประหารชีวิตศรีปราชญ์แล้ว ได้นำดาบไป
ล้างที่สระน้ำแห่งหนึ่งเรียกว่า “สระล้างดาบศรีปราชญ์” ซึ่งปัจจุบันอยู่ใน
บริเวณโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช

ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงคลายพิโรธ จึงรับสั่งให้ศรีปราชญ์
กลับมารับราชการตามเดิม เมื่อพระองค์ทรงทราบว่าศรีปราชญ์ถูกเจ้านคร-
ศรีธรรมราชสั่งประหารชีวิตก็ทรงพระพิโรธยิ่งนัก จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านคร-
ศรีธรรมราชไปประหารชีวิตด้วยดาบเล่มเดียวกับที่ประหารชีวิตศรีปราชญ์

ถึงแม้เวลาจะผ่านมาหลายยุคหลายสมัยแล้ว แต่ชื่อของศรีปราชญ์ก็ยัง
คงอยู่ในความทรงจำของกวีรุ่นหลังๆ และรำลึกถึงศรีปราชญ์ในฐานะเป็นบรมครู
แห่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนตลอดมา

บทที่ ๑๐

ร่ำเกล้า ร่ำเกศ

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

กาพย์ยานี ๑๑

เกิดมาเป็นคนไทย

แผ่นดินภูมิลำเนา

สุโขทัยเรืองรอง

กรุงศรีอยุธยา

รัตนโกสินทร์สมัย

ด้วยพระบารมี

พ่อขุนรามคำแหง

ทรงคิดลายสือไทย

สมเด็จพระนเรศวร

กู้ชาติกู้ประชา

สมเด็จพระนารายณ์

ตำราภาษาไทย

จงภูมิใจในชาติเรา

แต่ก่อนเก่าเราอยู่มา

เมืองอู่ทองสืบพารา

มาจนถึงธนบุรี

สืบชาติไทยสืบสุขศรี

กษัตริย์ดีในดวงใจ

ทรงกล้าแกร่งแผ่แดนไกล

จารึกไว้ในศิลา

พระคุณควรเทิดบูชา

ทรงรักษาแผ่นดินไว้

สัมพันธขยายยุโรปไกล

โปรดให้ใช้จินตามณี

ภาพย์ฉบั้ง ๑๖

จวบจนถึงยุคธนบุรี	มหाराชกษัตริย์ศรี
สมเด็จพระเจ้าตากสิน	หลายก๊กหลายถิ่น
ต่อสู้กู้แคว้นแผ่นดิน	
รวมดินแดนยากหนักหนา	
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า	ปราบศึกต่อมา
ทรงสร้างกรุงเทพมหานคร	
สถาปนาราชวงศ์จักรี	สร้างสรรค์วรรณคดี
ทรงมีพระคุณสุนทร	
รัชกาลที่ห้าภุธร	จุฬาลงกรณ์
นำชาติผ่านผ่านมหันตภัย	
ไม่เป็นเมืองขึ้นของใคร	คนไทยเป็นไท
เลิกทาสเลิกทักซ์เลิกทน	
ให้การศึกษาประชาชน	บ้านเมืองเรืองผล
เริ่มต้นประชาธิปไตย	

ภาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

รัชกาลที่เก้า	ในหลวงของเรา	เหนือเกล้าชาวไทย
ครองราชย์มุ่งนำ	ครองธรรมมุ่งใน	ทรงครองหัวใจ
ไพร่ฟ้าธานี		
ปรีชาสามารถ	เป็นปิ่นแห่งปราชญ์	ทั้งศาสตร์ศิลป์ศรี
ทรงงานนานมา	กว่าห้าสิบปี	ทรงคุณความดี
สืบข้อมงคล		
ทรงทานอุปถัมภ์	ทรงศิลป์ประจำ	บริจาการกุศล
ชื่อตรงทรงสัตย์	จริยวัตรงามล้ำ	ขันติอดทน
ไม่พิโรธใคร		

ไม่เบียดเบียนราษฎร	หน้าที่ไม่ขาด	นำชาตินำชัย
ไม่ทำความผิด	สุจริตกายใจ	พระมหากษัตริย์ไทย
สละสุขส่วนพระองค์		
ทศพิธราชธรรม	ทุกองค์ทรงนำ	ประจำดำรง
พระคุณยิ่งใหญ่	พระทัยยิ่งยง	ชาติไทยจึงคง
อยู่รอดตลอดมา		

กลอนแปด

ด้วยสำนึกในพระบารมี	ซึ่งแม่ปกพลกศรีโดยทั่วหน้า
ด้วยสำนึกในพระคุณและบุญญา	ที่คุ้มเกล้าชาวประชาให้ร่มเย็น
ด้วยสำนึกในพระจริยวัตร	ที่เด่นชัดสร้างสุขดับทุกข์เชิญ
ด้วยสำนึกพระกรณียที่บำเพ็ญ	ซึ่งล้วนเป็นแบบอย่างนำทางไทย
ไทยจึงคงดำรงชาติพิลาสรัฐ	ด้วยร่มฉัตรกษัตราสง่าใส
ด้วยพระองค์ทรงงามเด่นเป็นหลักชัย	อยู่กลางใจปวงพลกที่ปกครอง
ข้าพระบาททั้งมวลล้วนสมัคร	ถวายความจงรักภักดีสนอง
ทุกดวงใจจะมุ่งมั่นตามครรลอง	เดินตามร่องรอยพระบาทที่ยาตรา
จำเริญตามพระดำริพระดำรัส	ดำรงชาติศาสน์กษัตริย์ตามปรารภนา
เพื่อเมืองไทยวิวัฒน์พัฒนา	และนำสุขสู่มหาประชาคม

โคลงสี่สุภาพ

ร่วม	เย็นยามอยู่เบื้อง	บารมี	พระเฮย
เกล้า	จูงรักภักดี	ทั่วหน้า	
ร่วม	เงาแห่งจักรี	เรืองรุ่ง	โรจน์แฮ
เกศ	จึงถวายเป็นข้า	คู่ให้ไทย	เทอญฯ

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การใช้คำในบทร้อยกรอง

การเขียนร้อยกรอง เป็นการเขียนที่ต้องใช้ความสามารถในการเลือกสรรคำให้สื่อความหมายได้ตรงตามต้องการ มีจำนวนพยางค์และสัมผัสถูกต้องตามแบบแผนคำประพันธ์ และมีความไพเราะสละสลวย ผู้เขียนจึงต้องรู้จักคำหลากหลาย เพื่อจะนำมาใช้ได้เหมาะสม

ตัวอย่าง

๑. คำที่มีความหมายเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน เช่น

ป่า พนา ไพร

น้ำ ธาร ธารา สายชล นที สายธาร วารี

เมือง แดน ดินแดน แคว้น ถิ่น ชาติ บ้านเมือง

คน ชน ประชา ประชาชน ราชนิกุล ราชนิก

กษัตริย์ กษัตริย์ ภูธร ในหลวง ราช

ร่วมเกล้า ร่วมเศศ เหนือเกล้า

สายธาร - ปลาแหวกว่ายกลางสายธารผ่านไปมา

สายชล - ปลาแหวกว่ายกลางสายชลที่วนไหล

๒. คำที่เกิดจากการนำคำ ๒ คำ ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมารวมกัน และใช้สลับที่กันได้ เช่น

ก่อนเก่า เรื่องรอง กล้าแกร่ง หนักหนา ผ่านผ่าน ยิ่งใหญ่ ยิ่งยง

ก่อนเก่า - รักบ้านเกิดเมืองนอนแต่ก่อนเก่า

เก่าก่อน - รักบ้านเกิดของเราแต่เก่าก่อน

๓. คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และมีสัมผัสคล้องจอง

เช่น	สวยสด งดงาม	พึงพา อาศัย
	ปรีชา สามารถ	ร่มรื่น ชื่นชม
	เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	งามงด สดใส
	ปาดง พงไพร	

คิดพึงพาอาศัยให้ช่วยเหลือ
คอยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่กัน

กลอนแปด

ลักษณะการสัมผัสของกลอนแปดมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. สัมผัสใน คือ การสัมผัสระหว่างคำในแต่ละวรรค โดยอาจจะสัมผัสเสียงสระหรือสัมผัสเสียงอักษร จะมีหรือไม่มีก็ได้ไม่บังคับ แต่ถ้ามีสัมผัสใน จะทำให้บทกลอนไพเราะมากขึ้น

๒. สัมผัสนอก คือ การสัมผัสเสียงสระระหว่างวรรค ระหว่างบท ถือเป็นสัมผัสบังคับ ต้องมีตามที่กำหนดไว้

ลักษณะการสัมผัสของกลอนแปด มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

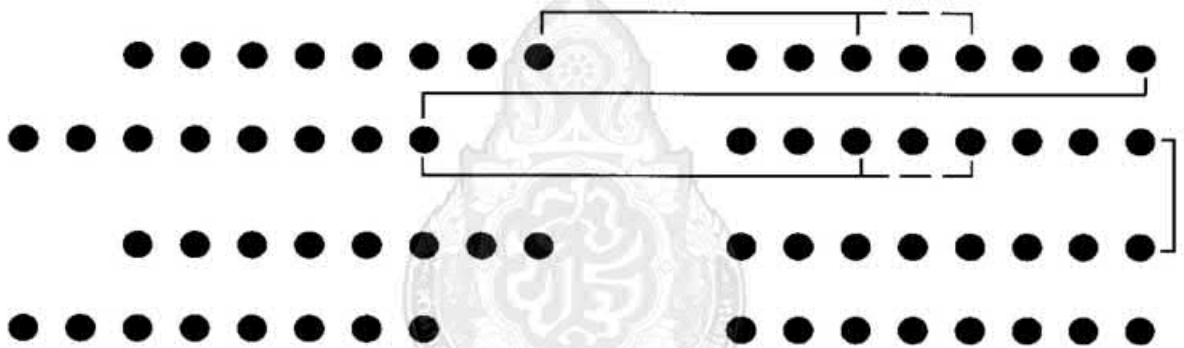
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ หรือ ๕ ของวรรคที่ ๒
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ สัมผัสกับคำที่ ๓ หรือ ๕ ของวรรคที่ ๔
- ถ้าจะแต่งบทต่อไป คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ในบทต้น ต้องสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ในบทต่อไป

เสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคของกลอนแปด กลอนแปดกำหนดเสียงท้ายวรรคไว้ดังนี้

- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ ใช้ได้ทุกเสียง แต่ไม่นิยมเสียงสามัญ

- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ใช้เสียงจัตวา เอก หรือโทดีที่สุด ห้ามใช้เสียงสามัญ
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ใช้เสียงสามัญดีที่สุด ห้ามใช้เสียง เอก โท ตรี จัตวา
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ใช้เสียงสามัญดีที่สุด ห้ามใช้เสียง เอก โท และจัตวา

แผนผังกลอนแปด

ตัวอย่าง

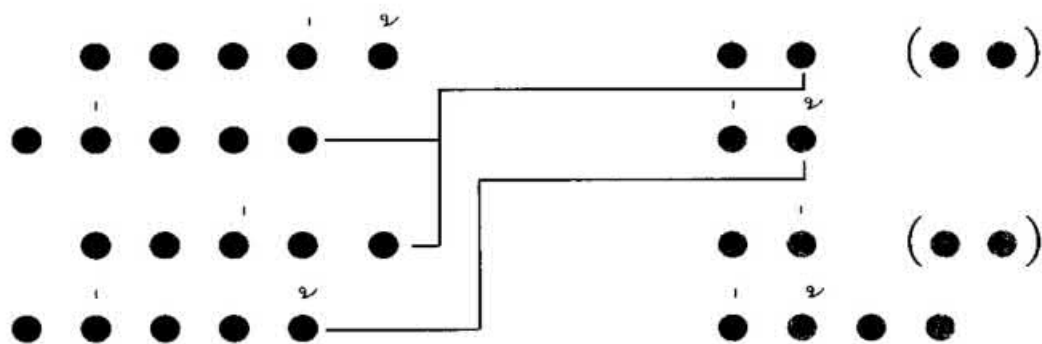
จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น
ไม่ควรพูดอ้ออิงขึ้นมึงกู
แม่นจะเรียนวิชาเชิงค้ำขาย
จะซื้อง่ายขายดีมีกำไร

อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู
คนจะหล่่วงลามไม่ขามใจ
อย่าปากร้ายพูดจาอัชฌาสัย
ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา

โคลงสี่สุภาพ

โคลงสี่สุภาพเป็นบทร้อยกรองชนิดหนึ่ง บทหนึ่งมี ๔ บาท บาทหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคหน้ามี ๕ คำ วรรคหลังของบาทที่ ๑ ๒ และ ๓ มี ๒ คำ ยกเว้น วรรคหลังของบาทที่ ๔ มี ๔ คำ มีสัมผัสบังคับและเสียงวรรณยุกต์ เอก โท บังคับด้วยตามแผนผัง

แผนผังโคลงสี่สุภาพ

ตัวอย่าง

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง
เสียงย่อมยอศไคร
สองเชื้อพีหลับไหล
สองพีคิดเองอ้า

อันใด พี่เอย
ทั่วหล้า
ลืมนั้น ฤาพี่
อย่าได้ถามเฝือ

(ลิลิตพระลอ)

การใช้ภาษา

การเขียนเรียงความ

การเขียนเรียงความ เป็นการเขียนแสดงความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เขียนจะต้องรู้จักเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย และเรียบเรียงประโยคตามลำดับเรื่องราวหรือความคิด และเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นจนจบให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างชัดเจน

การเขียนเรียงความโดยทั่วไปจะมี ๓ ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ นำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง และมีขั้นตอนในการเขียนดังนี้

ตัวอย่าง ขั้นตอนการเขียนเรียงความ เรื่อง “การใช้เวลาอย่างมีค่า”

๑. วางโครงเรื่องเป็นหัวข้อเรื่อง ให้มีความสัมพันธ์กัน แต่ละหัวข้อจะเป็นกรอบความคิดของผู้เขียน เพื่อช่วยให้การเขียนเป็นไปตามลำดับความคิด แล้วหาความรู้โดยการอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน เช่น

- ๑) ความสำคัญของเวลา
- ๒) การใช้เวลาแต่ละวัน
- ๓) การปฏิบัติหน้าที่ประจำวัน
- ๔) งานอดิเรก และการพักผ่อนหย่อนใจในแต่ละวัน
- ๕) ประโยชน์ของการรู้จักแบ่งเวลา

๒. เขียนร่างรายละเอียด ตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้แต่ละหัวข้อ

- ๑) เวลาเป็นของมีค่า เวลาที่ล่วงไปทุกๆ นาที ไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้ เวลาเป็นสิ่งที่ทุกคนมีเท่ากันหมด ขึ้นอยู่กับการรู้จักใช้เวลาของแต่ละคนว่าจะรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ได้มากหรือน้อย
- ๒) วันหนึ่งๆ มี ๒๔ ชั่วโมง โดยทั่วไปคนเราใช้เวลาในการปฏิบัติงานประจำประมาณ ๖ - ๘ ชั่วโมง เป็นเรื่องของกิจวัตรประจำวัน การพักผ่อนหย่อนใจ และการนอนหลับพักผ่อน
- ๓) เวลาแต่ละวัน เราจะต้องรู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้อง เหมาะสม เป็นเวลาของงานประจำวัน การทำงานอดิเรก การทำประโยชน์ให้แก่สังคมและส่วนรวม
- ๔) ในแต่ละวัน คนเราจะต้องทำงานอดิเรก เช่น การปลูกต้นไม้ การอ่านหนังสือ การเลี้ยงสัตว์ มีการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การดูโทรทัศน์ การนอนพักผ่อน เป็นต้น
- ๕) การรู้จักแบ่งเวลาจะช่วยให้ทำงานได้มาก สามารถตัดสินใจถูกต้องว่าควรทำอะไรก่อนหลังงานไม่คั่งค้างทำให้ชีวิตมีระเบียบทำประโยชน์ได้มากทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๓. เขียนเป็นข้อความติดต่อกันตลอดเรื่อง ตามรายละเอียดที่ร่างไว้แก้ไขเพิ่มเติมให้แต่ละส่วนมีความเชื่อมโยงกัน

๔. อ่านบททวน แก้ไขขัดเกลาภาษา สำนวนให้ถูกต้อง สละสลวย

ตัวอย่าง

การใช้เวลาอย่างมีค่า

เวลาเป็นของมีค่า เวลาที่ผ่านไปทุกๆ นาทีนั้นไม่มีใครสามารถเรียกกลับคืนได้ เวลาเป็นสิ่งที่ทุกคนมีเท่าเทียมกันไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ คนรวยหรือคนยากจน เราจะใช้เวลาได้คุ้มค่ามากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการรู้จักจัดแบ่งเวลาของแต่ละคนนั่นเอง

ในรอบวันหนึ่งๆ หรือ ๒๔ ชั่วโมงนั้น คนเราโดยทั่วไปใช้เวลาในการปฏิบัติงานประมาณ ๑ ใน ๓ คือ ราวๆ ๘ ชั่วโมง นอนประมาณ ๖ - ๘ ชั่วโมง ส่วนที่เหลือเป็นเรื่องการปฏิบัติกิจวัตร เช่น รับประทานอาหาร ทำงานบ้าน ออกกำลังกาย และพักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับนักเรียน หน้าที่หลักอันนับเป็นงานประจำของนักเรียน ก็คือการเรียนหนังสือ การใช้เวลาในส่วนนี้ให้คุ้มค่าที่สุด ก็คือตั้งใจเรียนอย่างดีที่สุด เวลานอกเหนือจากการเรียน เมื่อกลับบ้านแล้วสามารถจัดเวลาสำหรับการช่วยทำงานบ้าน การทำการบ้าน การทบทวนบทเรียน และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ออกกำลังกาย เล่นดนตรี ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือ เป็นต้น นักเรียนควรรับประทานอาหารและนอนให้เป็นเวลา เพื่อจะได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

นอกจากงานในหน้าที่ และกิจวัตรประจำวันโดยทั่วไปแล้ว ถ้ารู้จักจัดแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม ยังอาจมีเวลาสำหรับงานยามว่าง หรืองานอดิเรกตามความถนัดและความพอใจของบุคคล เช่น งานประดิษฐ์ สะสมภาพและเครื่องใช้ ปลูกดอกไม้ เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ งานเหล่านี้อาจเริ่มต้นจากความพอใจเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ก็อาจกลายเป็นงานที่ช่วยให้ประโยชน์ในการเสริมรายได้ ให้คุณค่าแก่บุคคลในการแสดงความสามารถ สร้างชื่อเสียง หรืออาจเป็นงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้

การรู้จักจัดแบ่งเวลา และใช้เวลาอย่างมีค่า จะช่วยให้เราทำงานได้มาก งานไม่ค้างค้ำเสียหาย เพราะเราสามารถตัดสินใจถูกต้องว่าควรทำอะไรก่อนหลัง ได้งานครบถ้วนสมบูรณ์ ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีระเบียบ และเป็นชีวิตที่มีประโยชน์

การเขียนย่อความ

การเขียนย่อความเป็นการเขียนเก็บความสำคัญของเรื่อง จากการอ่านหรือฟัง เป็นการเขียนแบบเล่าเรื่อง โดยใช้ภาษาของตนเอง และมีการขึ้นต้นตามรูปแบบการเขียนย่อความ

ตัวอย่าง

ย่อความเรื่อง รำลึกถึงศรีปราชญ์ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐาน ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒ ความว่า

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นยุคทองแห่งวรรณคดี มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตจำนวนมาก ครั้งหนึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราช-นิพนธ์โคลงบทหนึ่ง แต่แต่งไม่จบบทจึงทรงให้พระโหราธิบดีช่วยแต่งต่อศรีปราชญ์ซึ่งเป็นบุตรชายได้แต่งต่อจนจบ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงทรงให้ศรีปราชญ์ซึ่งเป็นเด็กเข้ารับราชการเป็นกวีประจำราชสำนัก ศรีปราชญ์มีนิสัยเจ้าชู้ ได้แต่งโคลงแสดงความรักถึงสนมในพระราชวังจึงถูกเนรเทศไปอยู่ที่นครศรีธรรมราช และถูกเจ้านครศรีธรรมราชประหารชีวิต เนื่องจากแต่งโคลงถึงสนมของเจ้านครศรีธรรมราช ก่อนถูกประหารศรีปราชญ์ได้แต่งโคลง มีความว่าตนเองไม่ผิดขอให้ดาบนี้คืนสนอง ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีรับสั่งให้ศรีปราชญ์กลับกรุงศรีอยุธยา และทราบว่าเจ้านครศรีธรรมราชประหารชีวิตศรีปราชญ์แล้ว จึงได้ประหารเจ้านครศรีธรรมราชเช่นเดียวกัน

จดหมายธุรกิจ

การเขียนจดหมายธุรกิจ เป็นการเขียนจดหมายเพื่อสื่อสารกับบุคคลหรือหน่วยงาน เพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง เช่น สอบถามเรื่องราวต่างๆ ขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือ หรือสมัครงาน เป็นต้น

การเขียนจดหมายธุรกิจ มีรูปแบบการเขียนโดยเฉพาะ ผู้เขียนต้อง
แจ้งเหตุผลความเป็นมาและจุดประสงค์ที่ต้องการอย่างชัดเจน โดยใช้ถ้อยคำ
สุภาพ เหมาะสมตามฐานะของบุคคล

ตัวอย่าง

โรงเรียนพัฒนศึกษา
ถ.ช้างคลาน อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

เรื่อง ขอสมัครเป็นสมาชิกนิตยสาร
เรียน บรรณาธิการนิตยสารเพื่อเด็ก

ด้วยดิฉันได้อ่านนิตยสารเพื่อเด็กจากห้องสมุดโรงเรียนแล้วชอบมาก
เพราะมีเรื่องราวสาระน่ารู้ มีนิทานสนุก และยังมีการประกวดวาดภาพระบายสี
ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กส่งเรื่องลงในนิตยสารอีกด้วย

ดิฉันจึงขอสมัครเป็นสมาชิกนิตยสารเพื่อเด็กเป็นเวลา ๑ ปี โดยขอให้
จัดส่งที่โรงเรียนตามที่อยู่ข้างบน เริ่มตั้งแต่ฉบับที่ ๑๕ เป็นต้นไป พร้อมกันนี้
ดิฉันได้ส่งธนาคัตติเงินค่าสมาชิกรวมแล้ว เป็นจำนวนเงิน ๑๕๐ บาท

ขอแสดงความนับถือ

กัลยา จริงใจ

(ด.ญ.กัลยา จริงใจ)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

การกรอกแบบรายการ

การกรอกแบบรายการคือ การเขียนเติมข้อความตามแบบที่กำหนด ผู้เขียนจะต้องอ่านข้อความในแบบรายการให้เข้าใจชัดเจน และกรอกข้อความให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

ตัวอย่าง

(ด้านหลัง)

บันทึกคำให้การรับรอง

ที่..... วันที่.....

๑. ข้าพเจ้า..... อายุ..... ปี สัญชาติ.....

อาชีพ..... ใจปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่.....

ถือบัตร..... หมายเลข.....

ออกให้โดย..... วันที่ออกบัตร.....

๒. ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผู้ยื่นคำขอมีบัตรตามรายการในคำขอ บ.ป.๑ ฉบับนี้ คือ.....

ตามหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านเลขที่.....

และรายการที่แจ้งในคำขอ บ.ป.๑ เป็นจริง

จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ)ผู้รับรอง (ลงชื่อ)ผู้สอบลง

(.....) (.....)

(ลงชื่อ)พยาน (ลงชื่อ)พยาน

(.....) (.....)

บทร้อยกรอง

รู้รักสามัคคี

หนึ่งในพระดำรัสที่ตรัสสั่ง
เพื่อแผ่นดินถิ่นไทยไม่เรรวน
เพราะ “รู้รักสามัคคี” เป็นที่ตั้ง
ทำการใดสำเร็จตามงดงามดี
อยาก “รู้รักสามัคคี” ต้องมีจิต
ใช้เหตุผลตั้งต่อข้อตกลง
มีปัญหาพร้อมดูแลแก้ปัญหา
ไว้วางใจและให้เกียรติเป็นสำคัญ
“รู้รักสามัคคี” ที่ตรัสสั่ง
ขอปวงไทยรับใส่เกล้าฯ ฝ่ากระทำ

เพื่อสร้างหวังสร้างสุขไทยทุกส่วน
ให้ไทยล้วน “รู้รักสามัคคี”
ก่อให้เกิดพลังอย่างเต็มที่
บังเกิดผลทุกคนมีสุขมั่นคง
ที่ร่วมคิดร่วมทำตามประสงค์
ที่สอดคล้องต้องตรงโดยทั่วกัน
ร่วมปรึกษาด้วยถ้อยทีที่สร้างสรรค์
ร่วมแบ่งปันประโยชน์ได้ให้เป็นธรรม
เป็นความหวังนำไทยให้ขึ้นหน้า
เพื่อน้อมนำถวายรักภักดีเอย

บทอ่านเสริมบทเรียน

โคลงโลกนิติ

โคลงโลกนิติ (อ่านว่า โคลง-โลก-กะ-นิติ) เป็นโคลงสี่สุภาพซึ่งกวี
แต่งขึ้นจากสุภาษิตเก่าแก่ ที่มีอยู่ในคัมภีร์ต่างๆ และคัดลอกต่อกันมาช้านาน
ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรทรงรวบรวมโคลงโลกนิติของเก่ามาแก้ไขใหม่
และจารึกไว้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โคลงโลกนิติจึงแพร่หลายเป็น
ที่นิยมจดจำสั่งสอนสืบต่อกันมา

สุภาสิตที่ปรากฏในโคลงโลกนิติส่วนใหญ่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นหลักปฏิบัติ ให้ข้อคิด ข้อเตือนใจสำหรับตนเอง หรือแนะนำอบรมสั่งสอนผู้อื่น ด้วยภาษาที่ไพเราะ และเปรียบเทียบความอย่างคมคาย เช่น

คำสอนที่ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าแห่งความดี มีศีลธรรม เปรียบกับความหอมของดอกไม้ ดังนี้

หอมกลั่นดอกไม้ที่	นับถือ
หอมแต่ตามลมฤา	กลับย้อน
หอมแห่งกลั่นกล่าวคือ	ศีลสัจ นีนา
หอมสุดหอมสะท้อน	ทั่วใกล้ไกลถึง

คำสอนที่เกี่ยวกับความสัตย์ การรักษาคำพูด มีอยู่หลายบท เช่น

งาสารฤาอ่อนเหียน	หุดคีน
คำกล่าวสารุชนยืน	อย่างมัน
ทुरुชนกล่าวคำฝืน	คำเล่า
หัวเต่ายาวแล้วสั้น	เล่ห์ลั่นทรชน
เสียสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู่ประสงค์	สิ่งรู้
เสียรู้เร่งดำรง	ความสัตย์ ไวนา
เสียสัตย์อย่าเสียสู้	ชีพม้วยมรณา

โคลงโลกนิติอีกบทหนึ่ง กล่าวถึงความรู้ว่ามีค่ามากกว่าทรัพย์ทั้งปวง ซึ่งจะอยู่กับตัวเราตลอดไป ไม่มีใครสามารถเอาไปได้ โดยเขียนไว้ว่า

ความรู้ดูยิ่งล้ำ	สินทรัพย์
คิดค่าควรเมืองนับ	ยิ่งไซ้
เพราะเหตุจักอยู่กับ	กายอาต มาณา
ใจจักเบียนบ่ได้	เร่งรู้เรียนเอา

ในเรื่องการแสวงหาความรู้นั้น ได้ให้คำสอนที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน คือ เน้นความสำคัญของการฟัง พูด อ่าน เขียน และรู้จักหัดสังเกต เช่น

เว้นวิจารณ์ว่างเว้น	สดับฟัง
เว้นที่ถามอันยัง	ไปรู้
เว้นเล่าลือติดลิ้ง	เกตว่าง เว้นนา
เวנדั่งกล่าวว่ามี	ปราชญ์ได้ฤา

นอกจากสุภาษิตที่สั่งสอนการประพฤติปฏิบัติของบุคคลแล้ว ยังมี สุภาษิตที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น

ให้ท่านท่านจักให้	ตอบสนอง
นบท่านท่านจักปอง	นอบไหว
รักท่านท่านควรครอง	ความรัก เรานา
สามสิ่งนี้เว้นไว้	แต่ผู้ทรชน

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโคลงโลกนิติเป็นหนังสือที่ดี มีคุณค่า มีประโยชน์สมควรแก่การศึกษา และปฏิบัติตามเป็นอย่างยิ่ง

บทอ่านนอกเวลา

เงาะป่า

บทละครเรื่อง “เงาะป่า” เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงนำมาจากเค้าเรื่องจริงของเงาะซาไก ซึ่งมีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบจังหวัดพัทลุง กล่าวคือในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสหัวเมืองทางภาคใต้ เมื่อเสด็จถึงจังหวัดพัทลุงได้เสด็จไปหมู่บ้านเงาะซาไก ชาวบ้านได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับเงาะป่าถวาย ต่อมาได้ทรงรับเด็กชายชาวเงาะซาไกคนหนึ่งชื่อ คั่น มาเป็นมหาดเล็กในพระองค์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษาภาษาเงาะจากคั่น และทรงผูกโครงเรื่องบทละครเรื่อง “เงาะป่า” จากเรื่องที่ชาวบ้านเล่าถวาย โดยให้คั่นเป็นตัวละครตัวหนึ่งด้วย

บทละครเรื่อง “เงาะป่า” เป็นบทละครที่มีความไพเราะด้วยศิลปะการประพันธ์ ทำให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับข้อคิดและคติเตือนใจ รวมทั้งได้เรียนรู้ภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเงาะซาไก ซึ่งเป็นคนไทยอีกกลุ่มหนึ่ง ทำให้เกิดความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

บทละครเรื่อง “เงาะป่า” เป็นกลอนบทละครตลอดเรื่อง แต่ที่นำมาเป็นบทอ่านนอกเวลานี้ ได้คัดตัดตอนมาเฉพาะตอนชีวิตในวัยเด็กของคั่นและไม๊ไ่ ตอนแต่งงานของลำหับกับฮเนา และตอนฮเนา ลำหับและชมพลาเสียชีวิต โดยย่อเรื่องด้วยภาษาร้อยแก้วเชื่อมต่อกับบทละคร ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ดังนี้

มาจะกล่าวบทไป
อยู่ทับแทบป่าพนาวัน
บิดามารดาก็หาไม่
นางควากชอบดินสิ้นชีวา
มีเพื่อนชอบนักรักใคร
เคยคบกันไปป่าพาเชื่อนแซ
วันหนึ่ง

จะเจ็บป่วยเป็นไรไม่สบาย
จำกูจะไปดูให้ถึงทับ
ชวนมันดันดัดพนาวัน

คิดแล้วเลาะเตี้ยะตวัดคาด
มือกุมก้อนดินเดินทะยาน

ถึงเด็กน้อยคนึงคนขยัน
ชายเขตขันธ์พัทลุงพารา
ดำขาวต้องไฟดับสังขาร
อยู่ด้วยเชษฐาชื่ออ้ายแค
ชื่อไม้ไผ่ตัวเต็งเก่งแก่
ตั้งแต่พ่อแม่ยังไม่ตาย
ให้คิดรำพึงถึงสหาย
จึงมิได้พบหลายวันมา
ที่อยู่ใกล้กันกับปากคูหา
เที่ยวเป่าปึกษาให้สำราญ
จับหลอดไม้ผางาดอาจหาญ
จากสถานเข้าป่าด้วยว่องไว

ชวนกันด้อมอ้อมหากาเหว่าน้อย พบนับร้อยบอกกันต่างหรรษา
มือขวาคัทฉินพลงอย่างย่องคลา
แล้วสอดลูกเข้าไว้ในลากล้อง
ก็เป่าไปต้องนกตกทันที

ครั้นได้มากมายหลายสิบนก
ดิ่งเกาะวัลย์พินผูกกล้องแทนคาน
มาถึง

ทั้งสองร่อนรนเป็นพันไป

จับตะพดมะพร้าววัดกักรารี
นั่งชும்แซ่เย็นจำสำราญ
เห็นฝูงปลามาเป็นพรวนทวนกระแส
เหยียบศิลาคลึงกลมลื่นลัมพับ
ไก่อัดมองจ้องมือจะซ่อนใหม่
พอได้ที่จวบปลากลับพลิก
ปุ๋นน้อยน้อยวิ่งร่อยตามริมหาด
คอยปากรูปูไม่ทันจะซ่อนกาย
จนเหนื่อยอ่อนร้อนอีกลงนอนขวาง
แล้วชวนกันชำระสระเหือไคล

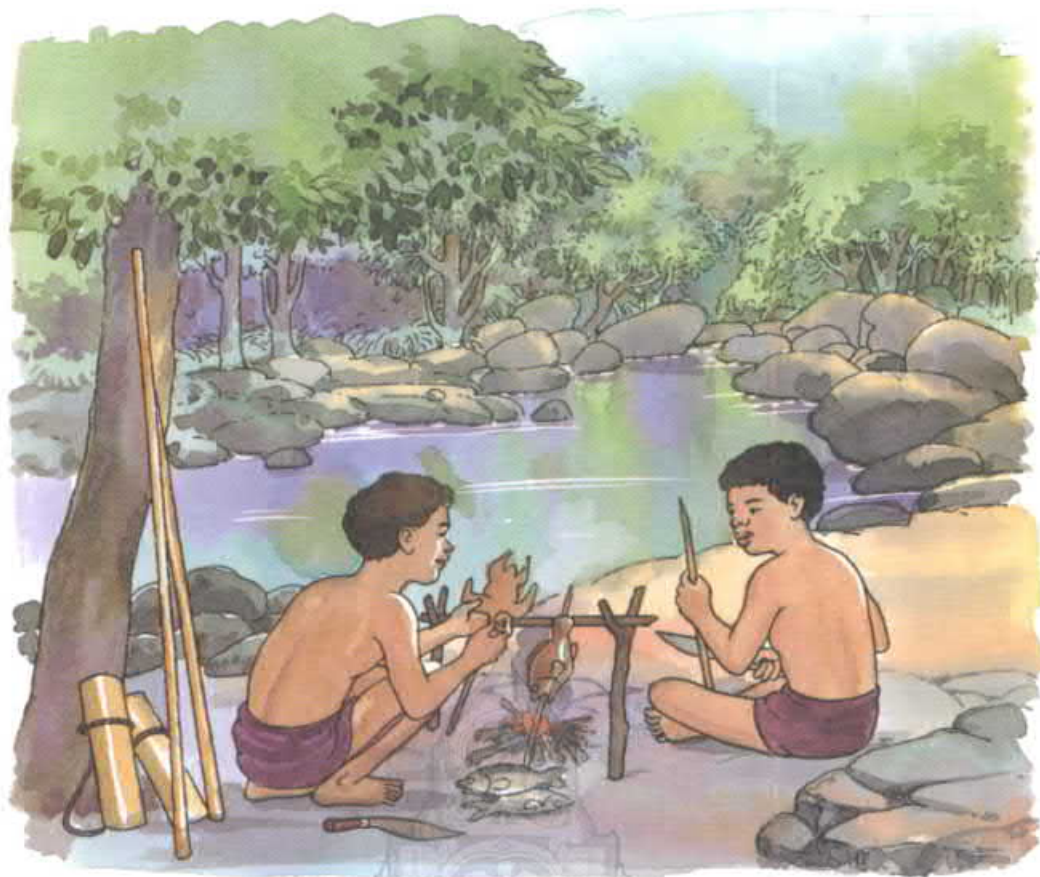
เสร็จจนานเลียบธารเที่ยวแลหา
เห็นร่มรื่นพื้นราบชอบกล

เมื่อนั้น

คิดควรชวนคนึงเพื่อนรัก
ล้วงเหล็กไฟในโกพิ์ออกออกตีต้อย
แล้วเป่าฮุดฮุดติดตามทำนอง
เอานกหนูปูปลาเข้ามาเผา
แล้วปันกันกินเล่นเป็นกุลียุค

คลึงไคลกับอุราจนกลมดี
หลิวตามองแนใจเห็นได้ที่
ทั้งสองศรียิ่งซ้ำด้วยชำนาญ
ต่างอ้อมอกปรีดีเปรมเกษมศานต์
พาดไหล่เล่นทะยานเหยาครรไล
ยังซึ่งฝั่งธารละหานใหญ่
ก็ชวนกันลงในลำธาร

รดทั่วอินทรีย์อาบสนาน
น้ำเป็นเกลียวเชียวฉานทานกายรับ
สองเงาะแบมือจ้องเที่ยวมองจับ
ลงนอนทับกันงอนหง่อหัวร่อริก
กลัวปลาดกใจไม่กระดิก
ดินดึกดึกโยนไปไว้กลางทราย
ทั้งสองมาดหมายตะครูปูปเปิดหาย
จับได้หลายตัวชักหักก้ามไว้
ที่ในกลางสายชลล้นหลังไหล
เร่งผ่องใสแสนสำราญบานกลม
ตามริมท่าหาดใหญ่ได้ต้นสน
สองคนพากันขึ้นหยุดพัก
ไม่ไผ่ใจคอน่วงหนัก
เก็บกิ่งสนหักมาเป็นกอง
เหมือนหนึ่งห้อยแวบวบจับชุดจ้อง
จุดพินทั้งสองช่วยกันชุก
พลิกแล้วพลิกเล่าดูจนสุก
สรรวรสนุกเฮฮาประสาใจ

ไม้ไผ่ซึ่งเป็นเพื่อนของคณัณมีพี่สาวคนหนึ่งชื่อ ลำหับ ลำหับเป็นสาวสวย และเป็นพี่หมายปองของชายหนุ่มในหมู่บ้าน พ่อและแม่ได้ยกลำหับให้ฮเนาชายหนุ่มคนหนึ่งซึ่งส่งผู้ใหญ่มากู้ขอและรอกำหนดวันแต่งงาน ขณะเดียวกันชมพลาชายหนุ่มอีกคนหนึ่งก็เฝ้าหลงรักลำหับ และหาทางนัดพบกับลำหับโดยอาศัยไม้ไผ่และคณัณเป็นผู้ช่วยเหลือ จนชมพลาและลำหับรักใคร่ชอบพอกัน

เมื่อถึงกำหนดวันแต่งงานของลำหับกับฮเนา ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้จัดเตรียมงานแต่งงานอย่างยิ่งใหญ่ตามประเพณี

เมื่อนั้น

แต่ขอสู่ลูกสาวตองยิบมา
ให้นึกชื่นชมสมหวัง
คิดจะทำการใหญ่ไม่เบา

ยกปานเงาะผู้ใหญ่ใจกล้า
จะให้เป็นภรรยานายฮเนา
จะได้ปลุกฝังลูกเต้า
ให้เขาเลื่องชื่อลือชา

ตริพลางทางเรียกลูกชาย

ทั้งปองสองปองสุดเข้ามา

ให้ไปบอกเดมาญาบผู้เป็นใหญ่

ทั้งคนที่แลหากันมานาน

คือพ่อสินนุ้ยแลพ่อเวก

อีกพ่อสมุนยักษ์ผู้ใหญ่ดี

พ่อแก้วพ่อแสงแม่นแจ้การ

ส่วนพวกเราเท่าไรอย่าได้พัก

ให้ตัดเตยตัดหวายไปแลกของ

แล้วจัดที่แต่งงานการมงคล

คือนายรำแก้วแกลั่วกล้า

ปรีกษาหารีอะการ

อยู่ในพวกเงาะทั้งหมู่บ้าน

ลั่นท่านผู้เมตตาปราณี

ตัวเอกมั่งคั่งดังเศรษฐี

อีกพ่ออ่อนอารีมีใจรัก

คงจะช่วยคิดอ่านไม่หาญหัก

บอกแจ้งให้ประจักษ์กันทุกคน

ตามต้องการอย่าให้ขัดสน

ที่ลานต้นตะเคียนกว้างอย่างโบราณ

บรรดาญาติและเพื่อนบ้านของสเนาต่างช่วยกันตระเตรียมข้าวของที่จะใช้ในพิธีแต่งงาน รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่ในการประกอบพิธีจนเรียบร้อยด้วยความร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเต็มที่ เมื่อถึงวันงาน สเนาผู้เป็นเจ้าบ่าวก็จัดแจงแต่งตัวอย่างดี

เมื่อนั้น
จึงส่งลูกชายสเนานั้น

ยกพานเรียวแรงแข็งขัน
ให้แต่งตัวคมสันตามทำนอง

ฯลฯ

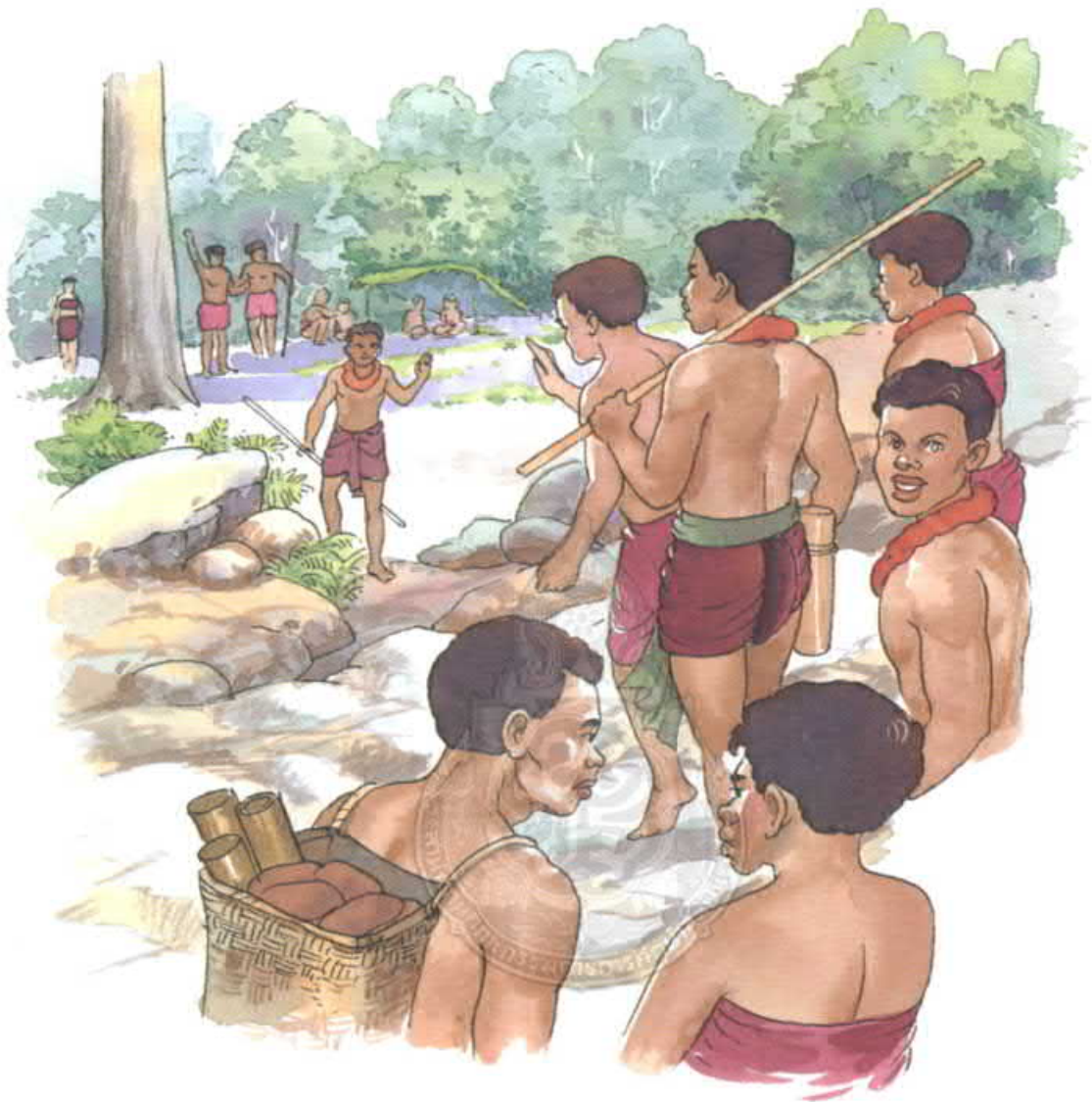
ผ้าห้อยปล่อยกระจาย
นุ่งโมรีสีแดงฉูดฉาด
ลมพัดสะบัดต้องฟองปลิว
อกไหล่ผายผองาด
วาดแขนกริดกรายซ้ายขวา
หนุ่มหนุ่มด้วยกันไม่ขันสู้
ช่างกริดก้อยร้อยมาลัย
จำปูนจำปีจำปาสารภี
กระดุงกระดิ่งห้อยทิ้งพวงยาน
ทักทักทิกทิกนิกเขม้น
ได้พบในฝันมันไม่เหมือนจริง
หน้ากรุ้มกริมยิ้มละไม

แต่ใจชายยังรวิรว
ขาม้าเขี้ยวคาดเข้าไว้ออกตัว
หญิงหรือจะไม่ลืมหัดคิ้วพुरु
องอาจไม่มีใครคู่
ทั้งปากทั้งตาเป็นเชิงเจ้าชู้
ลาหลีกหลู่หลบละลาน
หมายใจจะไปแต่งงาน
ล้วนมาลิกลั่นหอมหวาน
ใครใกล้ให้เบิกบานตระการใจ
จะใคร่เห็นเจ้าทราวมวย
ใจเจ้าจะนิ่งอยู่ได้ไหน
จะช่อนเท่าไรมันไม่มีดเม้น

หลังจากนั้นฝ่ายเจ้าบ่าวก็ตั้งขบวนแห่ นำเจ้าบ่าวสู่ลานต้นตะเคียนใหญ่ ขบวนแห่ต่างร้องรำทำเพลงกันด้วยความสนุกสนาน

เงาะน้อยเงาะใหญ่ไปคึกคึก
เต้นโลดลากเลือกเหลือกตา

อีกทีกเลือนลั่นสนั่นป่า
ตบขาเขย่งแก๊งกอย

จีบจีบปังปังประดังเสียง
 กวัดแกว่งบอเลาเป่าลูกลอย
 ตีกลองปะตุงตุงตุงผลง
 ค้างลึงยึงพันหูชั้นชู
 ระมาดเม่นหมูหมีเทียวหนีเร้น
 ควายเถื่อนถึกกระทิงวิ่งตะโพง
 ครั้นถึงจึงหยุดที่ลานใหญ่
 คอยพวกเจ้าสาวที่จะมา

ดังแผ่นดินจะเอียงทรุดด้อย
 ญกนกตกผ้อยแย่งกันพรุ
 อีณะส่งเสียงเพราะเสนาะหู
 ดุ่นอันอุดอู้ลงอยู่โพรง
 เลียงผายลแผ่นไหล่ผาโหยง
 เสือโคร่งโดดผับไปลับตา
 ได้ต้นตะเคียนพร้อมหน้า
 ต่างคนพูดจาประสาใจ

ฝ่ายลำหับนั้นต้องทุกข์ใจอย่างมาก เนื่องจากนางรักชมพลาและไม่อยาก
แต่งงานกับฮเนา แต่เมื่อชมพลานั้นดะแนว่าให้นางเข้าพิธีแต่งงานไปก่อน แล้ว
ชมพลาจะแอบพาหนีในตอนหลัง ลำหับจึงยอมเข้าพิธีแต่งงานกับฮเนา

เมื่อนั้น
เห็นบ้ายบังควรจวนเวลา
เร่งให้ไปแต่งตัวลำหับ
พวกร้องพี่น้องมาพร้อมกัน

เมื่อนั้น
ชื่นชมสมถวิลจินดา
ครั้นถึงจึงกล่าววาจา
เจ้าจงรับดับอายุไว้
ให้อาบน้ำชำระกายหมดจด
หอมชื่นรื่นรอยสวดยกกาย
ห่มชีโปไว้รอบอุระรัต
สวมกำไลมะกล้าน้อยร้อยพลิกแพลง
วงกระหวัดรัตเอนแล้วโอบบ่า
หวีไม้ไผ่ลายช่องไม่หมองมัว
ฮาปองป่าจัดมาสอดแซมผม
ดอกจำปูนเป็นตุ้มหูดูรื่นรอย

ตองยิบผู้ใหญ่ใจกล้า
จึงเรียกภรรยามาสั่งพลัน
ให้งามสรรพเหมือนอย่างนางสวรรค์
จะได้ไปให้ทันฤกษ์พา
นางฮอยเงาะได้ฟังผัวว่า
ก็เข้ามาในทับฉับไว
ปลอบลูกดวงตาพิสมัย
มาแต่งตัวให้วิไลลออตา
ขมื่นสดปรุงประทีนกลิ่นบุปผา
นุ่งผ้าฮอลีสีแดง
สาวกำดัดครัดเครื่องเปล่งปลาบแสง
แล้วตกแต่งมาลัยใส่สวมตัว
ล้วนบุปผากลิ่นกลบตลบทั่ว
สอดแซมหัวสำหรับรับผมมวย
ของนิยมแดงเด่นเห็นสะสวย
แล้วทอดกร่อนระทวยดำเนินมา

เมื่อเจ้าสาวแต่งตัวเสร็จแล้ว พ่อแม่และเพื่อนสาวก็จัดขบวนแห่
เจ้าสาวไปสู่ลานประกอบพิธี ต่างร้องรำทำเพลงด้วยความสนุกสนานเช่นกัน

ข้าหน้อยแม่นางก็อยอเยย
ยืมเสียให้แข่งอย่าแสรังมิ่งตึง

อย่าทำใจน้อยหน้าตาบูดบึ้ง
ข้าหน้อยแม่นางก็อยอเยย

ช้านิดแม่ขึ้นจิตเอ๋ย

ดอกไม้หอมกรุ่นจุนหรือจะทิ้ง

ซ้ำอืดแม่นางอืดเอ๋ย

อย่าให้ช้านักจักเสียลำนนำ

ซ้ำไว้แม่ขึ้นใจเอ๋ย

จะเกิดรำคาญซี้คร้านอะอะ

อย่าแค้นแม่แสงอนเอ๋ย

ผิดอีกหน่อยหนึ่งให้ถึงเวลา

ชะด้าแม่ตาคุมเอ๋ย

เหลือบมาลัคนิดขอพิศตาสวย

อย่าใส่จริตกระดุ้งกระดิ่ง

ช้านิดแม่ขึ้นจิตเอ๋ย

ตามกันเป็นยิดยักไหล่ฟ่อนรำ

ซ้ำอืดแม่นางอืดเอ๋ย

ระวังอกไหล่อย่าให้ปะทะ

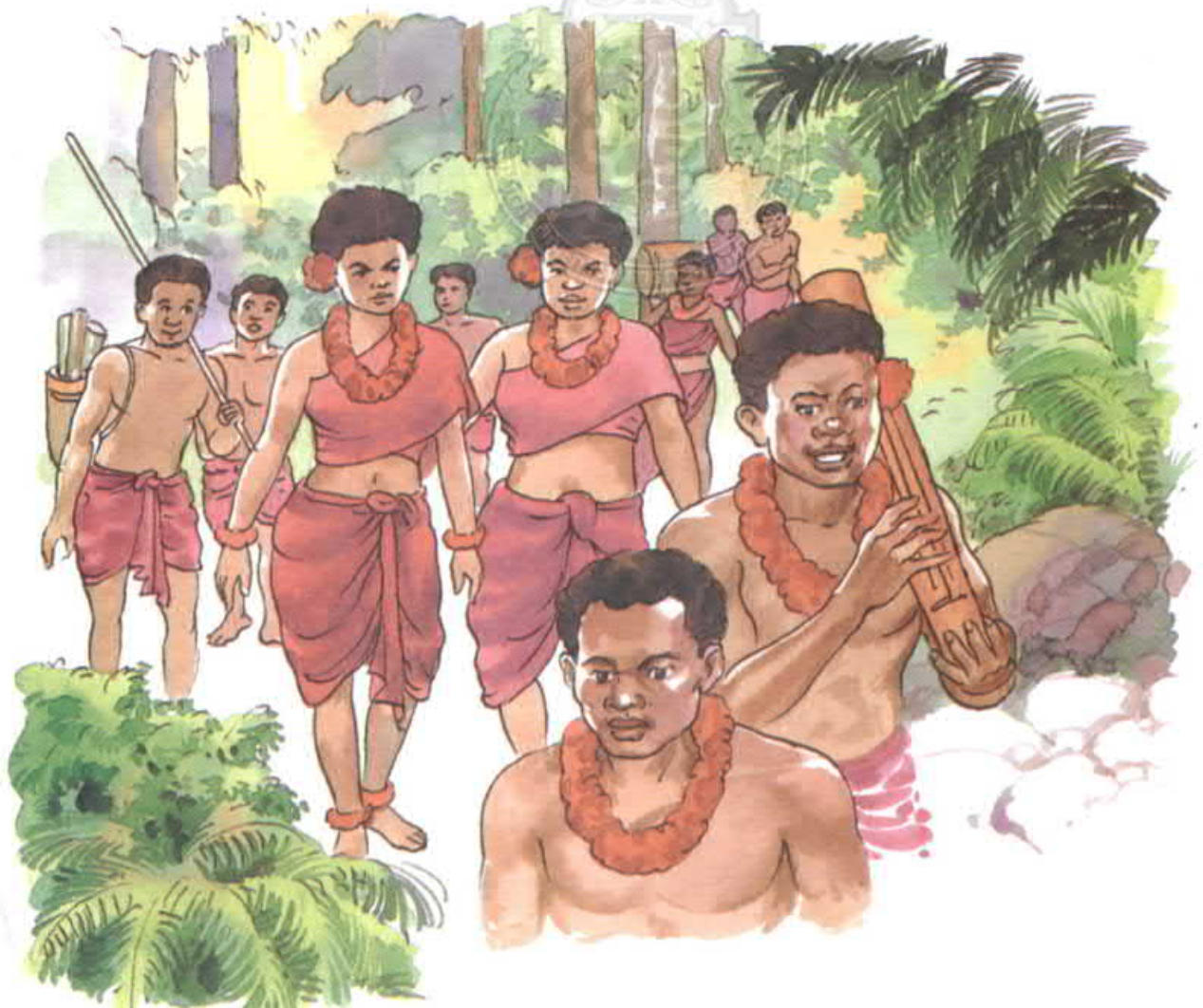
ซ้ำไว้แม่ขึ้นใจเอ๋ย

เวียนแต่ควักค้อนผูกคิ้วนี้วนหน้า

อย่าแค้นแม่แสงอนเอ๋ย

อย่าทำเกือกัมเมียงเมินเขินขวย

ชะด้าแม่ตาคุมเอ๋ย

หนอยแน่นแม่กินนรเอย
อย่าทำตัวเตี้ยจะเสียระยะ
ถึงแล้วแม่แก้วตาเอย
หยุดพักเสียที่ยังมีบทอีก
ครั้นถึงลานรีที่ประชุม
นางขวยเขินสะเทินหฤทัย

รำรายฟายฟ่อนให้ต้องจังหวะ
หนอยแน่นแม่กินนรเอย
เหน้อยนักหรือจำเหื่อตกซิกซิก
ถึงแล้วแม่แก้วตาเอย
เห็นคนชุมนุมอยู่ไสว
ตามบิดาเข้าไปไม่คลาดคลา

เมื่อทั้งสองฝ่ายมาถึงลานประกอบพิธีพร้อมกันแล้ว ผู้เฒ่าซึ่งเป็นที่
เคารพนับถือของทุกคนก็ได้ทำพิธีปลุกกรรม และเซ็นไหว้เทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ที่เคารพนับถือ เพื่อขอพรให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวได้ครองคู่กันด้วยความสุขสวัสดิ
หลังจากนั้นพ่อแม่ของเจ้าบ่าวเจ้าสาวและญาติๆ ต่างก็สั่งสอนและอวยพร
แก่คู่บ่าวสาว

เมื่อนั้น
ทั้งมารดาคณาญาติพวกพ้อง
(เงาะยอ) ลูกรัก
ถึงร้ายกาจอาชญาพานใด
(ตองยิบ) บุญเหลือ
รักตัวผู้ดูแลเฝ้ากกเลีย
มานะ }
ฮอยเงาะ } สองเจ้า
ผัวอย่าดูเมียอย่าดื้อถือเคียดแค้น
(ทั้งหมด) นำฟังเนาะนำฟังข้างสั่งสอน ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้हरษา
บอแอ็ดบอแอ็ดไว้ให้หุยฮา
(มานะ) ลูกยา
แสงเหี่ยวเผื่อคู่บ่าววัน

บิดาเจ้าบ่าวสาวทั้งสอง
ต่างแซ่ซ้องอำนวยอวยชัย
จงดูเยี่ยงพยัคฆ์โคร่งใหญ่
ก็มีได้ทำร้ายแก่ลูกเมีย
จงดูเยี่ยงแม่เสืออย่าอ่อนแอ
มีศัตรูสู้เสียชีวิตแทน
จงจำคำผู้เฒ่าให้มันแม่น
รักกันมันแม่นพยัคฆา
จงแกลวกกล้าแคล้วคล่องทั้งสองคน
จงดูเยี่ยงปักขานไฟพรสณฑ์
พอได้ผลพาร่อนมาป้อนนาง

(ฮอยเงาะ) ชื่นอก
เมื่อยามทุกข์ปลุกใจให้โศกจาง

เงาะยอ }
ตองยิบ } โฟเราะ

ถนอมกันฉันพี่น้องอ่อนน้อม

(ทั้งหมด) นำฟังเนาะนำฟังช่างสั่งสอน ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้บรรชา
บอแอ็ดบอแอ็ดไว้ให้หุยฮา

(ฮเนา) เอยนะ
มดตัวน้อยสามัคคีมีกำลัง
ทั้งญาติวงศ์พงศ์เผ่าเหล่าสหาย
ข้ารักนางพ่างชีวิตทั้งคิดคุณ

พ่อ ๒ }
แม่ ๒ } น้ำคำ

อันชนกชนนีญาติวงศ์

(ทั้งหมด) นำฟังเนาะนำฟังช่างวิงวอน ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้บรรชา
บอแอ็ดบอแอ็ดไว้ให้หุยฮา

จงดูอย่างนางนกออย่าขวาง
ใช้ปีกหางคู่เกล้าเฝ้าเคลียคลอ

สองแม่เงาะช่างสอนลูกอ่อนหนอ

จะรักต่อกันไปนานปานทิวา

เหมือนสกุณาในไพรสาณฑ์สำราญรัง
ลูกไม่ละลืมคำที่รำสั่ง

วองก็หวังพึ่งพาความการุญ
ขอฝากกายแม่เผื่อช่วยเกื้อหนุน
ไม่หันหน้าหนีร้ายอายสัตว์ดง

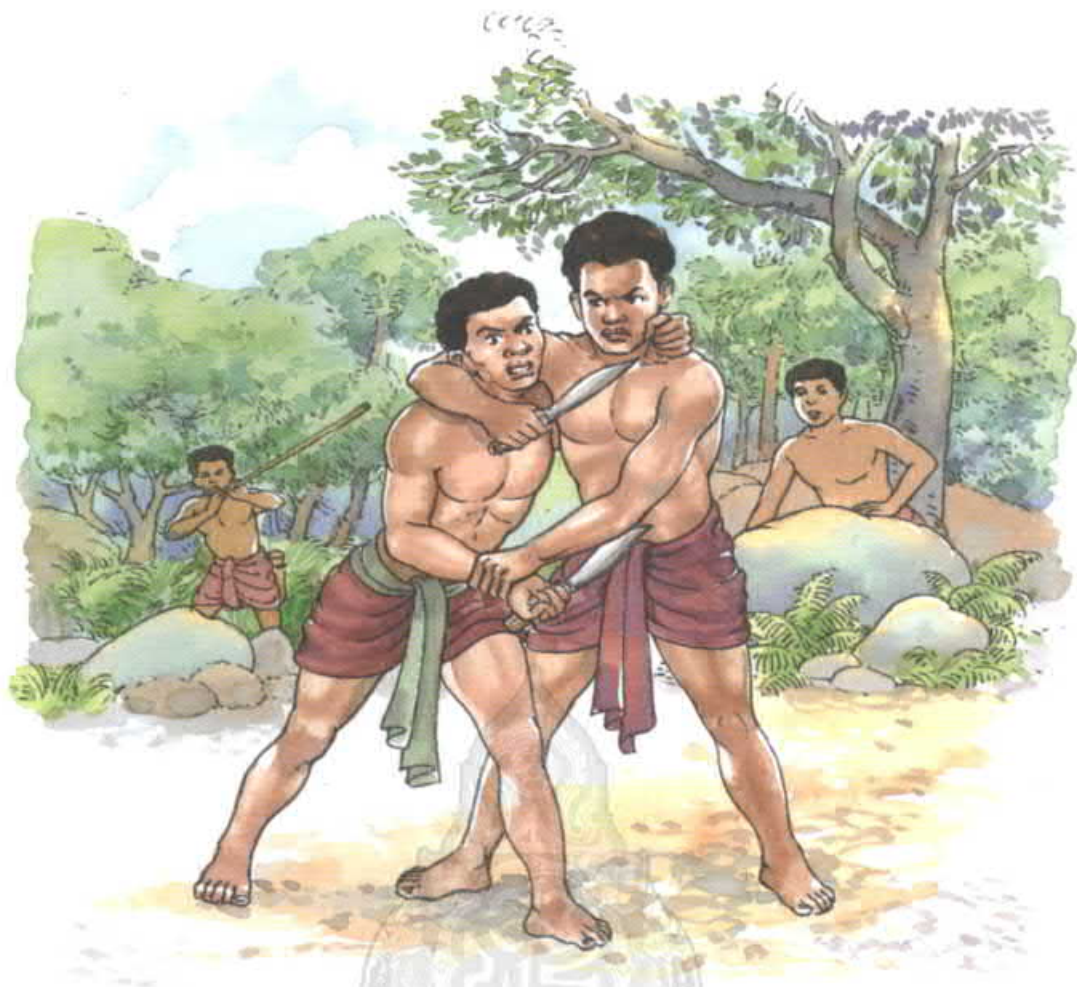
เพราะล้าจับจิตพิศว

ล้วนจิตจงรักเจ้าเท่าชีวา

เราถ้วนหน้าจะการุญอุดหนุนกัน

เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานแล้ว ฮเนาผู้เป็นเจ้าบ่าวต้องพาลำหับผู้เป็นเจ้าสาว
เดินทางเข้าป่าเจ็ดวันตามประเพณี ขณะที่เดินทางนั้นถูกชมพลาและเพื่อนใช้
อุบายหลอกล่อและลักพาลำหับหนีไปอยู่ด้วยกันในถ้ำ ฝ่ายฮเนาเสียใจและ
แค้นใจมากจึงชักชวนพี่ชายและน้องชายออกตามหา

จนวันหนึ่งชมพลาออกมาหาอาหารนอกถ้ำ ได้พบกับฮเนาและเกิดการ
ต่อสู้กัน พี่ชายของฮเนาใช้ลูกดอกอาบยาพิษเป่าถูกชมพลาได้รับบาดเจ็บสาหัส
ชมพลาวิ่งหนีชมชานไปพบกับลำหับซึ่งออกมาตามหาด้วยความเป็นห่วง

บิลามาต้องชมพลา
พิชแล่นวิ่งถลาเข้าในไพร
พอมาปะทะปะล้าหับ
ตกใจไม่รู้สีกตัวนาง
เมื่อนั้น
แลเห็นล้าหับทราวมวย

โอ้อ้อล้าหับของเรียมเอ๋ย
จะขออำลาเจ้าแล้วคราวนี้
ฮเนาเขาตามสังหาร
มีผู้ลอบยิงจากในไพร
พี่ตายจากพรากเจ้าไปทั้งรัก
มาดมั่นชีวิพี่ม้วยมิด

เฉพาะตรงหน้าผากเพียงดักษัย
มิได้รู้ตำบลหนทาง
นางวิ่งเข้ารับพอล้มผาง
กอดผิวเข้าพลงตะลึงไป
ชมพลาลืมตาขึ้นมาได้
ผวากอดเข้าไว้แล้วโคก
ทราวมเขยผู้เทียมชีวิตพี่
มิได้มีชีวิตสืบไป
ก็พอดต่อต้านเขาได้
เป็นจนใจจำลดับชีวิต
สุดจะหักห้ามวิโยคโคกจิต
จงคืนคิดรักใคร่ในฮเนา

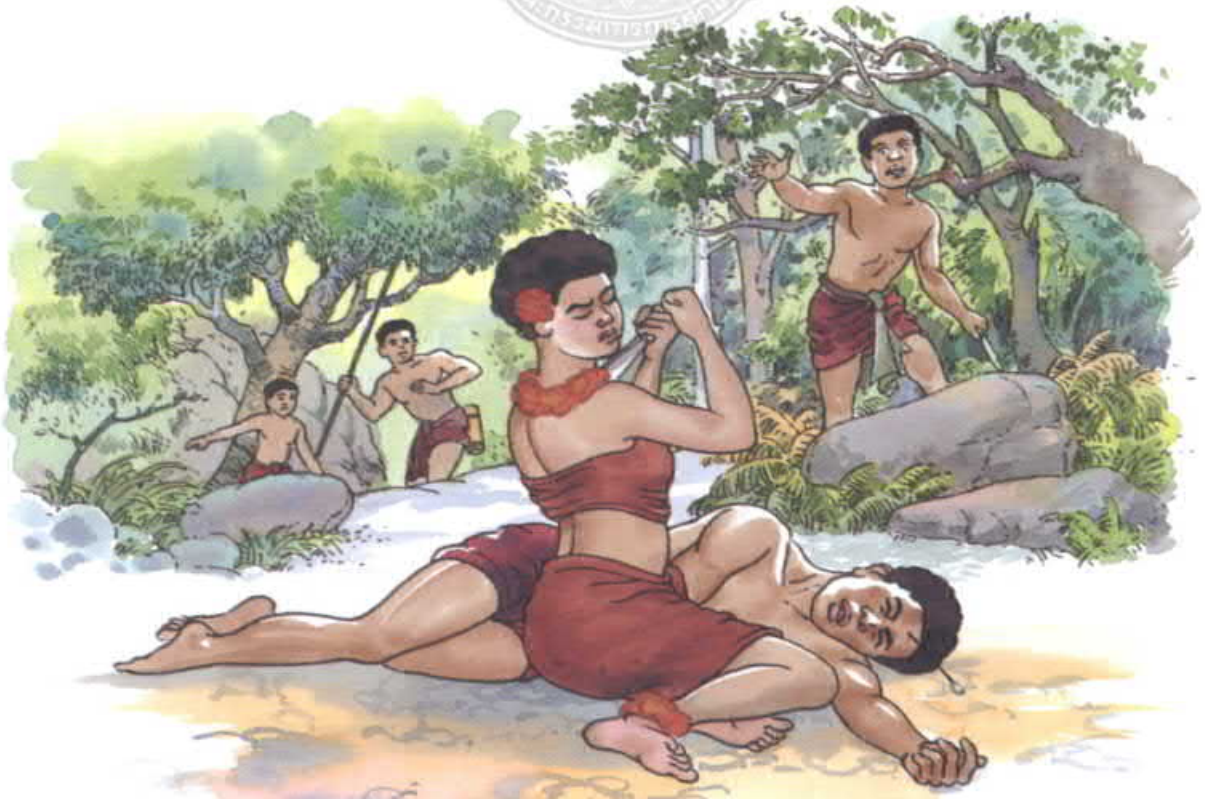
เขาคงพิศวาสไม่บาดหมาง
ให้พี่ตายวายพะวงด้วยนางเยาว์
เมื่อนั้น

ฟังคำอำลาทุกประการ

โอ้อวชมพลาของเมียเอ๋ย
พ่อเดาจิตเมียผิดเป็นพันไป
คงกลัวตายหมายแต่จะหาสุข
อันฝูงหญิงจริงอยู่ย่อมมากมี
พ่อตายหรือจะหมายมีผิวใหม่
ว่าเคยสองคงปองสามไม่ข้ามวัน
รักของน้องปองแต่ให้แท้เที่ยง
จะให้พ่อวายชนม์พันห่วงใย

รำพลางนางจวยบาเดะมา
แทงสอดอกคอจับปล้น

จงเสียมสร้างวิโยคโคกเศร้า
จะหลับตาลาเจ้าบรรลัษลาญ
นางลำหับเยาวยอดสงสาร
เยาวมัลย์จะพินาศขาดใจ
ไฉนเลยมาสั่งดังนี้ได้
ด้วยนึกว่าวิสัยเป็นนารี
ถึงยามทุกข์เข้าสักหน่อยก็ถอยหนี
แต่ใจของน้องนี้ไม่เหมือนกัน
ให้กินใจกันเป็นนิตย์คิดหวาดหวั่น
รลรักนั้นคงจะจางด้วยหมางใจ
ไม่หลีกเลียงเข็ดขามตามวิสัย
เมื่อเกิดไหนจะได้พบประสบกกัน
จากมือชมพลาที่กำมัน
มอดม้วยชีวันทันใด

เมื่อนั้น

เสียวจิตพิชแล่นตลอดใน

เมื่อนั้น

ยिनสองสั่งกันบันดาล

ครันเห็นล้าหับดับจิต

ตะลึงอยู่ครู่หนึ่งไม่เจรจา

ความรักสลักออกอัดอั้น

ถลาเล่นไม่ยังประทังกาย

กรรมกรรมล้าหับเจ้าพี่เอ๋ย

พี่รักเจ้าเท่าดวงชีวิ

สู่ขอพ่อแม่ก็ยินยอม

สมคิดควรหรือมาจากไกล

จึงอุตส่าห์พยายามตามนาง

ฟังมาแจ้งประจักษ์เมื่อเจ้าตาย

แม้แต่เดิมเริ่มรู้ความตระหนัก

ไม่ชิงรักหักหาญดวงกานดา

ถึงจะยอมอมอดไม่เอิบเอื่อม

จะฝืนรักสลักรูปไว้ภายใน

อันความผิดของพี่นี้เหลือล้ำ

ควรพลงทางทุมทอดกาย

ค่อยระงับดับกำสรดสลดจิต

เอือนอกปากชมชมพลา

ชื่อตรงจงรักไม่หักหวน

ยังไม่เกียดกันเห็นแก่กาย

ตัวกูซึ่งเป็นผู้รักคนหนึ่ง

ข้าเป็นผู้ก่อเหตุเภทภัย

ชมพลาระतिकอกหมกไหม้

โลหิตหลังไหลวายปราณ

ฮเนายืนยังฟังว่าขาน

ซาบซ่านสยอของพองโลมา

ชมพลาม้วยมิดดับสังขาร

วัชวาบปลาบชำระรู้สึกกาย

ใจคอเสียวสั่นระส่ำระสาย

กอดศพโฉมฉายไม่สมประดี

ไม่เห็นเลยว่าจะม้วยเป็นผี

หวังมอบชีพมารศรีจึงเสาะไป

พรักพร้อมกันทำการใหญ่

มิได้แจ้งเหตุดีแลร้าย

ไม่จิตจางจงจิตคิดมุ่งหมาย

ว่าโฉมฉายสมควรรักชมพลา

จะห้ามหักจิตไว้ให้นักหนา

เพราะความแสนเสนหาหักอาลัย

ก็ไม่เสื่อมชาคิดพิสมัย

น่าน้อยใจกลับมาพาเจ้าตาย

ให้ชอกช้ำแสนวิตกอกสลาย

กอดศพโฉมฉายเข้าโศกา

นิ่งพินิจนึกสังเวชเป็นนักหนา

เขาควรนับว่าลูกผู้ชาย

จนจวนดับชีพสูญสลาย

หมายแต่สุขของสุดาดวงใจ

ไม่เท่าถึงเทียมเทียบเปรียบเขาได้

ให้เขาบรรลัยทั้งสองคน

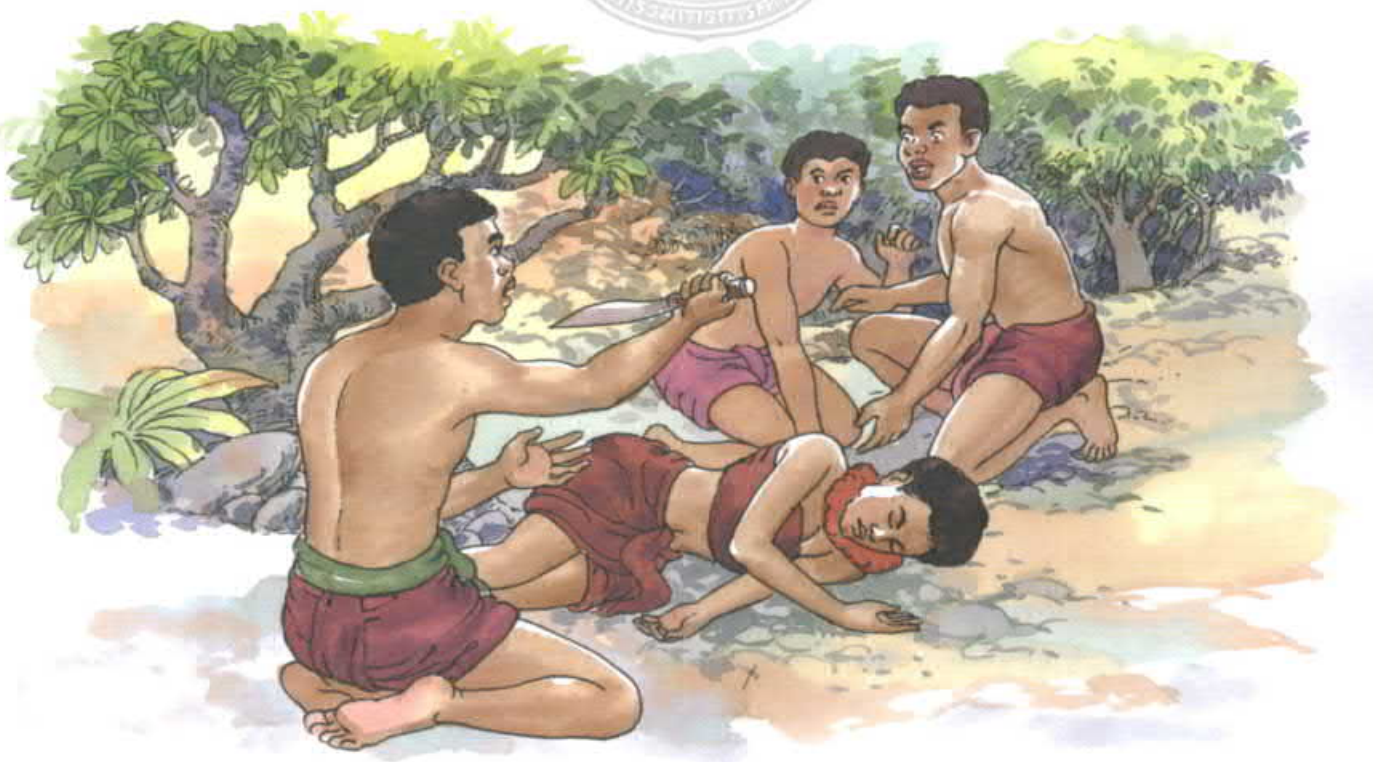
แม้มีชีวิตรอยู่ตราบใด
คงจะพาจรตจิตวิกล

คิดพลงหมกมุ่นหุนหัน
แทงตลอดอกซ้ายทะลุใน
เมื่อนั้น

อีกทั้งปองสองปองสุดนั้น
กอดศพเฮนเข้าไว้
ปัมประหนึ่งจะสิ้นสมประดี

ดูดีความรักนักหนาหนอ
ถึงสามศพลยบเรียงเคียงกัน
แสนสงสารลำหับสาวน้อย
งามโฉมประโลมโลกเลิศวิไล
กรรมใดบันดาลลงหารเจ้า
ไอ้ชมพื่อน่าชมฝีมือมี

นึกขึ้นมาเมื่อไรไม่เป็นผล
สุดจะทนทรมานสืบไป
ฉวยบาเดะมาพลันหาฆ่าไม่
มอดม้วยบรรลัยเคียงกัน
รำแก้วตกใจไหวหวั่น
วิ่งเข้าไปพลันทันที
พากันรำไรอึ้งมี
ทั้งสองศรีครวญคร่ำรำพัน
มาลวงล่อโลมพาคนอาสัญ
ล้นทาสรักทั้งนั้นอนาใจ
บุญใดที่คอยส่งให้
ผูกจิตชายได้ดังควาวิ
ให้พลอยกลืนรักเข้าไปเป็นผี
น้ำใจดีกล้าหาญทานทน

ควรหรือเราสามตามสังหาร
 ตรงต่อรักหักไม่เห็นแก่ตน
 อนิจจาฮเนาเจ้าเพื่อนเชิญ
 ช่างอาภัพลบลลงจงจิตนึก
 อนิจจารักกระไรใจจิตเหลือ
 จงรู้ฤทธิรักร้ายอย่าหมายเซย

ดังตาโกะทะยานไม่ย่อหย่น
 ควรนับว่าเป็นคนข้าความรัก
 ได้ขุ่นข้องลำเค็ญเพราะรักหนัก
 ไม่มีส่วนสุขสักหน้อยหนึ่งเลย
 ไม่แผ่แผ่ผลลาญชีพเล่นเฉยเฉย
 ศพจะเกยกายกลาดอนาถใจ

หลังจากนั้น รำแก้วและปองสองปองสุดได้ช่วยกันขุดหลุมฝังศพของ
 ชมพลา ลำหับและฮเนาไว้ด้วยกัน ด้วยความรู้สึกละแวกเศร้าสะเทือนใจยิ่งนัก

กล่าวถึงคณิง ภายหลังเจ้าเมืองพัทลุงได้นำตัวเข้าถวายเป็นมหาดเล็ก
 ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้รับพระมหา-
 กรุณาธิคุณเลี้ยงดูมีความสุขสืบต่อมา

คำอธิบายศัพท์

คำศัพท์

ความหมาย

ก๊วย	เงาะ
แก้ว	ชื่อคน
คั่น	ชื่อเด็กชายชาวเงาะ
ควาก	ชื่อแม่ของคั่น
แค	ชื่อพี่ชายของคั่น
จ๊ับจ๊ับปังปัง	คำร้องเวลาเต้นตบขาในการสนุกเร็นเริง
ชมพลา	ชื่อชายหนุ่ม
ชีไบ	สไบ ผ้าห่มหญิง
ญาบ	ชื่อคน
ดำขาว	ชื่อพ่อของคั่น
ตองยิบ	ชื่อแม่ของลำหับ
ตาโก๊ะ	เสื่อ
นะ	แม่
บอแอ็ด	จำเริญ
บาเดะ	มิด
บิล่า	ลูกดอก
ปองสองปองสุด	ชื่อน้องชายของฮเนา
มานะ	ชื่อแม่ของฮเนา

โมรี	ผ้าชนิดหนึ่ง
ไม้ไผ่	ชื่อเด็กชาย เพื่อนของคณิ่ง
ยอปาน	ชื่อพ่อของฮเนา
รำแก้ว	ชื่อพี่ชายของฮเนา
ลำหับ	ชื่อหญิงสาว พี่สาวของไม้ไผ่
เลาะเตี้ยะ	นุ่งผ้าอย่างผู้ชาย
วอง	ลูก
เวก	ชื่อคน
สมุนย์กซ์	ชื่อคน
สินนุ้ย	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
แสง	ชื่อคน
อ่อน	ชื่อคน
อิเนะ	ป้า
เอย์	พ่อ
ฮอย	ชื่อแม่ของลำหับ
ฮอลี	สายนุ่งรอบเอวหญิง
ฮาปอง	ดอกไม้แดง

เบ็งบ่ทัน เบ็งบ่หมด

เบ็งบ่ทัน เบ็งบ่หมด เป็นพระราชนิพนธ์ใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตย-ประชาชนลาว ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ความมุ่งหมายในการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้ พระองค์ได้ทรงกล่าวไว้ในคำนำเรื่องว่า “เดินทางข้ามโขงคราวนี้ จุดประสงค์หลักคือจะเพิ่มความรู้เรื่องประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้นในหลายๆ ด้าน ข้าพเจ้าเรียนเรื่องศิลปวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาบ้าง พม่าก็เคยไปแล้ว อินโดนีเซีย มาเลเซีย ก็เคยแล้ว รู้สึกว่าเวลาไปที่ไหนจะเกิดความเข้าใจสถานที่นั้นดีกว่าสถานที่ที่ไม่เคยไปดังนั้น การหาประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ...”

ตอนที่น่ามาให้นักเรียนอ่านนี้ เป็นตอนหนึ่งของหนังสือเรื่องนี้ เป็นช่วงระหว่างประทับอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง ซึ่งได้เสด็จฯ พระธาตุจอมพูสี และเสด็จฯ ชมพระราชวังเมืองหลวงพระบาง

จันทร์ที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๓๓

วันนี้มีหมอกมากตอนเช้า ขนาดมาอยู่ที่หลวงพระบางแล้ว วิทย์ยังรับข่าวหมอกมัวเข้าได้ อาหารเช้ามีไข่ดาวกับหมูยอ ขนมปังฝรั่งเศส ประมาณ ๐๘.๐๐ น. ท่านวงเพ็ดมารับไปดูตลาดเช้า สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เท่าที่เห็นเป็นของจากเมืองไทยทั้งนั้น ซึ่งส่งมาจากเวียงจันทน์อีกต่อ มีคนบอกว่ามีของจากเวียดนามบ้างแต่ไม่เห็น มีคนให้ดอกไม้และของกินต่างๆ หลายอย่าง บอกว่าเป็นของที่ระลึกที่ได้มาเยี่ยมยามเมืองหลวงพระบาง ที่เวียงจันทน์ไปตลาดตอนบ่ายไม่เห็นของกินเลย ที่นี่ยังเข้าอยู่จึงมีของกินมากเช่น ผักน้ำงบน้ำอ้อยแบบบ้านเรา ถ้ามวิธีการทำก็เหมือนที่ข้าพเจ้าเคยเห็น คือใช้ควายเทียมเครื่องหีบน้ำอ้อยออกมาหยอดใส่พิมพ์ไม้ไผ่ ใส่ถั่วดินมะพร้าว ของในตลาดที่แปลกอีกอย่างคือ เครื่องสาน เป็นถาดไม้อย่างหนึ่งสำหรับใส่อาหาร แจ่วบองยี่ห่อบัวคำ ส้มไข่ปลา ผักสด ขนม นานาชนิด หมูหัน กับข้าวสำเร็จรูป ไก่ป่า กระรอกย่าง ไค้แผ่น (ได้เห็นตั้งแต่ตอนยังไม่เป็นแผ่น)

จากตลาดไปที่พุสีหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพระธาตุจอมพุสี พระธาตุนี้สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๐๔ ในสมัยการปกครองของเจ้าอนุรุธ กษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง หลวงพระบาง เป็นพระธาตุมีขนาดกว้างด้านละ ๑๐.๕๕

พุสี

อ่านป้ายบอกประวัติพุสี

เมตร สูง ๒๑ เมตร ซ่อมแซมเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๔ องค์พระธาตุฉาบด้วย
แผ่นทองเหลืองบางๆ และทองคำ ประชาชนทั้งหลายเรียกว่า พระธาตุ-
หลักเมือง

พุสีเป็นภูเขากลางเมืองหลวงพระบาง สูงประมาณ ๑๕๐ เมตร มีบันได
ขึ้น ๓๒๘ ขั้น ทำด้วยดินเผาและหินปูน สร้างเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๖ - ๑๙๓๗

ที่เรียกว่าพุสีเพราะมีฤๅษีสองพี่น้องมาอยู่ที่นี่ และนัดกันจะสร้างเมือง
บริเวณใกล้เคียงนี้มีปูชนียสถานสำคัญหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุจอมพุสี
วัดถ้ำพุสี รอยพระพุทธรบาท วัดป่าแก วัดป่าฮวก วัดป่าฝาง วัดป่าแม้ว
วัดทางเมียง เป็นต้น แต่ปัจจุบันนี้ร้างไปเกือบหมดแล้ว ที่ยังเหลือให้เรามกก็คือ
พระธาตุจอมพุสี วัดถ้ำพุสี รอยพระพุทธรบาท วัดสี พระพุทธรบาทวัดป่าแก
และรูปวาดฝาผนังวัดป่ารวกเท่านั้น

ประเพณีสำคัญของชาวหลวงพระบางที่เกี่ยวกับพุสีคือการตีกลองที่พุสี
กลองนี้เป็นเครื่องบอกเวลาในสมัยโบราณ ตีบอกเวลาทุกชั่วโมงหรือทุก ๓
ชั่วโมง เป็นการเตือนเจ้านาย พระสงฆ์ และประชาชนให้รู้เวลาตลอดระยะ
เวลา ๘ กะ หรือตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวกับตนเอง

เดินออกกั่วงกายขึ้นพูสี

พระธาตุจอมพูสีมีความสำคัญมากจนกล่าวกันว่า ใครไปเยือนหลวง-พระบาง ถ้ามิได้ขึ้นพูสีก็เหมือนกับยังไม่ได้เห็นนครหลวงพระบางอย่างแท้จริง นี่เป็นข้อมูลที่ได้รับก่อนไป คราวนี้จะเล่าถึงการขึ้นพูสีจริง ๆ

เชิงพูสีมีจารึกเรื่องที่องค์มกุฎราชกุมารระหว่างวัดทะนา (คือพระเจ้าระหว่างวัดทะนากษัตริย์ลาวองค์สุดท้าย) เสด็จมาตอนสร้างบันไดเสร็จ ให้ศักราชไว้ว่าเป็นปีเม็งเป้า (ใช้ระบบการบอกปีเหมือนทางล้านนา)

จากนั้นเป็นช่วงเวลาของการออกกั่วงกายจะกี่ขั้นก็ไม่ทราบ ข้าพเจ้าเอาแต่เดินไม่ได้นับ เล่นเอาเหงื่อแตกเหมือนกัน เมื่อไปถึงที่พักแห่งแรกก็ทำเป็นชมทิวทัศน์พักเหนื่อยสักหน่อย ดูนั่นโพธิ์ที่เป็นของขวัญจากรัฐบาลอินเดียตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ คือตอนงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

ดูนั่นโพธิ์เสร็จก็เดินต่อขึ้นไปจนถึงยอด มีเจ้าหน้าที่โรงแรมล้านช้าง (ซึ่งมาจากเวียงจันทน์ตามบริการทุกที่) มาบริการน้ำดื่มและผ้าเย็น

เมื่อหายเหนื่อยกันแล้วเจ้าหน้าที่ผู้อธิบายเล่าว่าที่นี่มีนิทานเกี่ยวกับปู่เยอย่าเยอ เรื่องมีอยู่ว่าในสมัยก่อนคนกับผีอยู่ปะปนกัน มีเขตแดน ๒ เขต คือเขตบก และเขตน้ำ เขตบกมีสิงคะโล (สิงโต) มีอิทธิพล เขตน้ำ มีช้างคล้าย ๆ

กับหมู (ตรงนี้พิกลไม่ทราบว่าจะฆ่าเจ้าจะพึงผิดหรือไม่ จริงๆ แล้วช่างกับหมูก็ปนๆ กันอยู่ ปีนักษัตรที่เราว่าปีกุนหมุนั้น บางวัฒนธรรมเขาว่าปีช้าง) ร้ายกาจที่สุด กินคน ร้อนถึงพระอินทร์ต้องส่งคนมาปราบ คนนั้นเป็นฤๅษีชื่อเรียกกันว่าปู่เฒ่าเจ้าหลวง อยู่บริเวณพูซวง แต่มีข้อแม้อยู่ว่าถ้าปราบสัตว์ได้คนปราบก็ต้องตายเหมือนกัน แต่ก่อนจะตายได้อริษฐานว่าขอให้ประชาชนคิดฮอดคิดถึง จึงได้เกิดเป็นปู่เฒ่าเฒ่าเฒ่า ที่วัดเชียงทองเป็นที่เหมาะสำหรับการทำพิธี มีต้นกกทองขนาด ๑๑๗ คนโอบ และเป็นที่ตั้งเมืองเชียงทอง ยังมีเมืองเชียงดงอยู่แถวสบดง อยู่บนพูลีจะเห็นบริเวณเหล่านี้ทั้งหมด ข้าพเจ้าเลยวาดภาพตามที่เขาเล่า

เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วก็เดินไปดูหอกลอง แต่หอกลองอยู่ริมหน้าผา ข้าพเจ้าเลยไม่กล้าเดินเข้าไปใกล้ ได้แต่มองดูวิเวกเห็นโดยรอบรวมทั้งที่สบคานดอนทราย ซึ่งเป็นที่แห่งปู่เฒ่าเฒ่าเฒ่า จึงวาดรูปไว้อีกรูป

ขาลงเดินผ่านวัดป่าฮวก (อยู่ซ้ายมือ) จริงๆ แล้ว ทางลงจากพูลีนี้อยู่ติดทางเข้าวังหลวง แต่เราจะไปบ้านช่างเงินกันก่อน เมืองหลวงพระบางนี้เขามีช่างหลายอย่าง คือ ช่างเงิน ช่างทอง ช่างฟ่อนรำ ช่างขนม (น่าสนใจ)

ยอดพูลี

ช่างเครื่องเงินที่บ้านของทิดเพ็ง มะณีพอน ซึ่งเคยเป็นช่างเงินหลวง

ไปบ้านช่างเครื่องเงินชื่อทิดเพ็ง มะณีพอน เป็นตระกูลช่างเงินเก่า ทิดเพ็งเองทำเครื่องเงินมา ๔๐ ปีแล้ว สมัยที่ยังมีเจ้ามหาชีวิตก็ได้ทำของที่ใช้ในวัง ของเขามีตราช่างเป็นเครื่องหมายการค้า การทำเครื่องเงินก็ใช้วิธีการเหมือนบ้านเรา มีขั้นตอนการขึ้นรูป แกะสลักกลดลาย ขณะที่ไปดูกำลังทำขึ้น ผักดาบ และด้ามดาบสั้น

กลับที่พัก ผ่านโรงเรียนสร้างแพทย์ชั้นต้น

ไปที่พระราชวังหลวง พระราชวังนี้สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๔ สถาปนิกฝรั่งเศสออกแบบ ต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขยอดให้เป็นแบบปราสาทลาว สร้างขึ้นก่อนพระเจ้าสีสะหวางวงศ์ครองราชย์ปีหนึ่ง เมื่อครองราชย์แล้วก็ประทับอยู่ที่นั่นจนสิ้นพระชนม์ พระเจ้าสีสะหวางวัฒนาขึ้นครองราชย์ก็ประทับที่นี้ต่อ จนเปลี่ยนเป็นหอพิพิธภัณฑน์ในปี ๑๙๗๕

ทางเข้าพระราชวังหลวง

เมื่อไปถึงเข้าไปที่ห้องประดิษฐานพระบางเลย เจ้าหน้าที่เล่าว่า พระบางนี้ตามประวัติว่าเป็นของพระเจ้าแผ่นดินเขมรมอบให้เจ้าฟ้าจ๋ม ตำนานพระบางว่าเจ้าเขมรได้จากลังกามาอีกต่อ แต่ดูจากลักษณะแล้วไม่น่าจะมาจากลังกา อย่างไรก็ตามถือว่าเป็นพระที่สำคัญของลาว พงศาวดารล้านช้างกล่าวว่าเมืองหลวงพระบางเดิมชื่อเมืองขวา ต่อมาเปลี่ยนเป็นเชียงตุง เชียงทอง และเปลี่ยนเป็นชื่อหลวงพระบางตามชื่อพระบางนี้เอง

นอกจากพระบางที่ถือว่าเป็นพระประธานแล้ว ยังมีพระพุทธรูปสำคัญอื่นๆ เช่น พระพุทธรูปหินเขมร ได้จากวัดวิชุนประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ พระพุทธรูปต่างๆ ศิลปะลาวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗, ๑๘, ๑๙ จากวัดวิชุนเช่นเดียวกัน มีงาช้างเล่ากันว่า เป็นของที่พวกพนักงานชั้นสูงถวายมกุฎราชกุมารตอนที่ทรงอภิเษกสมรส แต่มกุฎราชกุมารได้ถวายพระบางเป็นพุทธบูชา ภาพสลักไม้จากวัดวิชุน

มีต้นผึ้งแบบที่เราก็มีที่อีสาน เป็นของถวายพระบางตอนเข้าพรรษา

จากนั้นจึงเข้าไปที่ห้องท้องพระโรงด้านหน้า เป็นห้องรับแขกและประกอบพิธีการต่างๆ แบ่งเป็นห้องเล็กๆ ต่อกัน เป็นที่นั่งคอยเฝ้า ขณะนี้

ใช้เป็นที่ตั้งแสดงของต่างๆ มีธรรมาสน์ที่สมเด็จพระสังฆราชเคยใช้ พระพุทธรูป พระแท่น

ห้องรับแขกที่ทูตมาถวายพระราชสาสน์ ทำพิธีมอบพระราชสาสน์ให้ทูตลาวที่จะไปประเทศต่างๆ ในห้องนี้มีรูปเจ้ามหาชีวิตหลายรัชกาล ได้แก่

เจ้ามหาชีวิตอุ่นคำ ๑๘๗๒-๑๘๘๙

เจ้ามหาชีวิตคำสุก (ลักกะลิน) ๑๘๙๐-๑๙๐๔

เจ้ามหาชีวิตสีสะหว่างวง ๑๙๐๕-๑๙๕๙

มีตู้พระธรรมลายก้ามมะลอมาจากเชียงใหม่

ที่ฝาผนังเป็นภาพเขียนฝีมือฝรั่ง แต่เป็นเรื่องชีวิตประจำวันของคนลาว เช่น เรื่องการเทศน์มหาชาติ ตลาดแล่ง ปากแม่น้ำคานสมัยก่อนที่ยังไม่ได้สร้างสะพาน ภาพรามเกียรติ์ตอนศึกทศพรพีและตอนลักสีดา ท่านอาจารย์เห็นเรื่องรามเกียรติ์ที่ไหนไม่ได้ต้องเข้าไปเล่า

ห้องทองพระโรงประดับกระจกแบบเดียวกับที่วัดเชียงทองแต่ดูไม่สวยเท่า ท่านอาจารย์ว่าเห็นจะเป็นด้วยอยู่ในอาคาร ต้องอยู่กลางแจ้งจึงจะงาม

ในทองพระโรงกลางไม่ได้ใช้รับทูต เพราะพระเจ้าสะหว่างวัฒนายังไม่ได้บรมราชาภิเษก ยังไม่ได้ใช้เศวตฉัตร (ลาวใช้ฉัตร ๗ ชั้น) จนสิ้นพระชนม์

ในตุนอกทองพระโรงมีพระมากมาย เช่นเศียรพระมฤตาซึ่งเป็นของขวัญจากรัฐบาลอินเดีย พระจากเจดีย์พระธาตุหมากโม (ตุนีอยู่ในทองพระโรง) เป็นพระแก้วบ้างพระโลหะบ้าง แก้วแหวน เงินทอง คงจะเป็นของในกรุที่โบราณใส่ไว้เพื่อเป็นพุทธรูปบูชา เหมือนที่กรุวัดราชบูรณะอยุธยา

ของที่ใช้ในขบวนแห่และของที่ใช้ในพิธีบรมราชาภิเษก

นอกจากนั้นมีของต่างๆ เช่น แหียงช้างที่เจ้าอนุตรถวายมาจากเวียงจันทน์ มีของขวัญที่ภรรยาเจ้าสุพานวงถวายเมื่อรวมลาวครั้งที่ ๑ และ ๒ ตู้พระธรรมที่เป็นของขวัญจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนเจ้ามหาชีวิตเสด็จเยือนไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ของจากประธานาธิบดีจอห์นสันของสหรัฐอเมริกา เป็นภาพถ่ายผิวดวงจันทร์ ถ่ายจากยานเซอร์เวเยอร์ ปี ค.ศ. ๑๙๖๖

(๔) ห้องรับแขกของพระมเหสี

ห้องพระโรงหน้า (๒) เป็นห้องคอยเฝ้าของแขกภายในและทูตานุทูต นอกจากนี้ยังเป็นห้องทำพิธีทางศาสนาและประเพณีอื่นๆ มีโบราณวัตถุจัดแสดง คือ

- หอธรรมาสน์ ไม้แกะสลักสกุลช่างหลวงพระบาง ๑๙๕๕
- พระพุทธรูปสำริดต่างๆ สกุลช่างลาวโบราณ ศตวรรษที่ ๑๗, ๑๘, ๑๙
- เศียรพระพุทธรูปมฤรา ได้จากรัฐบาลอินเดีย

ห้องต้อนรับแขกของเจ้าชีวิต (๓) อยู่ทางด้านเหนือ ราชเลขาและเจ้ากรมพิธีการเป็นผู้นำแขกเฝ้า รวมทั้งการรับสารตราตั้ง พิธีมอบสารตราตั้ง มีรูป

เจ้าชีวิตอุ่นคำ (๑๘๗๔-๑๘๘๙)

เจ้าชีวิตคำสุก (๑๘๙๐-๑๙๐๔)

เจ้าชีวิตสีสะหว่างวง (๑๙๐๕-๑๙๕๙)

รูปจำลองราชรถเจ้าชีวิต

รูปจิตรกรรมฝาผนังโดยช่างฝรั่งเศส

ห้องรับแขกของมเหสี (๔) อยู่ทางใต้

ในห้องเล็กด้านในสุด มีรูปปั้นน้ำมันเจ้าชีวิตสะหว่างวัดทะนาขนาดใหญ่ เขียนโดยช่างรัสเซีย รูปอัคมรเหสีคำมุย และรูปมกุฎราชกุมารวงสะหว่าง โดยจิตรกรคนเดียวกัน

ส่วนในห้องใหญ่จะมีตู้ใส่ของขวัญที่เป็นศิลปะของประเทศต่างๆ ที่ส่งมาเป็นของขวัญถวายเจ้าชีวิต จากสหภาพสังคมนิยมโซเวียต โบโลญ พม่า เขมร ราชอาณาจักรไทย เนปาล ญี่ปุ่น อินเดีย จีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เซโกสโลวะเกีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศอื่นๆ

(๕) ห้องพระโรงราชบัลลังก์พระที่นั่งมหาปราสาท เป็นห้องพระโรงใหญ่ มีปีกซ้ายปีกขวาเชื่อมต่อกัน ห้องนี้เจ้าชีวิตสะหว่างวัดทะนาเตรียมไว้เพื่อทำพิธีราชาภิเษก มีศิลปวัตถุจัดแสดงไว้ดังนี้

ก. - ราชบัลลังก์ไม้แกะสลักหุ้มด้วยทองคำ

ข. - ตู้แก้ว ขอบไม้แกะสลัก แสดงรูปพระธาตุจำลอง พระพุทธรูปทองคำ พระพุทธรูปแก้วต่างๆ

- แหียงช้าง ว่าเป็นของเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ (ตรงกับรัชกาลที่ ๓)

- เครื่องทรง พระแสงต่างๆ

ค. - ตู้แก้วขอบไม้แกะสลัก จัดแสดงวัตถุต่างๆ เช่น ขันหมากทองคำ จอกทองคำ น้ำเต้าทองคำ ขันน้ำ พระพุทธรูปทองคำ และแก้ว ฯลฯ ผนังของห้องพระโรงข้างในติดกระจกเป็นเรื่องนิทานพื้นบ้านพื้นเมืองของลาว เรื่องประเพณีบุญต่างๆ เช่น เรื่องแห่พระบางมาจากเขมร เรื่องขุนบรม เรื่องบุญประจำเดือน (ฮิตสิบสอง) ฯลฯ

เราไม่ได้เข้าชมส่วนที่เป็นที่ประทับ เพราะอยู่ในระหว่างปิดซ่อม

ดูภายในอาคารแล้วเราออกไปข้างนอกเพื่อวางพวงมาลาอนุสาวรีย์พระเจ้าสีสะหว่างวงพระราชทานรัฐธรรมนูญ โซเวียตสร้างให้นานแล้ว แต่เพิ่งตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๗ มีเหมือนกันอยู่ที่เวียงจันทน์

ข้างหน้าพระราชวังเป็นอาคารหอพระบาง ยังสร้างไม่เสร็จ

กลับที่พักรับประทานอาหารกลางวันกับรัฐมนตรี ๒ ท่าน ทูตกอบคักดี อธิบดียี่ และท่านอาจารย์

ท่านทองลุนเล่าถึงสมัยที่ยังมีการสู้รบว่าขณะนั้นท่านเป็นนักศึกษาวิชาครู ต้องขุดภูเขาทำเป็นห้องเรียน พวกผู้นำทำสำนักงานอยู่ที่ซาเหินือ ต้องใช้ดินระเบิดระเบิดภูเขา

บ่ายสองโมงไปวัดหนองสิคุนเมือง วัดนี้สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๖๒๙ เดิมเป็นวัดใหญ่ที่สำคัญ แต่ถูกไฟไหม้ไปเมื่อ ค.ศ. ๑๗๗๔ เหลือแต่พระพุทธรูปเก่าอยู่จำนวนหนึ่ง ขณะนี้กำลังซ่อมใหม่โดยท่านเจ้าอาวาสเป็นช่างเอง มีพวกชาวบ้านมาช่วยกัน และมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ท่านเจ้าอาวาสให้ดูรูปขณะทำการบูรณะบานหน้าต่างเป็นไม้แกะสลักรูปพระเจ้าสิบชาติ ฝีมือช่างสกุลช่าง

วัดหนองสีคุนเมือง

ของเพี้ยตัน ประตุทำด้วยไม้สลักเป็นภาพมารวิชัย คันทวยเป็นรูปนาคกับปลา ได้พบเจ้าหญิงมะณีไลอยอีก ท่านว่าท่านเป็นเจ้าครุฑธาวัตนี้ได้บริจาคหน้าต่างบานหนึ่ง

จากนั้นไปวัดวิชุนซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับพูลิ วัดวิชุนนี้สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๕๐๓ ตามพระบัญชาของพระเจ้าวิชุน จึงตั้งชื่อวัดตามพระนาม เมื่อสร้างสำเร็จในปี ค.ศ. ๑๕๐๔ ได้อัญเชิญพระบางจากวัดมโนรมย์มาประดิษฐานที่นี้ วัดนี้มีความสำคัญเพราะมีพระธาตุเจดีย์ใหญ่ คนพากันเรียกว่าพระธาตุหมากโม เพราะมีรูปร่างคล้ายแตงโมผ่าครึ่ง เจดีย์นี้ทรุดโทรมไปพักหนึ่งเพราะถูกพวกฮ่อปล้น ปี ค.ศ. ๑๘๙๕ สมัยพระเจ้าลักกะลินได้ซ่อมขึ้นใหม่ จนถึงปี ค.ศ. ๑๙๑๔ ซ่อมอีกครั้ง ได้พบวัตถุมีค่ามากมาย ได้ย้ายไปไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้ว (แต่ก่อนโบสถ์วัดนี้เคยใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานเหมือนกัน) ขณะนี้มีของเก็บไว้บางส่วน ของที่ยังคงเก็บในโบสถ์เป็นพวกเครื่องไม้แกะสลัก เช่น ประตุไม้รูปปางนารายณ์ปราบหนทุก ราวเทียนรูปนก สำหรับแหวนสังกรานต์ เป็นต้น

มีศิลาจารึกศตวรรษที่ ๑๖ หลายหลัก

วัดวิฑูรหรือพระธาตุหมากโม

ศิลปกรรมในวัดนี้ต่างจากที่อื่นคือเป็นสกุลช่างไทยลื้อ แบบสิบสองปันนา บานประตูแกะสลักเป็นฝีมือช่างเชียงขวาง พระอุโบสถในปัจจุบันสร้างขึ้นแทนพระอุโบสถเดิม

ที่นี่มีชาวบ้านมาจับอยู่เป็นจำนวนมาก มาจากหมู่บ้านในตาแสงวิฑูรนี้ หน้าโบสถ์มีวงดนตรีเด็กเล่นได้ดีมาก ได้ความว่าเป็นพี่น้องกัน เขามีด้วยกัน ๙ คนพี่น้อง คนที่เล่นดนตรีเป็นคนที่ ๔-๗ คนอายุ ๑๓ ปีตีระนาด ผู้หญิงอายุ ๑๑ ปีตีฆ้อง อายุ ๘ ปีตีตะโพน อายุ ๖ ปีตีฉิ่ง ข้าพเจ้าเลยให้รางวัลไปทุกคน พบแม่ของเด็กเขาบอกว่าไม่ได้เล่นเป็นอาชีพ เล่นสนุกๆ เพื่อม่วนชื่นในครอบครัว พ่อของเด็กไม่แข็งแรงเลยไม่ได้มา ได้ทราบว่าเขาเคยเป็นรัฐมนตรีมานานมาแล้ว

มีการแสดงฟ้อนปู่เยอย่าเยอให้ดูคล้ายๆ เชิดสิงโต ปู่เยอย่าเยอหน้าแดงๆ ผมยาวๆ มีสังกะสีอีกตัว ใช้ ๒ คนเชิด อ้าปากหงับๆ ได้ มีคนตีกลองคนหนึ่ง

ได้พบกับเพี้ยตัน ตอนนีท่านไม่ค่อยแข็งแรงเพราะตกนั่งร้านตอนทำงานเลยเดินไม่สะดวก แต่ก็ยังทำงาน

กลับที่พัก ผ่านพื้นที่ที่เตรียมจะสร้างตลาดใหม่ และที่จะสร้างเป็นโรง-
ทอผ้าก็กระตุก

ที่บ้านมีของว่างไว้เลี้ยงตามเคย มีขนมวุ้นทอด หมากร้อม ข้าวตู ส้มตำ
มะละกอ ส้มตำแตงกวา

ท่านทองสาได้เตรียมเอกสารเรื่องวัดพูไว้ให้ เลยได้อ่านล่วงหน้า ตอนนี
ชักอ่านภาษาลาวเก่งแล้ว

ตอนกลางคืนจัดงานเลี้ยงเป็นการภายใน ตอนกินข้าวมีดนตรีลาวเดิม
กินเสร็จให้ดนตรีไป เราแสดงกันเอง ท่านบุญเกิดเป็นโฆษกเองเลย วันนี้มี
รายการหลายรส ข้าพเจ้าร้องสาละวันแบบครบเครื่องคือมีทั้งแซนเดียวและ
ซาเดียวตามที่เรียนมาใหม่ ท่านสีพันสนุกกว่าเพื่อน ร้องเพลง อยู่ดี ๆ น้อง
หว่าฟี่โกหก คู่กับท่านทองลูน ท่านทองลูนทั้งร้องเพลงทั้งท่องโคลงที่
ข้าพเจ้าแต่ง เอื้อยดาราท่องบทกวีภาษาฝรั่งเศสที่ข้าพเจ้าแต่งเหมือนกัน วันนี้
ท่านอาจารย์ม่วนขึ้นเป็นพิเศษถึงกับขึ้นไปร้องเพลงบัวขาว (เดียว) แต่อาจารย์
นิออน (นางเอก) ยังไม่ยอมทำอะไร ตอนหลังข้าพเจ้าชักแสบตา และเห็น
ชักตึกเลยเลิก ฝ่ายไทยหนีไปนอนกัน ส่วนฝ่ายลาวเชื่อว่ากันว่ายเล่นต่อ

ภาพฝีพระหัตถ์

ทิวทัศน์แม่น้ำคาน มีสะพานข้าม

ของดีของไทยในอดีต

๑

ชีวิตผู้คนริมน้ำ

บ้านของเดือนเป็นเรือนไทย ตั้งอยู่ริมน้ำ มีไต้ถุนสูง หลังคาทรงสูง หลังคามีปั้นลมและหน้าจั่ว ตัวเรือนมีหน้าต่างทุกด้าน มีนอกชานใช้เป็นที่นั่งเล่น กินข้าว ตากผ้า นั่งสนทนากันในครอบครัวยามค่ำคืน แม่ของเดือนจะชอบมานั่งทำงานหรือเย็บขอบอยู่ไต้ถุนบ้าน แม่พูดเสมอว่าไต้ถุนบ้านเย็นสบาย บางครั้งเพื่อนบ้านจะมานั่งคุยกับแม่ที่ไต้ถุนบ้าน บ้านของเดือนหันหน้าสู่แม่น้ำ หน้าบ้านมีท่อน้ำยื่นลงไปในแม่น้ำ ใช้เป็นที่ลงเรือเมล์ซึ่งแล่นรับส่งผู้โดยสารตามลำน้ำ ถ้าเป็นระยะทางใกล้ๆ จะใช้เรือพายที่มีก้นแทบทุกบ้าน และที่ท่อน้ำแม่จะใช้ซื้อของที่บรรดาแม่ค้านำของบรรทุกเรือมาขายตามบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ตามลำน้ำ ที่ท่อน้ำยังใช้เป็นที่ตากบาตรของแม่กับยาย ทุกเช้าแม่จะตื่นขึ้นมาก่อนไก่ขัน เพื่อหุงข้าว ทำอาหารคาวหวาน ห่อด้วยใบตองวางบนถาด ตักข้าวใส่ขันไปตากบาตรพระที่ท่อน้ำ

“นิมนต์ก่อนเจ้าคะ” ยายจะร้องนิมนต์พระ แต่ถ้ายายไม่ร้องนิมนต์พระ พระก็จะมารับบาตรอยู่ดี เพราะเป็นพระที่อยู่วัดใกล้บ้าน และมารับบาตรเป็นประจำ มีลูกศิษย์พายเรือเพื่อรับบาตรตามบ้านเรือนที่อยู่ริมน้ำ

หมู่บ้านที่เดือนอยู่ ผู้คนในหมู่บ้านจะตั้งบ้านเรือนตามริมน้ำเป็นแนวยาว ถัดตัวบ้านเข้าไปจะเป็นสวนผลไม้ ถัดจากสวนจะเป็นทางเดินภายในหมู่บ้าน พอถึงฤดูฝน ทางเดินก็จะเป็นดินโคลน การเดินทางจึงค่อนข้างลำบาก คนในหมู่บ้านจึงสัญจรไปมาหาสู่กันทางน้ำ จะใช้เรือพายซึ่งมีอยู่แทบทุกบ้าน บางบ้านจะเปิดเป็นร้านขายของ อย่างเช่นบ้านอาโกเปิดเป็นร้านขายกาแฟ ขาย

ของชำ จึงกลายเป็นที่ชุมนุมของผู้คนในหมู่บ้าน แต่ละวันโดยเฉพาะตอนเช้าๆ ทำน้าบ้านอาโกจะมีเรือมาผูกไว้ที่เสาทำน้าวันละหลายๆ ลำ เพราะบรรดาผู้คนจะมานั่งกินกาแฟบ้าง ซื้อของที่ร้านอาโกบ้าง

ในคลองซอยที่แยกจากแม่น้ำที่หน้าวัดในหมู่บ้าน จะมีตลาดน้ำซึ่งเป็นที่ชุมนุมของผู้คน คลาคลำไปด้วยเรือพายที่บรรทุกสินค้าต่างๆ มาขาย เช่น เลือ้ผ้า ของใช้ในครัวเรือน หมู ปลา อาหารการกินต่างๆ ตลาดน้ำหน้าวัดจะมีแต่เฉพาะตอนเช้าเท่านั้น ตกสายตลาดน้ำก็วายเพราะแดดจัด

ในยามค่ำคืน ทุกคนในบ้านจะนั่งสนทนากันที่ชานเรือน ผู้ใหญ่จะเล่านิทานบ้าง เล่าเรื่องต่างๆ ให้ลูกหลานฟัง ยายจะเล่าชีวิตของคนไทยที่ยายเคยเห็นให้เดือนฟังว่าคนไทยมีอาชีพเกษตรกรรม จึงยึดชัยภูมิใกล้แม่น้ำลำคลองเป็นหลักในการตั้งบ้านเรือน โดยเฉพาะผู้คนในภาคกลางเพื่อใช้น้ำในการเพาะปลูก ทำไร่ไถนา และยังใช้แม่น้ำลำคลองในการสัญจรไปมา หมู่บ้านจึงตั้งเป็นแนวยาวไปตามลำน้ำ เรือนที่อยู่อาศัยจึงต้องทำให้ได้สูง เพื่อมิให้น้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก และได้ดูบ้านยังใช้เป็นที่นั่งเล่นหรือทำงานในเวลา

กลางวัน เรือไทยในท้องถื่นบางแห่ง จะมีบันไดชักขึ้นลงได้ ในตอนเช้าก็ยกบันไดลง ในเวลาค่ำก็ยกบันไดขึ้น เพื่อป้องกันสัตว์ร้ายหรือโจรภัย บันไดเหล่านี้อาจทำได้ด้วยไม้ไผ่เพราะเบา สามารถยกขึ้นลงได้สะดวก ยายเล่าว่าแม่น้ำลำคลองเป็นชีวิตจิตใจของคนไทยที่ต้องใช้น้ำในการทำกรเกษตร ยายอธิบายถึงการตั้งเมืองสมัยก่อนต้องเลือกดูชัยภูมิที่เหมาะสม อยู่ใกล้แม่น้ำเพื่อใช้สัญจรไปมา และใช้แม่น้ำเป็นคูเมืองป้องกันข้าศึกศัตรู บางเมืองจะขุดคลองเชื่อมแม่น้ำลำคลองล้อมรอบตัวเมืองไว้ เพื่ออาศัยลำคลองเป็นคูเมืองประการหนึ่ง ใช้สัญจรไปมาและอาศัยน้ำในแม่น้ำลำคลองทำการเพาะปลูกพืชพรรณธัญญาหารอีกประการหนึ่ง และอาศัยปลาในแม่น้ำลำคลองเป็นอาหารเลี้ยงผู้คนในเมืองอีกประการหนึ่งด้วย ถ้าเมืองใดไม่มีแม่น้ำลำคลองก็จะขุดหนองน้ำขนาดใหญ่เพื่อให้น้ำฝนขังสำหรับใช้น้ำและเลี้ยงปลา บ้านเมืองจึงมั่งคั่งบริบูรณ์ด้วยพืชพรรณธัญญาหาร สมดังคำกล่าวว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ผู้คนจึงไม่อดอยาก อยู่กันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ยายบอกกับเดือนว่า นี่แหละเป็นความชาญฉลาดของบรรพบุรุษ ในการเลือกชัยภูมิตั้งบ้านเมืองเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เมืองไทยจึงมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำแห่งหนึ่งของโลก

ในฤดูน้ำหลาก หลังจากออกพรรษาแล้ว ทุกวัดจะมีงานกฐิน ในงานนี้ จะมีการแข่งขันเรือพาย ชาวบ้านจะนำเรือพายที่มีฝีพายตั้งแต่ ๓๐-๕๐ คน มาแข่งขันพายเรือตามลำน้ำโดยเฉพาะวัดที่อยู่ริมแม่น้ำที่กว้างใหญ่ เป็นที่สนุกสนานของประชาชนในละแวกบ้านนั้น ยายเล่าว่าสมัยก่อนมีการเล่นเพลงเรือ ร้องโต้ตอบกันระหว่างหนุ่มสาว เป็นที่ครึกครื้นสนุกสนาน ยายจะพายเรือไปทำบุญงานกฐินที่วัดใกล้บ้านทุกปี เดือนจะช่วยยายพายเรือและได้ดูการแข่งขันเรือพาย วัดต่างๆ จะจัดเรือมาแข่งขันกัน ยายบอกเดือนว่าการแข่งขันเรือพายจะต้องมีความสามัคคีกัน มีความพร้อมเพรียง ต้องทำงานกันเป็นหมู่คณะ จึงจะสามารถเอาชนะชนะเรือลำอื่นได้ ยายท่องบทร้อยกรองให้เดือนฟังว่า

ประเพณีเนื่องด้วย
หลังทอดกฐินผ้าป่า
ชวนกันแข่งนาวา
สามัคคีผ่องแผ้ว

ประเพณีที่มีมา
เพลินใจไผ่ประทัง
ร่วมจิตเป็นหนึ่งเดียว
แรงจ้ำที่พร้อมใจ

ศาสนา
เสร็จแล้ว
หลังสนุก
พวกร้องเพิ่มพลัง
ทำแข่งเรือเพื่อมุ่งหวัง
นำเรือสู้สู่เส้นชัย
แม่น้ำเขียวไม่แพ้ใคร
แข่งครั้งใดได้ชัยชนะ

(จากหนังสือ ของดีร้อยสิ่งมิ่งเมืองไทย)

๒

สวนหลังบ้าน

บ้านของเดือนได้เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมหน้าบ้านจะอยู่ริมน้ำ สวนอยู่
หลังบ้าน แต่เดี๋ยวนี้สวนกลายเป็นหน้าบ้าน ซึ่งมีเนื้อที่เป็นร่องสวนหลายชนิด
พ่อบุญกกล้วยและผลไม้ต่างๆ สลับกัน พ่อพูดเสมอว่าปลูกกล้วยช่วยให้
พื้นดินชุ่มชื้น พ่อจะขุดดินทำร่องสวน ร่องสวนจะยกสูงขึ้น เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก
ต้นไม้ในท้องร่องสวนจึงไม่ถูกน้ำท่วม พ่อจะปล่อยน้ำจากแม่น้ำเข้าสู่ท้องร่อง
สวน ทำให้ท้องร่องสวนชุ่มชื้น ในฤดูแล้งพ่อจะใช้กระชอนตักน้ำในท้องร่อง
สวนรดน้ำต้นไม้ ใบไม้ที่ร่วงหล่นลงในคูน้ำจะเน่าเปื่อย นานๆ ครั้งพ่อจะไถ

น้ำออกจากท้องร่องสวนและลอกท้องร่อง นำดินและใบไม้ที่ผูกพันเน่าเปื่อย ถมโคนต้นไม้ตามท้องร่อง ใบไม้ที่ผูกพันจะกลายเป็นปุ๋ยอย่างดีของต้นไม้ สวนหลังบ้านจึงให้ผลผลิตค่อนข้างสูง ทั้งกล้วย ชมพู มะม่วง ขนุน มังคุด ละมุด ตามท้องร่องสวนพ่อจะปลูกต้นทองหลางไว้ด้วย เพราะต้นทองหลางจะช่วยปรับปรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ แม่ยังเก็บใบทองหลางอ่อนใช้เป็นอาหาร เช่น กินกับส้มตำมะละกอ เป็นต้น และส่งไปขายที่ตลาดเป็นรายได้ให้แก่ครอบครัว พ่อจะใช้ลอบที่สานด้วยไม้ไผ่ดักปลาในท้องร่องสวนด้วย

ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ผลไม้ในสวนกำลังออกผล ค้างคาวจะออกหากินในเวลากลางคืน พ่อจะใช้ตะขาบทำด้วยไม้ไผ่สีสุก ๒ ชีก มีความยาว ๓-๔ ปล้อง เจียนหรือถากปล้องให้เว้าตรงกลาง ใช้เชือกผูกมัด รอยผ่าชีก นำกระบอกตัวตะขาบไปแขวนไว้กับหลัก พ่อและเดือนผลัดเปลี่ยนกันกระตุกปลายเชือก ชีกไม้ทั้งสองจะกระทบกัน ทำให้เกิดเสียงดัง ปัง ปัง ลึตุวต่าง ๆ ที่จะมากัดกินผลไม้ เช่น ค้างคาว กระรอก นก จะตกใจกลัวหนีไป

ในสวนหลังบ้าน พ่อจะปลูกกล้วยไว้หลายชนิด ทั้งกล้วยน้ำว้า กล้วยหอมทอง กล้วยหอมจันทร์ กล้วยหักมุก เมื่อกล้วยออกเครือและออกผลแล้ว พ่อจะตัดปลีกกล้วยมาใช้ทำอาหาร เช่น แกงเลียง ยำห้วปลี หรือใช้รับประทานกับขนมจีนน้ำพริก กวยเตี๋ยวผัดไทย เป็นต้น ถ้ามีมากแม่จะนำไปขายที่ตลาด ผลกล้วยจะใช้กินสุกซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการสูง และยังใช้ทำขนม เช่น กล้วยบวชชี ขนมกล้วย กล้วยเชื่อม กล้วยแขก กล้วยฉาบ กล้วยตาก ข้าวต้มมัด เป็นต้น ต้นกล้วยยังใช้ทำเชือกกล้วยมัดสิ่งของต่างๆ ใช้แล้วทิ้งไป เชือกกล้วยจะผูกพัน ไม่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเสีย แม่จะนำกากกล้วยมากรีดเป็นเส้นๆ นำออกผึ่งแดดจนแห้งสนิทเป็นเชือกกล้วย แม่จะมัดเชือกกล้วยเป็นมัดๆ ส่งออกขาย เชือกกล้วยยังมีสารเคมีบางชนิดอยู่ในเนื้อเยื่อ ทุบบางชนิดถูกเชือกกล้วยมัดจะหมดฤทธิ์ เมื่อตอนเดือนเป็นเด็ก แม่จะนำต้นกล้วยที่ตัดแล้วมาเป็นหุ่นให้เดือนเกาะหัดว่ายน้ำ บางครั้งแม่จะนำหยวกกล้วยมาหั่นผสมกับรำ เป็นอาหารเลี้ยงหมู แม่จะนำหยวกกล้วยอ่อนมาแกงเผ็ดหรือยำ เวลาวัดมี

งานศพจะใช้หยวกกล้วยแขวงเป็นรูปต่างๆ ประดับเมรุศพ ลูกขัวญเป็นช่างแขวงหยวก มีฝีมือสลักลวดลายได้งดงามใช้ทั้งงานศพและงานบุญต่างๆ นับว่าลูกขัวญเป็นศิลปินคนหนึ่งในหมู่บ้านที่นับวันจะหาได้ยาก ส่วนใบตองอ่อนใช้มวนบุหรี ใบตองจะใช้ห่อข้าว ห่อขนม ใช้ทำกระทง และใช้ทำบายศรี บายศรีมี ๒ อย่าง คือ บายศรีปากชาม เป็นบายศรีขนาดเล็ก ใช้ในการบวงสรวงที่มีใช้พิธีใหญ่โตนัก อีกประเภทหนึ่งเป็นบายศรีต้น เป็นบายศรีขนาดใหญ่ มีโครงไม้เป็นแกนกลาง มีบายศรีลดหลั่นกันเป็น ๓ ชั้น หรือ ๕ ชั้น ส่วนใหญ่จะใช้ใบกล้วยตานี เพราะมีใบขนาดใหญ่ และมีความเหนียวไม่แตกง่าย การทำบายศรีเป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ที่ใช้ในการทำพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย กล้วยและใบตองมีความเกี่ยวข้องกับคนไทยและสอดคล้องกับการรักษาสภาพแวดล้อม เพราะต้นกล้วยและใบตองเมื่อใช้แล้วก็จะผุพังเน่าเปื่อยไป กลายเป็นปุ๋ยกลับไปเป็นดินตามเดิม แต่ปัจจุบันผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเช่นพลาสติก โฟม ซึ่งสลายยากเข้ามาแทนที่ต้นกล้วยและใบตอง จึงทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

เดี๋ยวนี้ทางราชการได้ตัดถนนหลังบ้านทำให้พ่อต้องทำรั้วบ้าน ด้านหน้าซึ่งติดแม่น้ำจึงกลายเป็นหลังบ้าน หลังบ้านซึ่งเคยเป็นสวน เมื่อมีถนนตัดผ่านจึงกลายเป็นหน้าบ้าน การสัญจรไปมาจึงใช้ถนน ซึ่งสะดวกมากกว่าทางน้ำ มีรถเมล์วิ่งรับส่งผู้โดยสารตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน พ่อค้าได้มาติดต่อกับพ่อขอซื้อที่ดินที่เคยเป็นสวนหลังบ้านเพื่อสร้างตึกแถว แต่พ่อไม่ยอมขาย พ่อถือว่าบ้านของพ่อเป็นบ้านสวน แม้ว่าที่ดินหลังบ้านจะกลายเป็นสวนหน้าบ้านแล้วก็ตาม พ่อก็บอกว่าจะรักษาสภาพสวนไว้ แต่พ่อก็บ่นว่าเมื่อถนนเข้ามาอากาศก็เปลี่ยนไป เกิดฝุ่นละอองมาก ทำให้ต้นไม้ในสวนออกดอกออกผลน้อยลง แต่พ่อก็ภูมิใจที่รักษาสภาพสวนไว้คงเดิม เป็นสวนอยู่ในใจกลางเมือง เพราะสวนนี้เป็นสมบัติที่พ่อได้รับจากปู่ พ่อจึงรักสวนของพ่อ

๓ งานฝีมือของแม่

แม่เป็นคนขยัน ไม่ปล่อยเวลาให้ว่าง แม่จะทำงานตลอดเวลา แม่พูดอยู่เสมอว่า การทำงานเป็นการออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง แม่จึงไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วย แม่ว่านี่แหละเป็นอานิสงส์ของการทำงาน เมื่อแม่เหนื่อย แม่ก็จะนั่งพักหรือนอนพัก ซึ่งแม่มักจะพูดว่าเอนหลังที่แคร่ใต้ถุนบ้าน

พอมีเวลาว่าง พ่อจะนำไม้ไผ่ในสวนมาจักเป็นตอกแล้วฝึ้งแดดจนแห้งสนิท พ่อจะนำตอกมาสานเป็นโครงงอบ พ่อพูดกับเดือนว่าไม้ไผ่นั้นเหนียว เอามาปลุกเรื้อน ทำแคร่ก็ได้ เมื่อเอามาจักเป็นตอกสามารถนำมาสานเป็นเครื่องใช้ต่างๆ ได้ เช่น ทำพัด สานเป็นกระบุง ตะกร้า พ่อสอนเดือนว่า เวลาจะผ่าปล้องไม้ไผ่ ต้องผ่าจากปลายมาถึงโคน จึงจะแบ่งออกเป็นสองซีกได้เท่ากัน ถ้าผ่าจากโคนไปหาปลาย ไม้ไผ่สองซีกจะไม่เท่ากัน

แม่จะนำตอกที่แห้งสนิทแล้วมาสานเป็นโครงงอบ และนำโครงงอบไปแช่น้ำไว้ นำมาฝึ้งให้แห้งแล้วนำไปรมควันเพื่อป้องกันไม่ให้มอดกัดกินไม้ไผ่ วิธีการรมควันของแม่ก็คือนำไปแขวนไว้ในครัว เวลาแม่ติดไฟทำครัว ควันไฟจะรมโครงงอบของแม่ไปด้วย เมื่อแม่มีเวลาว่างแม่จะนำใบลานมาเย็บติดกับโครงงอบเป็นหมวกกันแดดกันฝน แม่จะนำอบบรทุกเรือไปขายที่ตลาดน้ำ แม่จะสวมงอบกันแดดขณะพายเรือ นับว่าแม่สวมงอบเป็นตัวอย่างให้ลูกค้าดูด้วย บางครั้งจะมีผู้มาซื้องอบถึงบ้าน ฝีมือการเย็บงอบของแม่ละเอียดและเย็บได้สวยงาม

งอบเป็นหมวกกันแดด ปีกกว้าง ทรงกลม บนสุดแบนเรียบ ปีกงอบจะผายออก เพื่อกันแดดและให้ร่มเงาจนถึงช่วงไหล่ของผู้สวม โครงงอบจะสานด้วยตอกไม้ไผ่เป็นลายหกเหลี่ยมโปร่ง และด้านในของงอบสานเป็นวงรอบโปร่งขนาดศีรษะพอให้สวมได้ และนำไปผูกติดกับตัวงอบให้แข็งแรง จากนั้นจึงนำใบลานวางบนโครงที่สานไว้เป็นทรงลาดลง ปลายบาน เย็บใบลานติดกับ

โครงให้โบลานซ้อนทับกันเล็กน้อย งามใช้สวมกันแดดกันฝน สำหรับทำนา
ทำไร่ พายเรือ หรือเวลาหาบของ งามใช้กันลมกันแดด ทำให้ผิวหน้าไม่
หยาบกร้าน

แม่จะเย็บงามที่ได้ทุนบ้าน แม่จะนำโบลานไปล้างที่ต่อน้ำหน้าบ้าน
แล้วจะลิดเอาก้านกลางของโบลานออก เหลือแต่กาบ นำมาผึ่งแดดผึ่งลมจนแห้ง
แล้วใช้ผ้าสะอาดเช็ด แม่จะใช้เตารีดมารีดโบลาน โบลานจะเรียบเป็นมัน แม่ใช้
มีดคมๆ ตัดโบลานเป็นทางยาวกว่าโครงงามเล็กน้อย แล้วนำโบลานเข้าเครื่อง
อัดทำจากไม้กระดานแผ่นเรียบ ซึ่งเป็นฝีมือของพ่อ แม่จะวางโบลานเป็นก้ำๆ
สูงเกือบฟุต ใช้ไม้กระดานวางทับแล้วขันนอตให้แน่น ทิ้งไว้อย่างน้อยหนึ่งเดือน
แม่จะอัดโบลานไว้มาก แม่จะนำโบลานที่อัดมากริดด้วยมีดที่คมบนไม้กระดาน
แผ่นเรียบ โดยให้โบลานข้างหนึ่งใหญ่กว่าอีกข้างหนึ่ง แม่จะตัดกระดาดแข็ง
ทำเป็นแบบไว้ ให้เดือนช่วยกรีดโบลานตามแบบ แม่จะนำโบลานที่กรีดแล้ว
นำมาเย็บติดกับโครงงาม แม่เรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นการขึ้นงาม ด้ายที่แม่ใช้เย็บ
งามเป็นด้ายสีขาว แม่จะนำด้ายมาสนกับเข็มแล้วนำด้ายไปรูดกับซี่ผึ้ง แม่ว่าจะ
ทำให้ด้ายเหนียวทนทาน ไม่ขาดง่าย งานเย็บงามเป็นงานละเอียดและประณีต
เมื่อแม่เย็บงามเสร็จแล้ว แม่จะใช้หวายที่จักเป็นเส้นเล็กๆ มาถักที่ริมงามทำให้
งามสวยงาม

แม่เย็บงามขายเป็นสินค้า ใครๆ ก็ชอบซื้องามของแม่เพราะงามของแม่
ทนทานแข็งแรง แม่ใช้เวลาว่างเย็บงามขาย แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้งาม
ประกอบกับโบลานก็หายาก เพราะเนื้อที่ป่าลดน้อยลง แม่จึงเลิกเย็บงามขาย

๔ สวนสมุนไพรของพ่อ

ปู่เป็นแพทย์แผนโบราณ เมื่อปู่ตายได้ทิ้งตำรายาไว้ให้พ่อ พ่อมีความสนใจเกี่ยวกับตำราสมุนไพรของปู่ ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับตัวยา พ่อจึงรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรปลูกในสวน พ่อตั้งชื่อว่าสวนสมุนไพร มีเนื้อที่ไม่มากนัก เพื่อนบ้านหลายคนมักจะมาขอสมุนไพรจากพ่อ พ่อก็ไม่เคยหวง พ่อถือว่าสมุนไพรจะช่วยชีวิตของเพื่อนบ้านให้หายจากเจ็บไข้ได้ป่วย บางครั้งพ่อจะเก็บสมุนไพรมาตากแห้ง และถ้าใครมาขอก็แจกให้ไป

พ่อเล่าให้ฟังว่า การเก็บสมุนไพรจะให้ได้อิโสถสารหรือสารที่เป็นตัวยา ต้องเก็บให้ถูกต้องตามฤดูกาล และตามกาลเวลาด้วย พ่อเล่าว่าการเก็บสมุนไพรที่เป็นรากและแก่นของไม้ให้เก็บในฤดูร้อน ส่วนที่เป็นใบ ดอก และผลให้เก็บในฤดูฝน ส่วนที่เป็นเปลือกกระพี้และเนื้อไม้ให้เก็บในฤดูหนาว นอกจากนั้นการเก็บสมุนไพรยังต้องเก็บตามเวลาอีกด้วย เช่น ตอนเช้าให้เก็บส่วนที่เป็นใบและลูก ตอนสายถึงเที่ยงให้เก็บส่วนที่เป็นกิ่งและก้าน ตอนบ่ายให้เก็บส่วนที่เป็นต้น เปลือกและแก่น ส่วนตอนเย็นถึงค่ำให้เก็บส่วนที่เป็นราก ทั้งนี้พ่อเล่าว่าคนสมัยก่อนมีความรู้ความเข้าใจการทำงานของต้นไม้เกี่ยวกับการดูดซึมและการปรุงอาหารของพืชตามเวลาเพื่อให้ได้อิโสถสารมากที่สุด

สมอไทย (ผล)

เหงือกปลาหมอม่วง

มะเกลือ

ฟ้าทะลายโจร

พ่ออธิบายให้เดือนฟังเกี่ยวกับพืชผักที่เป็นสมุนไพรและสรรพคุณของพืช ผักต่างๆ ทำให้เดือนได้รับความรู้เกี่ยวกับคนไทยสมัยก่อนที่รู้จักรับประทาน อาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย เช่น คนไทยจะกินดอกและใบขี้เหล็ก ตำลึง บำรุงเลือดเพราะมีธาตุเหล็กสูง ใบบัวบกถือเป็นยาแก้ฟกช้ำ และแก้กระหายน้ำ ดับร้อน และใช้แก้แผลเปื่อยเรื้อรัง พ่อเล่าว่าครั้งหนึ่งพ่อปวดฟัน ปู่ใช้ ใบกะเพราและใบชะพลูอย่างละเท่าๆ กัน คั่วด้วยไฟอ่อนๆ จนแห้งดีแล้ว บด เป็นผงทาบริเวณที่ปวดฟัน เป็นต้น แม่จะใช้มะกรูดเผาไฟแล้วผ่าซีกใช้สระผม ผมของแม่จึงดกดำ แม้ว่ามะกรูดเป็นสมุนไพรใช้จัดรังแค ชันตุและยังช่วยให้ ผมนิ่ม ดกดำ เป็นมันเงา ไม่แตกปลาย

หนุমানประสานกาย

ขมิ้นชัน

ขมิ้นอ้อย

บอระเพ็ด

ข้าวพุลู

มะแว้งต้น

ตะไคร้หอม

แคบ้าน

ขี้เหล็ก

พ่อมักพาเดือนไปดูสวนสมุนไพรของพ่อเสมอ พ่อจะอธิบายเกี่ยวกับสมุนไพรให้เดือนฟังทุกครั้ง ในสวนสมุนไพรของพ่อ พ่อจะปลูกพืชผักที่ใช้เป็นอาหารได้ ใช้ทำยาก็ได้ เช่น ขิง ข่า ตะไคร้หอม กระชาย ต้นบัวบก มะแว้ง มะนาว มะกรูด ต้นไผ่สีสุก บอระเพ็ด สมอ ฟ้าทะลายโจร หนุमानประสานกาย เหงือกปลาหมอ มะระ พริกไทย แคแดง กะเพรา แมงลัก ขมิ้นอ้อย ขมิ้นชัน กระเทียม หอม เป็นต้น พ่อจะบอกสรรพคุณของสมุนไพรเหล่านี้แก่เดือน เช่น ขิงใช้แก้ลม บอระเพ็ดใช้แก้ไข้โดยเฉพาะไข้มาลาเรีย ฟ้าทะลายโจรใช้แก้ไข้ แก้อักเสบ กระเทียมใช้แก้กลากเกลื้อน เป็นต้น พ่อว่ายากลางบ้านเป็นยาที่ชาวบ้านใช้อยู่เป็นประจำ เช่น กินเม็ดแมงลักช่วยแก้บิด ผูกเลือด ผลมะเกลือ สุกกับน้ำกะทิจะเป็นยาถ่ายพยาธิ มะแว้งจะใช้แก้ไอและขับเสมหะ เป็นต้น

พ่อยังอธิบายว่าแพทย์แผนโบราณ กำหนดมิให้กินแสลง เช่น ถ้าเป็นไข้ ห้ามกินของเผ็ดร้อน ได้แก่ ผักดอง ทุเรียน น้ำมะพร้าว มะเฟือง หน่อไม้ดอง ถ้าเป็นโรคเบาหวาน ห้ามกินปลาดุก ปลากระเบน ถ้าเป็นโรคผิวหนังห้ามกิน ปลากระเบน ปลาฉลาม ปลาไหล ปลาทุ กุ้ง หน่อไม้ ผักดอง สะตอ เป็นต้น

พ่อว่าความรู้เหล่านี้ ถ้าคนเราได้ศึกษาและระมัดระวังเรื่องอาหารการกิน ก็จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพราะความรู้ของคนสมัยก่อนที่สั่งสมความรู้มานานนับเป็นสิบๆ ปี ย่อมมีประโยชน์แก่คนรุ่นหลังในการดำเนินชีวิตทั้งสิ้น

๕

ชาดกของยาย

ยายจะไปฟังเทศน์ที่วัดทุกวันพระ และเมื่อยายกลับมาบ้าน ยามค่ำคืน ยายจะนำเรื่องชาดกที่ยายไปฟังที่วัดมาเล่าให้เดือนฟังเสมอ มีชาดกหลายเรื่อง ที่เดือนฟังและจำได้ ยายได้เล่าเรื่องคนเลี้ยงนกไม่ชอบนกผสม เรื่องมีว่า

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นนกคุ้ม ในครั้งนั้น พราน
 ดักนกคุ้มคนหนึ่ง ได้ดักนกคุ้มจากป่ามาเป็นอันมาก และนำไปเลี้ยงไว้ที่บ้าน
 และขายนกคุ้มเลี้ยงชีวิต วันหนึ่งพรานผู้นี้ได้ดักนกคุ้มซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์
 มาขังไว้ นกคุ้มพระโพธิสัตว์จึงคิดว่า ถ้าเรากินเหยื่อที่นายพรานผู้นี้ให้เรา
 ก็จะอ้วน เมื่อมีคนมาซื้อก็จะจับเราไปขาย แต่ถ้าเราไม่ยอมบริโภคเหยื่อและน้ำ
 เราก็จะผอม เมื่อคนเห็นเราผอมก็จะไม่ซื้อ นกคุ้มพระโพธิสัตว์จึงไม่กินเหยื่อ
 และน้ำจนผอม พวกที่มาซื้อนกคุ้มเห็นนกคุ้มพระโพธิสัตว์ก็ไม่มีใครซื้อ
 จนกระทั่งนายพรานขายนกคุ้มตัวอื่น ๆ หมดแล้ว เหลือแต่นกคุ้มพระโพธิสัตว์
 นายพรานจึงจับมาวางไว้ที่ประตูกรงนกแล้วพิจารณาดูว่าทำไมนกตัวนี้จึงผอมนัก
 นกคุ้มพระโพธิสัตว์เห็นว่านายพรานเฉลอ จึงบินหนีออกไปสู่ป่า พวกนกคุ้มที่
 อยู่ในป่าจึงถามว่าท่านหายไปไหนเสียหลายวัน นกคุ้มพระโพธิสัตว์จึงบอกว่า
 ตนถูกนายพรานจับไป นกคุ้มจึงถามว่า ท่านพ้นจากการถูกจับมาได้ด้วยอุบาย
 อะไร นกคุ้มพระโพธิสัตว์จึงตอบว่า เราไม่กินเหยื่อ ไม่กินน้ำที่นายพรานให้
 ร่างกายเราจึงผอม เป็นเหตุให้ไม่มีใครต้องการเรา เราจึงหนีมาได้ด้วยอุบาย
 ข้อนี้นกคุ้มพระโพธิสัตว์กล่าวต่อไปว่า คนใดถ้ามีทุกข์มาถึงตนแล้ว ถ้าไม่คิด
 อุบายให้พ้นทุกข์นั้น ก็จะไม่พ้นจากความพ้นทุกข์ไปได้ บัดนี้พวกท่านทั้งหลาย
 จงดูผลแห่งอุบายนี้เถิด นิทานชาดกเรื่องนี้จึงให้ข้อคิดแก่เดือนว่า อย่าปล่อย
 ตนให้อยู่ในกองทุกข์โดยไม่แสวงหาอุบายเครื่องพ้นทุกข์ มิฉะนั้นบุคคลจะ
 ตกอยู่ในกองทุกข์ตลอดไป

ยายเล่าชาดกอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง พระเจ้าพรหมทัตออกปราบโจรใน
 ฤดูฝน ให้เดือนฟัง เรื่องมีว่า พระเจ้าพรหมทัตครองเมืองพาราณสี ครั้งนั้นพระ-
 โพธิสัตว์ได้เป็นอำมาตย์ของพระเจ้าพรหมทัต สมัยนั้นชายแดนเมืองพาราณสี
 ผู้คนมีความกำเริบ พระเจ้าพรหมทัตจึงยกทัพออกไปปราบในฤดูฝน แล้วพัก
 ไพร่พลอยู่ใกล้พระอุทยาน พวกไพร่พลนำถั่วใส่รางไปให้ม้ากิน ในพระอุทยาน
 มีลิงอยู่บนต้นไม้เป็นอันมาก ลิงตัวหนึ่งลงจากต้นไม้หยิบถั่วใส่ปากจนเต็ม และ
 กำไว้ในมือทั้งสอง เมื่อลิงขยับปากจะเคี้ยว ถั่วในมือก็หลุดจากมือเมล็ดหนึ่ง

ถึงตัวนั้นก็ถึงตัวทั้งหมด แล้วลงจากต้นไม้ไปหาถั่วเมล็ดนั้น แต่หาไม่พบก็กลับขึ้นไปนั่งบนต้นไม้ด้วยความโศกเศร้า พระราชาจึงถามอำมาตย์ว่า เจ้าเห็นไหม ทำไมถึงจึงมีความเศร้าโศกเช่นนี้

อำมาตย์จึงกราบทูลว่า ผู้เป็นพาลโง่โง่โง่ไม่มีความรู้ เห็นสิ่งเล็กน้อยก็ต้องการอยากได้ ไม่คำนึงถึงของที่มีจำนวนมากกว่าก็ยอมมีอาการเศร้าโศกเช่นนี้ และกราบทูลว่า ชนเหล่าใดในโลกมากยอมเสียสิ่งที่มากเพราะเห็นแก่ของที่น้อย เช่นเดียวกับการยกกองทัพไปในฤดูฝน ก็จะทำให้เสียหายเป็นอันมาก เพื่อปราบคนที่อยู่ชายแดนซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ย่อมไม่คุ้มค่า พระราชาทรงเห็นจริง จึงยกกองทัพกลับสู่พระนคร พวกโจรในหมู่บ้านชายแดนได้ทราบข่าวว่า พระราชาเสด็จยกกองทัพออกปราบจึงหนีไป พระราชาจึงไม่เสียประโยชน์ทั้งส่วนน้อยและส่วนใหญ่

ชาดกของยายให้ข้อคิดแก่เดือนเสมอ เมื่อเดือนโตขึ้น ข้อคิดจากชาดกได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เดือนบอกกับยายว่าของดีในชาดกมีมากมาย ใครอยากรู้จักอ่านและฟังนิทานชาดกแล้วนำกลับไปคิดจะได้ประโยชน์เสมอ

๖

ความเจริญในชีวิต

“โตขึ้นเดือนอยากเป็นอะไร” แม่ถามเดือนในบ่ายวันหนึ่ง

“อยากเป็นชาวสวน” เดือนตอบแม่

แม่มองหน้าเดือนอยู่ครู่หนึ่ง แม่จึงพูดว่า “เดือนอยากเป็นอะไรก็ได้ ที่เดือนคิดว่าจะทำให้ชีวิตของเดือนเจริญก้าวหน้า จะมีอาชีพอะไรก็ตาม ลูกต้องเรียนหนังสือ เพราะเป็นความรู้พื้นฐานของชีวิต ในสมัยนี้การศึกษา มีความเจริญมากกว่าแต่ก่อน ตำรับตำรามีมากขึ้น หนังสือจึงเป็นครูของเรา

บางคนพอออกจากโรงเรียนแล้วไม่พยายามหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ชีวิตไม่เจริญก้าวหน้า ถ้าลูกอยากมีความเจริญก้าวหน้าต้องหมั่นหาความรู้ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ นำความรู้มาทดลองปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ ก็จะเกิดความก้าวหน้า อย่างเช่นการเย็บอบที่แม่เคยสอน”

วันนั้นแม่พูดกับเดือนอยู่นานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ เดือนพอจะจับประเด็นได้ตามที่แม่พูดว่า การเรียนของมนุษย์เรียนได้จากสถานศึกษาอย่างหนึ่ง เรียนรู้จากบ้านอย่างหนึ่ง และเรียนรู้จากสังคมรอบด้านอีกส่วนหนึ่ง การเรียนของมนุษย์เรียนได้จากการอ่าน การฟัง การสังเกต การลงมือปฏิบัติ การดูจากตัวอย่าง การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น การเรียนรู้จากการดูคนอื่นทำเป็นตัวอย่างแล้วนำมาปฏิบัติ แม่ย้ำว่าชีวิตเป็นการเรียนรู้ เรียนรู้หน้าที่การงาน เรียนรู้การดำรงชีวิต เรียนรู้การประพฤติปฏิบัติ ทุกคนต้องมีการรอบการประพฤติปฏิบัติดี มีศาสนาเป็นหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจ นำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติ เป็นการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ทุกคนต้องการเรียนรู้ การปรับตัวให้ประสมประสานกับสังคมที่ตนอยู่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุผล

แม่ให้หลักในการดำเนินชีวิตแก่เดือนไว้หลายประการ เช่น เดือนจะต้องหมั่นหาความรู้เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติการทำงานต่างๆ ต้องมีความขยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความซื่อตรงต่อบุคคล รู้จักคบค้าสมาคมกับคนอื่น คบเพื่อนที่ดี รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา เป็นคนมีไหวพริบเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม เป็นต้น หลักในการดำเนินชีวิตที่แม่บอก เดือนได้ใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตนอยู่เสมอมา แม่บอกเดือนว่าถ้าเดือนประพฤติปฏิบัติตามที่แม่บอก ชีวิตของเดือนจะประสบแต่ความสุขตลอดไป มีความก้าวหน้าในการทำงาน คำสอนของแม่นั้น แม่ได้รับการสั่งสอนมาจากยายและตาที่ครอบครัวพร่ำสอนกันมา ซึ่งคนในครอบครัวต่างยึดถือปฏิบัติ

**รายชื่อคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒**

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

๑. อธิปไตยกรมิวิชาการ	ที่ปรึกษา
๒. รองอธิบดีกรมวิชาการ	ที่ปรึกษา
๓. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	ที่ปรึกษา
๔. ม.ร.ว.สุรวัช ศรีวัช	ที่ปรึกษา
๕. นายบรรเทา กิตติศักดิ์	ประธานกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ (นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา)	รองประธานกรรมการ
๗. นางนภาลัย สุวรรณธาดา	กรรมการ
๘. นางมัลลิกา ดัฒนันทน์	กรรมการ
๙. นางสาวประไพร์ เทพธรรานนท์	กรรมการ
๑๐. นางอัจฉรา ชิวพันธ์	กรรมการ
๑๑. นางภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์	กรรมการ
๑๒. นางถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล	กรรมการ
๑๓. นางสาวกุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	กรรมการ
๑๔. นางนวลจันทร์ นิเทศวรวิทย์	กรรมการ
๑๕. นางสาวเข็มทอง คันธพนิต	กรรมการ
๑๖. นางยิ่งลักษณ์ งามดี	กรรมการ
๑๗. นางนิตยา จรูญผลลลิต	กรรมการ
๑๘. นางสาวพัชรภรณ์ จ้อยจุมพจน์	กรรมการ
๑๙. นายธัญญา สังขพันธานนท์	กรรมการ
๒๐. นายโชติ ศรีสุวรรณ	กรรมการ
๒๑. นายมณฑิร พุทธกาล	กรรมการ
๒๒. นายบุญเสริม แก้วพรหม	กรรมการ
๒๓. นายนพดล จันทรเพ็ญ	กรรมการ
๒๔. นางสาวดา วัยวุฒิ	กรรมการ

๒๕. นางจารุดี ฝโลประการ	กรรมการ
๒๖. นายสมเจตน์ กาพดิษฐ์	กรรมการ
๒๗. นางปราณี ปราบริปู	กรรมการ
๒๘. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ	กรรมการและเลขานุการ
๒๙. นางสุทิน ทองใส	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ออกแบบรูปเล่ม/ร่างภาพประกอบ

นายสมเจตน์ กาพดิษฐ์

ผู้วาดภาพประกอบ

กลุ่มเบญจรงค์

ผู้ถ่ายภาพประกอบ

นายทวีพร ทองคำใบ

ผู้เอื้อเฟื้อภาพประกอบ

สำนักพระราชวัง

วิทยาลัยการชลประทาน

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มี ๖ เล่ม ดังนี้

๑. หนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๑
๒. หนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๒
๓. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๑
๔. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๒
๕. แบบฝึกหัดภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๑
๖. แบบฝึกหัดภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๒

ISBN 974-00-7223-2 ***

9 789740 072232

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พิมพ์ที่ศูนย์ศาลาดพร้าว

นายสมมาตร มีศิลป์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๔๐๐๐๒๘๕